CEVAT ÖZKAYA

Bir Ömür, Bir Mücadele, Bir Emanet

Umran ailesi olarak herkesin sıdk ile yâd ettiği dava arkadaşımız Cevat Özkaya [20 Mayıs 1954-16 Ekim 2026] kardeşimizi ebedî âleme uğurladık. Şuna inanıyoruz: Ölüm de hayat gibi yaratılmıştır. Her yaratılanın kendine has bir sesi, bir kokusu ve bir hayatı mevcuttur. Hayat insana ödünç verilmiş bir ömürdür. Her ömrün de kendine has bir tabiatı ve bir geleceği vardır; bütün geleceklerin toplamı da ahirettir. Ahiret yurdu için insan rahmete muhtaçtır. Dünyada imtihan ediliyoruz: O hâlde hayat rehberimiz Kur'ân-ı Kerim'in bizlere öğrettiği gibi; "İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râci'ûn!" diyelim.

Cevat Özkaya merhum, azim, sabır, gayret, sıdk, güven ve umut timsaliydi. Hak ve adalet merkezli bir eylem çınarı olan, hayatın içinde mücadele veren, aile efradının ve arkadaşlarının, dost ve ahbaplarının sorunlarına çözüm üreten kardeşimizin hayatını ve mücadelesini birkaç satırda özetlemek mümkün değil. Onun bilgelikle dolu ömrünün en bariz vasfı sorumlulukla anlam kazanan yol açıcılığıydı. Zihni verimli bir toprak gibiydi; çimeni, çiçeği, ağacı ve diğer her şeyiyle yeryüzünü andırırdı. Güvenli, bereketli hâliyle dalga dalga yeni fikirler, yeni çizgiler, yeni temalar onun oluşturduğu iklimle zenginleşti. Türkiye, İslâm dünyası ve yeryüzü üzerinde fikir köprüleri kurarak dünyanın meseleleriyle yakından ilgilenmesi onun yaşayanlara çağrısıydı bir bakıma. Medeniyet değiştirmeleri sırasında yaşanan zihnî krizlerden nasıl çıkılabileceğini gösteren bir yayıncılık pratiği ortaya koydu. İnsanların dünyasını yayımladığı kitaplar ve dergilerle güzelleştirmek istedi. Deneye, sınaya aklın tarlasına, gönlün yamacına bilginin, muhabbetin, sohbetin ve hikmetin tohumunu ekti. Okuması, çokça okuması ekme işinde ustalaştırdı onu.

Hiç şüphesiz vefatının ardından yazılanlara dikkat etmişsinizdir. Bilginin, görgünün, dostluğun, ağabeyliğin, paylaşmanın, dayanışmanın, varlığın binbir yüzünü dile getiren satırların müşterek yanı şuydu: Emindi, dosta dost, berrak serin sular gibiydi. Niçin böyleydi, sebebi basit: Cevat Özkaya, çok boyutlu mücadelesiyle her zaman çevresindekilere, bir meselede çözüm bulmak isteyenlere dostlukla can-ı gönülden kılavuzluk edenlerin neslindendi. Onda, bazı duygu ve düşüncelerin gözkapakları yoktu, uyku nedir bilmezdi. Kendisinden söz açılıyorsa bu, farkında olmadan ona, onun yol göstericiliğine her zamankinden fazla ihtiyaç duyulmasındandır. Ayrıca onun mümeyyiz vasıflarından biri infakı hayat düsturu hâline getirmesiydi. Yakın ve uzak çevre, coğrafya ayırt etmeden halka halka yayılırdı onun dayanışması. Her zaman mazlumların yanında, zalimlerin, zorbaların ve katillerin karşısında durdu. Onca örnek arasından Bosna, Çeçenistan, Kafkasya, Filistin, Kırım, Tunus, Suriye ve 28 Şubat'ı zikretmek yeterli olur. Ömrünü uğrunda ölmeye değer işlere, kıymetli insanlara ve bizi biz kılan davamıza adadı. Onda her eylem daha büyük bir başka eylemin parçasıydı.

Umran ailesi olarak, kıymetli kardeşimiz Cevat Özkaya'nın rahatsızlığı süresince kendisini ziyaret ederek, arayıp sorarak ve dualarıyla yanında olarak vefalarını gösteren herkese teşekkür ediyoruz. Vefatının ardından cenaze namazına ve defin merasimine katılan, telefonla, basın ve sosyal medya aracılığıyla taziyelerini ileten, gazete, dergi ve internet mecralarında kaleme aldıkları yazılarla hatırasını yaşatan, mesajlarıyla acımızı paylaşan, düzenlediğimiz taziye ve anma toplantılarına iştirak ederek bizleri yalnız bırakmayan bütün dostlarımıza müteşekkiriz. Bu vesileyle gösterilen dayanışma, muhabbet ve vefanın, merhum Cevat Özkaya'nın geride bıraktığı dostlukların ve gönüllerde edindiği müstesna yerin anlamlı bir tezahürü olduğunu ifade etmek isteriz.

Cevat Özkaya kardeşimizin vefatının ardından, onun şahsiyetine, düşünce dünyasına, mücadelesine ve kültür hayatımıza bıraktığı izlere şahitlik eden pek çok dostumuz, hatıralarını ve değerlendirmelerini kaleme alarak dergimize ulaştırdı. Her biri ayrı bir hatıranın, dostluğun ve vefanın ifadesi bu kıymetli yazıların tümünü tek bir sayıda yer vermek yerine, önümüzdeki sayılarımıza da yayarak peyderpey yayımlamayı uygun gördük. Böylelikle Cevat Özkaya'nın hatırasını yalnızca bir sayıyla sınırlamadan, onun düşünce, mücadele ve emek mirasını gelecek sayılarımızda da okurlarımızla buluşturmayı arzu ediyoruz. Kalemleriyle bu vefaya ortak olan, Cevat Özkaya dostu, kardeşi bütün yazarlarımıza ayrıca şükranlarımızı sunuyoruz.

İnanıyoruz ki insanın geride bıraktığı en kıymetli miraslardan biri, hayırla yâd edilmesi ve gönüllerde yaşamaya devam etmesidir. Cevat Özkaya kardeşimizin hatırasını yaşatmak, geleneğin ihyasından geleceğin inşasına bu uzun soluklu yürüyüşü sırât-ı müstakim üzere devam ettirmek Umran ailesi olarak bizim mesuliyetimizdir. Rabbimiz kendisine rahmetiyle muamele eylesin, mekânını cennet, makamını âli kılsın.

Yeni sayımızda buluşmak temennisiyle...

Umran

İÇİNDEKİLER

DOSYA

04
Bir Dava Adamı
55 Yıllık Dava Kardeşimiz
Cevat Özkaya
Burhanettin CAN

14
Yeri Zor Doldurulacak
Bir Dava İnsanı: Cevat Özkaya
Mustafa AYDIN

17
Bir Dava ve Gönül
Kardeşimin Ardından
Metin ALPASLAN

20
Yol Arkadaşım Cevat
Şemseddin ÖZDEMİR

23
Cevat Abi
Abdullah YILDIZ

27
Ağabeyi Kaybetmek...
Ekrem ÖZKAYA

30
Bir Dostla
Telefondaki Konuşmalar
Abdurrahman ARSLAN

33
Pınar'ın ve Cevat'ın
Yeniden Doğuş Zamanları
Necmettin TURİNAY

36
Cevat'ı Yolcu Ederken
Metin Önal MENGÜŞOĞLU

38
Hakikat Arayışının
Amelleşen Şahidi
Hamza TÜRKMEN

42
Pınar Akıyor mu?
Mehmet GÖRMEZ

45
Cevat Abiden Kalan Emanet
Celalettin VATANDAŞ

Umran

Sahibi
Pınar Yayınları Tic. ve San. A.Ş. Adına
Şemseddin Özdemir

Genel Yayın Yönetmeni
Cevat Özkaya

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Metin Çığrıkcı

İdare Merkezi
Bereketzade Mah. Okçumusa Cad.
Bank Han No: 11 Kat: 3 Şişhane
Beyoğlu/İstanbul
Tel: (0212) 293 90 41
(0543) 281 58 85
www.umrandergisi.com.tr
editorumrandergisi@yandex.com
aboneumrandergisi@yandex.com

Temsilcilikler
Ankara: (0312) 418 12 77
İzmit: (0542) 250 75 77
Trabzon: (0462) 321 95 44

Görsel Yönetmen
Tekin Öztürk

Baskı: Çınar Basım Matbaacılık ve Yay.
Yüzyıl Mh. Matbacılar Cd. Ata Han No: 34 K: 5
Bağcılar - İSTANBUL Tel: (0212) 628 96 00

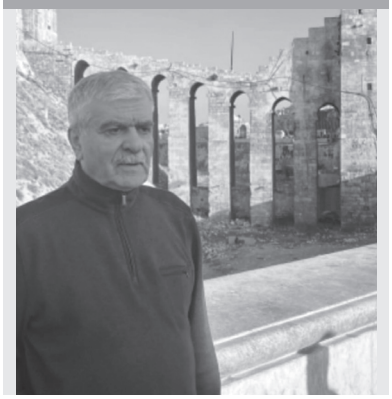
Kasım 2026 Sayı: 387
(İlk yayın tarihi: 1991 Bülten,
1993 Umran adıyla)
Yaygın, süreli, ayda bir yayımlanır.
Yazıların ve ilanların sorumluluğu sahiplerine aittir. Bu dergi basın meslek ilkelerine uymayı taahhüt eder. *Umran* dergisi TÜRDEB ve DERGİBİR üyesidir, Kültür ve Turizm Bak. Kurumsal Abonesidir.

50
Kitapla Yaşadı Kitapla Gitti
Ahmet MERCAN

52
Cevat Özkaya
Bir Dostun,
Bir Yoldaşın Ardından
Temel HAZIROĞLU

56
Bizi Dinleyen Biri
Yıldız RAMAZANOĞLU

58
Cevat Özkaya'nın
Dopdolu Ömrü
Cihan AKTAŞ

61
Bir Yıldız Söndü:
Namuslu Bir Fikir
Adamının Ardından
Dilaver DEMİRAĞ

64
İnsana İyi Gelen Bir İnsan
Mehmet BEYHAN

67
Cevat Özkaya ve
Bir Fikrî Ufkun İnşası
Selçuk TÜRKYILMAZ

70
Cevat Abinin Ardından...
Kürşad ATALAR

74
Göçtü Kervan
Kaldık Dağlar Başında
Aytaç ÖREN

76
Onu Geç Buldum
Erken Kaybettim
Mehmet Fatih BİRGÜL

79
Babıali'den Kitapçılar Sokağı'na
Bir Dostluğun Hikâyesi
Ayşe OLGUN

Nasıl Abone Olabilirsiniz?
1. Umran Dergisi'ne abone olmak veya aboneliğinizi yenilemek için 0212 293 90 41, 0543 281 58 85 abone hattımızı arayabilirsiniz.
2. www.umrandergisi.com.tr sitemizden Abone Fomu'nu doldurarak abone olabilirsiniz.

Abone Ücretleri (Yıllık/12 Sayı)
Yurt içi: **2.250 TL** (Öğrenci: **2.000 TL**), Yurt dışı: **160 Euro**
Birim Fiyatı: **225 TL**

Abone Ücretini Nasıl Ödeyebilirsiniz?
1. Posta Çeki hesabımıza abone ücretini yatırabilirsiniz.
Posta Çeki Hesap No: 654482 **Alıcı Adı:** Pınar Yayınları Tic. ve San. A.Ş.
2. Banka Hesap numaramıza havale edebilirsiniz.
Banka Hesap No: 8515535-2
IBAN: TR460020500000851553500002 Kuveyt Türk
Hesap Sahibi: Pınar Yayınları Tic. ve San. A.Ş.

BİR DAVA ADAMI 55 YILLIK DAVA KARDEŞİMİZ CEVAT ÖZKAYA

BURHANETTİN CAN

Rahmetli Cevat Özkaya, 1954'te Samsun Çarşamba'da, yedi çocuklu bir ailenin ikinci çocuğu olarak dünyaya geldi. İlkokulu Dikbıyık'ta, ortaokulu doğduğu ilçede, liseyi Perşembe Öğretmen Lisesinde okudu. Bu yıllarda *Yeniden Millî Mücadele* dergisi ve Mücadele Birliği hareketi ile tanıştı. İstanbul Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünde öğrenciyken Çapa Yüksek Öğretmen Okulu öğrencisi ama aynı zamanda hemşehrisi Mehmet Menteşoğlu ile tanışması Mücadele Birliği hareketi ile ünsiyetini arttırdı. "Mücadeleciler"le özel bir dostluk kurdu, hareketin faaliyetlerine katıldı. Mezuniyetini takiben Trabzon Öğretmen Okuluna tayin edildi, askerliğini bitirmesinin ardından Haziran 1976'dan itibaren Mücadele Birliği'nin aylık kültür ve sanat dergisi *Pınar*'ın yazı işleri müdürü olarak çalışmaya başladı. Hiç şüphesiz bir müddet sonra onun buradaki çalışmaları yeni bir sürecin kapılarını ardına kadar araladı.

HATIRLATILMASI GEREKEN TARİHÎ BİR NOT

Bizler 1968 döneminde Türkiye'de çok etkin olan Mücadele Birliği hareketinin mensuplarıydık. "Mücadeleciler" diye de anılırdık. Harekette çok güçlü bir teorik altyapı ve çok güçlü bir stratejik akıl inşa edilmişti. *Yeniden Millî Mücadele* dergisinin merkezinde Siyonizm'e karşı verilen kapsamlı bir mukavemet mevcuttu. "Amerika-Rusya Yahudi'ye Kukla!" sloganı o gün için çok anlamlı, uzun vadeli ve stratejik bir slogandı. Bir kadro hareketi olarak akaitten Yeniden Millî Mücadele'nin stratejisine kadar uzanan kapsamlı ve güçlü bir eğitim programı mevcuttu. Bu program, kadro yetiştirmeyi işin nirengi noktası saymıştı. Kitle faaliyetleri ve eylemler süreklilik gösteriyordu. Hedef; geniş kitlelerden o günün şartlarında *İslâm, ülke* ve *ümmet* için çözüm arayan ıstıraplı insanları bir araya getirip Türkiye'de, İslâm coğrafyasında İslâm inkılabını/devrimini gerçekleştirmekti.

Belirlenen bu ulvi hedefler doğrultusunda şekillenen eğitim metodu ve stratejik akıl inşası, Türkiye'deki pek çok yetenekli insanın Mücadele Birliği saflarında toplanmasına vesile olmuştu. Zira karşılarında; komünizmi komünistlerden daha iyi bilen, onun zayıflıklarını çok iyi analiz ederek bu noktalar üzerinden güçlü bir mücadele yürüten nitelikli bir kadro hareketi vardı. Bu yaklaşım üniversite gençliğinin yanında başta arayış içindeki öğretmenler, imamlar olmak üzere çok sayıda insanı dönüştürdü.

Hareket sürekli büyüyor ve yaygınlaşıyordu. İllerde şubeler "sancak" adı altında faaliyet gösteriyordu. Çalışma alanları kültür dernekleri, evler, yurtlar ve okullardı. Tebliğ en büyük vasıtaydı. Kendinden emin ve özgüvenli insan unsuru, her yerde komünizme, kapitalizme, Türkiye'deki ve dünyadaki müesses sisteme karşı mücadele veriyordu. Hareket, Türkiye'deki laik, seküler, kapitalist sistemin mutlaka değişmesi gerektiğini savunuyordu. "Mücadeleciler", ellerindeki malzemeyi insan psikolojisini göz önüne alarak çok iyi kullanıyordu. Bu süreçte İsmet İnönü'nün damadı gazeteci Metin Toker televizyonda yaptığı programlarla *Sağda ve Solda Vuruşanlar* (1971) isimli eserinde Mücadele Birliği hareketini "Sağın Dev-Genç'i" şeklinde

gösterip yoğun bir saldırıya girişti. Onun tavrı hareketin etkisini çok artırdı, birçok insanın Mücadele Birliği saflarına katılmasına sebebiyet verdi.

İşte tam bu süreçte, birdenbire komünistlerin üssü nitelemesini hak eden, yazarları 12 Mart Muhtırası sonrasında ihanetle suçlanıp yargılanan *Yeni Ortam* gazetesi, Mücadele Birliği'ne satılıyordu. Hareketin kurucularından ikinci adam konumundaki merhum Yavuz Aslan Argun'un deyimi ile "DİSK'in 5 milyon verip satın almak istediği *Yeni Ortam*'ı bizler 3,5 milyona alabiliyorduk." Böylece *Yeni Ortam*'ın adı da *Bayrak* diye değiştirilmişti. Gazetenin yazı kadrosuna Aclan Sayılgan, Tahsin Banguoğlu gibi isimler de katıldı. Sistemi değiştirme heyecanı taşıyan yazılarla dolu *Yeniden Millî Mücadele* dergisinde *Bayrak* gazetesindeki muhtevaya doğru bir değişim yaşandı. Gazete merkeze oturunca, teşkilatlanma, propaganda yavaş yavaş ikinci plana itildi. *Yeniden Millî Mücadele* ile *Gerçek* dergilerinin ve Otağ Yayınları'nın politikası başkalaşmaya, sistem eleştirisinden uzaklaşmaya, İslâm devrimi fikri arka plana itilmeye başlandı.

İstanbul'da, İstanbul Teknik Üniversiteliler (İTÜ) ve İstanbul Üniversiteliler (İÜ) diye anılan kesimler, tebliğ edip yeni insanlar kazanmak yerine merkezde dergi, gazete işleri ile uğraşan, bunların tirajını artırmak için çalışan bir konuma doğru çekilme eğilimi içindeydiler. Bu durum İstanbul'daki dava arkadaşlarımızda rahatsızlık doğurduğundan harekete dönük eleştiriler gittikçe belirginleşti. O dönemde Hürriyet-i Ebediye Yurdu ve İTÜ Gümüşsuyu sorumlusuydum. Değerlendirmelerimi dikkate alan hem teknik camianın hem de *Bayrak* gazetesinin matbaa bakım sorumlusu bir kardeşimiz benden rapor yazmamı istedi. Gidişatı göz önüne alarak yaklaşık 50-60 sayfalık bir rapor hazırladım. Kardeşimiz raporun altına ismimi eklememi istedi, ben de yazdım. Bir müddet sonra Teknik camiadan mesul kardeşimiz Bayrak Matbaası'nın sorumluluğuna getirildi ve üniversite camiasından ayrıldı. Teknik çevrenin yani İTÜ'nün sorumluluğunu üstlenme görevi bana verildi; İÜ sorumlusu ise Mehmet Menteşoğlu'ydu. İstanbul sancak başkanı ağabeyimizin başkanlığında düzenli toplantılar yapıp süreci yönetmeye çalıştık.

Doğrusu yazdığım raporun kimlere verildiğini bilmiyorum. Raporu isteyen kardeşimiz matbaa ile de ilgilendiğinden sancak başkanına değil genel başkana verilme ihtimali yüksektir. Raporun Aykut Edibali rahmetliye ve yardımcısı konumundaki Yavuz Aslan Argun'a ne zaman verildiğini de bilmiyoruz. Raporun genel başkan konumundaki İrfan Küçükköy'e, oradan da Edibali'ye gittiğini tahmin ediyoruz. Lider yardımcısı konumundaki Argun, doğrudan devreye girerek Teknik camia yönetimi ile sürekli görüşmeyi âdet hâline getirdi. Hürriyet-i Ebediye Yurdu'na geliyor, 24 numaralı odada yönetici kadrolarla görüşüyor, her şikâyetimize ve çözüm önerimize "Haklısınız!" deyip destek veriyordu. Bu süreçte İÜ sorumlusu Mehmet Menteşoğlu çok açık ve kesin bir tavır alarak bizi destekleyip savunmaya başladı. Artık birlikte davranmaya, sorunlara beraberce çözüm aramaya koyulduk. Bu çok hayati bir dönüşümdü zira ekip güçlenip genişledi...

Bu süreçte İTÜ'den mezun bazı arkadaşlar muhtemelen merkezde İrfan Küçükköy'le görüşerek birkaç arkadaşı ile birlikte Adalet Partisi (AP) Beşiktaş İlçe Yönetim Kurulu Başkanı ile bir araya geldiler. Kendileri de partinin ilçe yönetimine girdiler. Teknik camiadaki gençlerin de AP Beşiktaş gençlik kollarına kaydolması ve faaliyet göstermesi kararını bize getirdiler. İstanbul sancak yönetiminin onayladığını söylediklerinden Teknik camiaya mensup

gençler, kalabalık bir ekip hâlinde AP Beşiktaş ilçe gençlik kollarına kaydoldular. Doğrusu bu bunalım döneminde bize yeni bir faaliyet alanı açılmıştı. Yeniden Millî Mücadele'nin Teknik camiası olarak yeni hedefimiz, AP'nin İstanbul gençlik kollarına hâkim olmaktı. Çok iyi ve vasıflı arkadaşlarla tanıştık. Tutumumuz, tavrımız, fikirlerimiz onların üzerinde etkiliydi. Arkadaşlarımızı il yönetimine aldılar. AP'nin sol hareketlere karşı yapmaya başladığı bayrak mitinginin organizasyonunu AP gençlik kolları ile birlikte gerçekleştirdik. Başarılı, etkili bir eylemdi. Bu partideki etkimizin Ankara'ya kadar uzanmasına sebebiyet verdi. Önemli insanlarla, bakanlık yapmış kişilerle, üst düzey yöneticilerle temasımız arttı.

Hâl böyle olunca Aykut Edibali bizimle bizzat görüşmek istedi. Beşiktaş Horhor'daki evde uzun uzun birkaç defa görüştük. Şikâyetlerimizi duymadığını, kendisine herhangi bir sorunun iletilmediğini, yazdığımız raporun kendisine çok geç verildiğini ifade etti. Bütün sorunları çözeceğini kaydetti ve bizden AP'ye nasıl girildiğine ilişkin yeni bir rapor istedi. Kendisinin partiye girişten haberinin bulunmadığını söyledi. Yaklaşık 10-15 sayfa civarında bir raporu hazırlayıp kendisine gönderdik. Dikkatimizi çeken Adana ile Afyon'da AP'den milletvekili seçilen "Mücadeleciler"in varlığıydı. Bursa'da AP'nin tertiplediği bayrak mitingine bizzat Edibali'nin başkanlığında kalabalık bir ekiple de katıldık.

İrfan Küçükköy günlerden bir gün beni merkeze çağırarak rahmetli Necmettin Erişen'in de bulunduğu bir ortamda bana çok ağır suçlamalar yönelterek 'haddimi bilmemi' istedi. Hazırladığım raporun ve söylediklerimin gerçeği yansıtmadığını, bir bakıma yalan söylediğimi ve art niyetli olduğumu ima etti. Bunun üzerine hayatını davaya adamış biri olarak ağladım. Sonra da kendisine "Beni görevden alın ve gelin sizler bizzat arkadaşlarla görüşün. Arkadaşları dağıtmayın!" dedim ve ekledim: "Yıkım ve tahribat çok büyük olur!" Küçükköy odadan çıkınca Erişen "Ağlama Burhanettin, arkada başka bir kavga var. Suçu sana yıkarak kurtulmaya çalışıyor!" dedi. Bunu öncelikle Mehmet Menteşoğlu ile sonra da yönetimdeki diğer arkadaşlarla değerlendirdik. Arka planda farklı ve daha büyük bir kavganın, ciddi bir strateji değişikliğinin bulunduğunu anlayıp görmeye başladık.

Aykut Edibali başkanlığında İstanbul'daki genel merkez mensupları ve sancak yönetimi ile yapılan toplantılarda "Haklısınız!" deniyor ve fakat bir türlü çözüm getirilmiyordu. Toplantıların birinde dikkat çekici bir hadise meydana geldi. Bize "Hep haklısınız!" diyen Yavuz Aslan Argun, tam tersi bir dil kullanarak bizleri suçlamaya girişti. Son toplantıda Argun'a verdiğim cevap iplerin kopmasına sebebiyet verdi: "Yavuz ağabey yaptığımız tüm görüşmelerde bize 'Haklısınız, haklısınız!', 'Aykut ağabeyin bunlardan haberi yoktur.' dediniz. Hatta 'Onun haberi olsaydı bunları anında çözerdi.' dediniz. Şimdi ne oldu da Aykut ağabeyin yanında tam tersini söyleyip bizleri suçluyorsunuz." İşte bu, üst yönetimle son toplantımız oldu.

Yavuz Aslan Argun'un başkanlığında merkezden dört kişilik bir ekip bir akşam Hürriyet-i Ebediye Yurdu'na gelerek Aykut Edibali'nin yazılı emri ile ben ve dört-beş arkadaşımın hareketten ihraç edildiğini bildirdiler. Eğer araya girmeseydik genç arkadaşlar gelen ekibi linç edecekti. "24 numaralı odada bize sürekli

‘Haklısınız!’ diyen birinin bizi ihraç etmek için gelmesi çok yanlış olmuştur!” diyerek gelenleri kavgasız gürültüsüz yolcu ettik.

Mehmet Menteşoğlu ve İÜ mensupları bu olaydan sonra açık tavır koyarak bizleri destekledi ve İstanbul sancağı tamamen merkezden koptu. Bu gelişmelerin ardından zamanla *Bayrak* gazetesinden, genel merkezden ve üst düzey yöneticilerden birçok insan tasfiye edildi. Tam bir kaos yaşandı. Kaldı ki bahsettiğimiz insanların bir kısmı evliydi ve çocukları vardı. Bir kısmı da bekârdı. Geçim sıkıntısı, iş bulma korkusu yaygınlaştı. Kolay değildi, çalışanların bütün imkânları birden ellerinden alınmıştı.

Bu gelişmeler üzerine İstanbul olarak tasfiye edilen arkadaşlardan farklı isimlerin yer aldığı bir üst yönetim ve birkaç komisyon oluşturarak faaliyetler yaptık. Bu aşamada çok tarihî bir karar verdik. *Pınar*’ın abonelerini ve tüm altyapısını alarak dergiyi sahiplendik. Bu konuda yetkili bazı arkadaşları ikna ettik. Bir sabah operasyonuyla genel merkezden dergiyi aldık. Yetkili arkadaşımız derginin bütün haklarını bize devretti. Ekip, Cevat Özkaya’nın başkanlığında *Pınar* dergisini çıkarmak için seferber oldu.

Bir taraftan dergiyi çıkarmaya çalışırken diğer taraftan ihraç edilenlerle üniversiteyi bitiren arkadaşlara iş aramaya koyulduk. İhraç edilip ayrılanları bir arada tutmaya gayret ettik. Ancak öyle bir dedikodu mekanizması işletildi ki anlatılması imkânsız. Oluşturduğumuz yönetim, sürece hâkim olamayıp dağılmaya başladı. “Yeni Aykut Edibali’ler ve de yeni Yavuz Aslan Argun’lar istemiyoruz!” dedikodusu gençler üzerinde etki doğurdu. Bu psikolojik savaş Türkiye sathında, bir merkez tarafından çok başarılı bir şekilde yürütüldü. Daha acı olansa bizimle bir araya geldiğinde “Mücadele’den, teşkilatlanmadan” bahseden bazı arkadaşların yurtlara, evlere gittiklerinde arkadaşlara “Mezun olun gidin!”, “Kendinize iş bulun!”, “Kendinizi kurtardığınız zaman tekrar bir araya gelip yeni bir teşkilat kurarız!” diyerek, mevcut potansiyeli dağıtmaya çalışmalarıdır. Bana göre bunlar tam anlamı ile yeni oluşuma ihanet ettiler. Kargaşa ortamında farklı anlayış ve yaklaşımlar meydana geldi. Var olan potansiyel alt gruplara bölündü, çeşitli ayrı alt gruplar ortaya çıktı.

UMRAN HAREKETİNİN DEĞERLİ KURUCULARINDAN CEVAT ÖZKAYA

Bu kargaşa ortamında yaklaşık bir yıl yeni bir teşkilat yapısı oluşturma bağlamında ciddi bir yol alamadık. Akabinde Mehmet Menteşoğlu ile baş başa bir görüşme yaptık. Böyle yol alamayacağımızı bildiğimizden sıfırdan başlama düşüncesini masaya yatırdık. Kargaşa sürecinde kararlı davranan iki isim hiç şüphesiz Cevat Özkaya ile Şemseddin Özdemir idi. Mehmet ağabeye “Ben İTÜ Nükleer Enerji Enstitüsü’ndeki asistanlık görevini bırakıp geleyim. Eğer bu iki arkadaş kabul ederse, özellikle Cevat kabul ederse *Pınar* dergisi üzerinden dört kişilik bir ekiple çok rahat bir çalışma, teşkilatlanma yapabiliriz.” dedim.

Mehmet Menteşoğlu bu teklifime karşı tarihî bir öngörüde bulundu, çok gerçekçi bir perspektif sundu. Bana “Duygusal davranma!” dedi ve şöyle devam etti: “Dört kişiyi finanse edecek altyapımız yok, dört kişi nasıl yaşayacağız, nasıl geçineceğiz. Sen İTÜ’de kal. Ben aile şirketine geçeyim, oradan bazı imkânları yeni hareket için kullanmaya çalışayım. Şemseddin öğretmenliğe müracaat etti, o da İstanbul’da öğretmen olur. Cevat’ı *Pınar*’ın başına geçirip dergi etrafında bir toparlanma girişimi yapalım, bu çok yararlı olur. Bu süreçte etrafımızdaki insanları arındıralım. Onlara iş bulmaya çalışalım. Eğitim, sohbet çalışmaları ile çekirdek bir kadro oluşturalım. Dergi ile Anadolu’ya açılalım. Orada bize destek verenlerle dergi üzerinden faaliyetler organize edelim. Yalnız bir söz vereceksin, bu iki arkadaş kabul ettiğinde bunlara katı teşkilatçı mantığıyla davranmayacak, yaptıklarına sabredeceksin. Bu arkadaşların yapıları, yaklaşımları farklıdır. Ben bunları senden çok iyi tanıyorum.”

Mehmet Menteşoğlu ile verdiğimiz bu radikal karardan sonra kendisi onlarla görüşüp onları ikna edecekti. Nitekim kendisi her iki arkadaşla görüştü ve onlar da teklife müspet baktılar. Dördümüz bir yönetim oluşturup seferberlik ilan ettik. Cevat Özkaya *Pınar* dergisinin başına geçecek, Menteşoğlu aile şirketine dönecek, ben İTÜ Nükleer Enerji Enstitüsü’ndeki asistanlık görevimi sürdürecek ve Şemseddin Özdemir de İstanbul’da öğretmenlik ataması için yaptığı müracaatın neticesini bekleyecekti. Öyle de

oldu, Özdemir daha sonra Zeytinburnu İhsan Mermerci Lisesi'nde öğretmenliğe başladı. Bir ihraç hareketi sonrasında dördümüzün verdiği karar, tarihî bir hüviyete büründü ve yeni dönemi başlattı. Menteşoğlu bu tarihî karardan sonra Pınar hareketi olarak nitelediğimiz hareketin ekonomik sorunlarını çözmek için canla başla çalıştı. Umran hareketinin bugünlere gelmesinde Menteşoğlu ve Cevat kardeşimizin -özellikle Cevat'ın- verdiği karar çok çok önemliydi. Şemseddin Özdemir'in İstanbul'daki görev süresi sona erdi, Anadolu'ya, Trabzon Vakfıkebir'e tayini çıktı. İki hafta orada görev yaptıktan sonra o da öğretmenlikten istifa etti. Onun Cevat Özkaya ile birlikte yayınevinde çalışması kararını aldık. Bu bizi rahatlattı ve daha verimli kıldı.

Cevat Özkaya'nın yazı işleri müdürlüğünde *Pınar* dergisinin yeni bir perspektifle çıkarılması, harekete büyük bir güç ve umut verdi. *Pınar*'ın yayın sürecinde Mühendis ve Mimarlar Derneği'nin Beşiktaş'taki mekânı çok önemli bir imkân sundu. Dergi, 12 Eylül 1980 İhtilali'ne kadar orada çıkarıldı, darbeden önce çıkan dört aylık sayısı ile birlikte kapandı. Akabinde Pınar Yayınları'nın kurulması kararı alındı. Yayınevinin Beyazıt Beyazsaray'daki yeri ise tam bir okula dönüştü. Birçok gencin, düşünürün, kanaat önderinin ve akademisyenin gelip sohbet ettiği ve dertleştiği bir mekân hâline geldi.

Cevat Özkaya'yı sadece bir yazar ve yayınevi kurucusu olarak anmak ona haksızlık olur. Çünkü onun Umran hareketinin büyümesine ve yayılmasına bağlı olarak Araştırma ve Kültür Vakfı'nın (AKV) faaliyetlerini yayımlayan *Bülten*, *Umran*, *Genç Öncüler, Mecra* ve *Salıncak* dergilerinin; Açılım Kitap, SEKAM, YAGEV ve Kısadan Hisse Sanat Derneği'nin kurulmasında büyük emeği vardır. O, bütün bu yapıların kurucuları arasındadır. Bu fedakârlık asla unutulmamalıdır. Bu yapıların tümünü içeren yapıya Umran ailesi, Umran Kültür ve Medeniyet Hareketi kısaltılmış şekliyle 'Umran Hareketi' diyoruz.

HAK, HUKUK VE ADALETİ SAVUNAN MÜMİN, MUTTAKİ, MUHSİN, BİRR EHLİ, BİR DAVA ADAMI CEVAT ÖZKAYA

Umran hareketinin davası, İslâm kültür ve medeniyetinin dayandığı temel ilkeleri merkeze alarak Türkiye'nin, İslâm dünyasının ve tüm dünyanın, fıtrat merkezli, insan hakları eksenli, hak, hukuk ve adalet düzleminde yeni bir dünya inşa etmek; yeryüzündeki fitne ve fesadın kökünü kazımaktır. [Kur'ân-ı Kerim, 2/193, 8/39].

Bu büyük amacı merkeze koyarak küfrün tek millet olduğu gerçeğinden yola çıkarak tüm müminlerin birlik ve beraberliğini gerçekleştirebilmek ve bu amaçla *güneş sistemi* modelini inşa edebilmek Umran ailesinin çok önemli stratejik hedeflerindendi. Nitekim Umran ailesinin mensupları, üzerlerine düşen her görevi büyük bir sorumluluk duygusuyla yapmışlardır. İşte bu bağlamda Cevat Özkaya kardeşimiz mazlumların yanında, zalimlerin karşısında duran bir dava insanı, "gerçek mümin" olarak değerlendirilmelidir. [Kur'ân-Kerim, 8/71-73].

Dava adamı; her türlü dünyevi değerin üzerinde fedakâr, idealist, kahraman, Allah'ın hoşnutluğuna kilitlenmiş, dünyevi ve şahsi hiçbir menfaat beklentisi içinde ve peşinde koşmayan diğerkâm, başkaları adına yaşayan ruh ve düşünce hekimleri, özeleştiri sahibi, nefsini sorgulayan ve sorgulatabilen, samimiyet timsali, şahsiyetli duruş sahibi, sabırlı, tahammüllü, temsil kabiliyeti yüksek ehliyet, liyakat sahibi, adil, tutarlı, inandırıcı, karşısındakine güven veren, güvenilir olan hatasını kabul edip özür dileyen insandır. Cevat Özkaya, 55 yıllık dava arkadaşımız ve kardeşimizdir. Sahip olduğu değişik özelliklerinden dolayı onu bir derginin sayfaları arasında anlatmak, tasvir etmek çok zordur. Bu süreçte Umran ailesi olarak birlikte yaşadığımız pek çok acı ve tatlı olay vardır. Her olay, mahiyeti ne olursa olsun dava kardeşliğimizi pekiştirip güçlendirmiştir.

Cevat Özkaya kardeşimizi anlayabilmek için onun hayatını ve yaptıklarını, çok boyutlu bir düzlemde ele alıp değerlendirmek gerekir. Samsun'un Çarşamba ilçesine bağlı Dikbıyık köyünden İstanbul'a gelerek Türkiye'ye, İslâm coğrafyasına ve tüm dünyaya istikrarlı bir şekilde seslenebilmek; istikamet üzere olup yalpalamamak; mevkie, makama, paraya ve

Metin Alpaslan, Gürsel Ulukır, Hikmet Yıldırım, İdris Turan İlter, İsmail Derici, Cevat Özkaya, Mehmet Menteşoğlu, Burhanettin Can, Vahap Yaman

pula önem vermemek; değer sistemini, davasını, kültür ve medeniyet (*umran*) kodlarını daima önde tutarak davasına zarar verecek her şeyden kaçınmak; yanlış yollara sapmadan samimi, dertli, mütevazı ve fedakâr bir dava insanı olabilmek kolay değildir. Cevat kardeşimiz, lüksü, israfı olmayan, başkalarının derdi ile dertlenen, acılarını paylaşan ve onların maddi ve manevi sorunlarını çözebilmek için seferber olan ve elini taşın altına koyan bir dava adamıydı. İnsanları ahlak ve samimiyetleri ile değerlendirip ilişki kuran bir insandı; kula kulluk etmeyen, yalnızca Allah'a kul olan ve bu konuda taviz vermeyen bir kişilikti. İlahi Kelam'da buyrulduğu üzere adaleti, ihsanı ve infak etmeyi merkeze alan, fahşadan, münkerden ve bağyden uzak duran bir kişilikti. [Kur'ân-ı Kerim, 16/90].

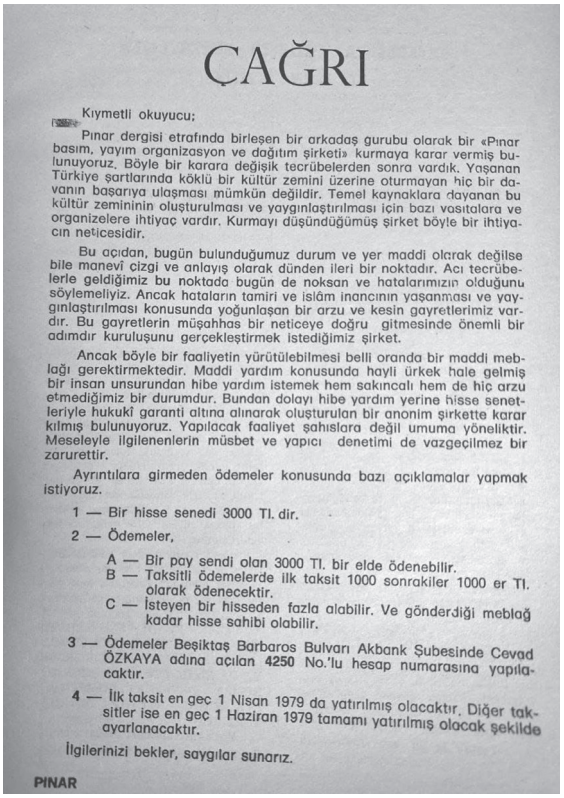
Dava adamı bir dava uğrunda, belli bir stratejiye göre teşkilatlı, kadrolu mücadele veren stratejik akıl sahibi devrimci/inkılapçı şahsiyettir. Cevat Özkaya, Umran hareketi kurulurken verdiği söze sonuna kadar sadık kaldı ve Umran ailesinin bir mensubu olarak ahirete irtihal etti. Cevat kardeşimizin, çok değerli bir özelliği de infakı hayat tarzına dönüştürmesiydi; cebindeki paranın hesabını yapmadan, elindekini ihtiyacı olanlara hiç düşünmeden veren, hatta kendisinde yoksa başkasından borç alıp yine de ihtiyaç sahibine ulaştıran fedakâr bir dava adamıydı. Bunların yanı sıra infak, onun hayatının merkezinde yer alan çok önemli bir olgudur. Bu nedenle onu *birr* ehli olarak [Kur'ân-ı Kerim, 2/177] vasıflandırmamız abartılı değildir. Cevat kardeşimiz bir yolcu olarak yaşadığımız dünyayı ahiretin tarlası gördü. Asla dünyevileşmedi, dünya nimetlerine tamah etmedi. Herkesin yardımına koştu, dünyalık herhangi bir hesap yapmadı.

UMRAN AİLESİNİN ÜÇ BOYUTLU YAYIN STRATEJİSİNİ İNŞA ETTİ CEVAT ÖZKAYA

Cevat kardeşimizin hayatında okuma alışkanlığının oluşması bağlamında nevi şahsına münhasır bir denklem var. Kitaplarl,a içli dışlı olması babasına kitap okumakla başlamış; Cemil Meriç'e kitap okuyarak devam etmiş; hayatının sonu da yoğun bakımda kitap okumakla; Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* ile son bulmuştur. Babasına kitap, gazete okuma, ona okumanın değeri ve çok boyutluluğu noktasında özel bir ruh vermiş, paha biçilmez bir yetenek kazandırmıştır. Bu yeteneği davasına yansımış ve bir zihin inşa edebilmek için sürekli okumuş, bununla yetinmemiş, okuduklarını analiz edip İslâm davası için kullanmaya çalışmıştır. Kendisi Umran ailesinin yayın dünyasını inşa ederken şu üç boyuta ısrarla dikkat çekti ve Umran ailesi de bu yaklaşımı stratejik bir hedefe dönüştürdü:

- İslâm kültür ve medeniyetini inşa edebilmek için Türkiye'de yazarlar, düşünürler, bilim insanları oluşturmak ve davanın ihtiyaç duyduğu eserleri yazdırmak.
- Batı kültür ve medeniyetinin gidişatı, toplumsal durumu, toplumsal sorunları ve toplumsal çözülüşü ile ilgili eserleri Türkçeye kazandırmak.
- İslâm dünyasında İslâm düşüncesini ve İslâmî sistemi inşa etmeye dönük çalışmaları bulup tercüme ettirip Türkçeye kazandırmak.

Bu üç boyutlu yayın anlayışını hayata geçirmek gerek şarttır ve fakat yeter şart değildir. Bütün bunların okunmasını, analiz edilmesini, eksiklerinin giderilmesini sağlamak için, tebliğ yapmak için gerekli ekonomik altyapıyı,

ÇAĞRI

Kıymetli okuyucu;

Pınar dergisi etrafında birleşen bir arkadaş gurubu olarak bir «Pınar basım, yayım organizasyon ve dağıtım şirketi» kurmaya karar vermiş bulunuyoruz. Böyle bir karara değişik tecrübelerden sonra vardık. Yaşanan Türkiye şartlarında köklü bir kültür zemini üzerine oturmayan hiç bir davanın başarıya ulaşması mümkün değildir. Temel kaynaklara dayanan bu kültür zemininin oluşturulması ve yaygınlaştırılması için bazı vasıtalara ve organizelere ihtiyaç vardır. Kurmayı düşündüğümüş şirket böyle bir ihtiyacın neticesidir.

Bu açıdan, bugün bulunduğumuz durum ve yer maddi olarak değilse bile manevî çizgi ve anlayış olarak dünden ileri bir noktadır. Acı tecrübelerle geldiğimiz bu noktada bugün de noksan ve hatalarımızın olduğunu söylemeliyiz. Ancak hataların tamiri ve islâm inancının yaşanması ve yaygınlaştırılması konusunda yoğunlaşan bir arzu ve kesin gayretlerimiz vardır. Bu gayretlerin müşahhas bir neticeye doğru gitmesinde önemli bir adımdır kuruluşunu gerçekleştirmek istediğimiz şirket.

Ancak böyle bir faaliyetin yürütülebilmesi belli oranda bir maddi meblağı gerektirmektedir. Maddi yardım konusunda hayli ürkek hale gelmiş bir insan unsurundan hibe yardım istemek hem sakıncalı hem de hiç arzu etmediğimiz bir durumdur. Bundan dolayı hibe yardım yerine hisse senetleriyle hukukî garanti altına alınarak oluşturulan bir anonim şirkette karar kılmış bulunuyoruz. Yapılacak faaliyet şahıslara değil umuma yöneliktir. Meseleyle ilgilenenlerin müsbet ve yapıcı denetimi de vazgeçilmez bir zarurettir.

Ayrıntılara girmeden ödemeler konusunda bazı açıklamalar yapmak istiyoruz.

1 — Bir hisse senedi 3000 Tl. dir.

2 — Ödemeler,

A — Bir pay sendi olan 3000 Tl. bir elde ödenebilir.
B — Taksitli ödemelerde ilk taksit 1000 sonrakiler 1000 er Tl. olarak ödenecektir.
C — İsteyen bir hisseden fazla alabilir. Ve gönderdiği meblağ kadar hisse sahibi olabilir.

3 — Ödemeler Beşiktaş Barbaros Bulvarı Akbank Şubesinde Cevad ÖZKAYA adına açılan 4250 No.'lu hesap numarasına yapılacaktır.

4 — İlk taksit en geç 1 Nisan 1979 da yatırılmış olacaktır. Diğer taksitler ise en geç 1 Haziran 1979 tamamı yatırılmış olacak şekilde ayarlanacaktır.

İlgilerinizi bekler, saygılar sunarız.

PINAR

Pınar Yayınları'nın kuruluşuna karar verildikten sonra, Pınar dergisinin Mart 1979 tarihli 87. sayısında "Çağrı" başlıklı bir metin yayımlandı.

kadroyu oluşturmak yeter şarttır. Bu amaçla Umran hareketinin her yayın çabasında Cevat Özkaya kardeşimizin büyük emeği vardır. O, geniş yelpazeli yayın stratejisi ile İslâm'ın temel kaynaklarını merkeze alıp zenginleştirmenin yanında çağdaş meselelere çözüm getirebilmek için de çok uğraştı.

Cevat Özkaya kardeşimiz, Batı'da ortaya çıkıp yaygınlaşan problemlerle ile ilgili önemli birçok kitabın Türkçeye çevrilerek yayımlanmasını sağlamakla yetinmedi. Aynı zamanda Türkiye'deki akademisyenlere, düşünürlere ve kanaat önderlerine Batı düşünce sisteminde ortaya çıkan hastalıkların kültür ve medeniyetimizi tahribatını engellemek için açık çağrıda bulundu, kitaplar yazmalarını istedi. Bu bağlamda; Türkiye dışındaki İslâm dünyasından Mevdudi, Ayetullah Mutahhari, Seyyid Kutub, Abdülkadir Udeh, Cevdet Said, Abdulvahab M. el-Messiri, İbn Kayyım el-Cevziyye, M. Nakib el-Attas, Taha Abdurrahman, Asaf Hüseyin, Rağıb el-İsfahani, Seyyid Sabık gibi pek çok müellifin eserlerinin Türkçeye aktarılması için yoğun çaba sarf etti.

Diğer taraftan da Batı dünyasından Edward W. Said, Roger Garaudy, Frantz Fanon, Maurice Lombart, Peter L. Berger, Anton C. Zijderveld, Paul Harrison, Ivan Illich, Alan R. Taylor, Paul Feyerabend, Martin Esslin, Vincent Monteil, Herbert Schiller, Paul Findley, Edward S. Herman, William Montgomery Watt, Roy Gutman, Frank Furedi, Panayiotis J. Vatikiotis, Gai Eaton, Henry Laoust, Albert Hourani, Arnold Joseph Toynbee gibi pek çok ismin eserlerinin kültür dünyamıza kazandırılmasını sağladı. Ayrıca Cemil Meriç, Mustafa Aydın, Abdullah Yıldız, Celalettin Vatandaş, İsmail Kara, Metin Önal Mengüşoğlu, Ahmet Mercan, Mesut Karaşahan, Cihan Aktaş, Yıldız Ramazanoğlu, Ahmed Yüksel Özemre, Recep Aykan, Yaşar Düzenli, Abdurrahman Arslan, Kürşad Atalar, Sefer Turan, Ercan Yıldırım, Sıbğatullah Kaya, Mücahit Gültekin, Âdem Özköse gibi isimlerin eserlerini okurlarla buluşturdu.

Cevat Özkaya; Batı ve İslâm dünyasından Türkçeye aktarılmasını sağladığı eserlerle gençler üzerinde çok olumlu bir etki uyandırdı. Batı düşüncesinin saplandığı bataklığa Türkiye'nin saplanmaması için ülkemizdeki çok farklı insanlarla ilişki kurmak, kurabilmek Cevat kardeşimizin değerli bir özelliğiydi. Cemil Meriç'ten Alev Alatlı'ya, Mustafa Kutlu'dan Cengiz Çandar'a uzanan geniş yelpazeli ilişki ağı bu açıdan ayrıca değerlendirilmelidir.

FİLİSTİN'DEN BOSNA'YA ZULME KARŞI HAK, HUKUK VE ADALET MÜCADELESİNDE CEVAT ÖZKAYA

Cevat Özkaya kardeşimizin çalışmalarında mücadelesini verdiği davasının fikrî, felsefi ve stratejik altyapısını inşa etme çabası öne çıkar. Umran ailesinin mensubu bir dava adamı olarak görevi salt yayıncılık değildi. *"Yeryüzünde fitneden eser kalmayıncaya ve din yalnız Allah'ın oluncaya kadar"* [Kur'ân-ı Kerim, 2/193, 8/39] zalimlerle mücadele etmek olmazsa olmazdı. Zulüm nerede olursa olsun, zalimlerin gücü ne olursa olsun, adaletsizliği kim yaparsa yapsın, onlara karşı tavır alarak mücadele etmekten asla çekinmedi. Mustazaflar için mücadele etmeyi emreden [Kur'ân-ı Kerim, 4/75] ayetin gereğini yapmak için Umran hareketi kurucusu olarak, *hak, hukuk, adalet*

merkezli bir mücadele verdi. Bu amaca hizmet eden değişik yapılarda görev aldı ve üstüne düşen sorumluluğu yerine getirdi.

Bu bağlamda MAZLUMDER, Bosna Dayanışma Grubu, Dayanışma Vakfı, Türkiye Gönüllü Teşekküller Vakfı (TGTV), Filistin Dostları Girişimi (FDG) gibi yapılarla birlikte her türlü zulme karşı mücadele yürüttü. 28 Şubat zemherisindeki zulme karşı duruşu çok nettir. Sivas, Şemdinli olayları dolayısıyla halkın yanında yer aldı, Hakkın sesini dile getirdi. Verdiği tüm mücadelelerde Umran hareketinin temellerinden "En güzel tarzda mücadele ilkesini" [Kur'ân-ı Kerim, 16/125] başarıyla uyguladı. Hataları karşısında da özür dilemekten çekinmedi, herkesin gönlünü kazanmayı bir hayat düsturu ve ahlaki sorumluluk gördü. Kendisi muttakilerin çok önemli bir vasfı olan istişare edip birlikte hareket etmeyi, öfkelendiğinde affetmeyi ve özellikle infak etmeyi ilke edinen Umran ailesi mensubu bir şûra ehliydi. [Kur'ân-ı Kerim, 42/36-39].

Şûrada alınan kararlar kendi fikrine, yaklaşımına ters düşse de alınan kararları uygulamak, dedikodusunu yapmamak, kimseyi suçlamamak, kaba davranmamak, katı yürekli olmamak onun en önemli özelliklerindendi. Bu yaklaşım tarzından dolayı "Ben" demedi, hep "Biz" dedi. Bu anlayış ve yaklaşım tarzı kalıcı dostlukların oluşmasını, davanın ve kurumların devam etmesini sağladı.

ÜÇ NESLİN BİRLİKTELİĞİNİ SAVUNAN VE GERÇEKLEŞTİRMEYE ÇALIŞAN ÇOK İYİ BİR AİLE REİSİ CEVAT ÖZKAYA

Kişinin öldükten sonra bıraktıklarının en hayırlısı, kendisine dua eden salih evlatları, salih akraba ve komşuları ve salih dava arkadaşlarıdır. Cevat kardeşimiz bu denklemi çok iyi kurdu ve ömür boyu geniş aileyi savundu ve bunun gerçekleşebilmesi için hem kendi ailesinde hem de Türkiye'de çok mücadele verdi. Her yaz, Çarşamba'daki köyüne gitmesi, her bayramda -imkânlar dâhilinde- aile efradını toplaması, geniş aile yapısını inşa edip korumak amaçlıydı. Ömrünün son günlerinde bir başka hastahaneye nakledildiğinde gece üçe kadar tüm aile fertleri ile sohbeti esnasındaki duyguları ve sevinci çok yüksekti.

Metin Alpaslan, Cevat Özkaya, Mehmet Menteşoğlu, Burhanettin Can, Şemseddin Özdemir (Amasya, Temmuz, 2023)

Geniş aile, karı-kocanın her ikisinin akrabalarını da bünyesine alan ve üç neslin birlikteliğinden müteşekkil bir yapıdır. Bu bağlamda üç neslin birlikteliği dede-nine, anne-baba-evlat ve torundan meydana gelmektedir. İlahi denklemde bu üç neslin birlikteliğini sağlayacak yol haritası ortaya konmuş ve iman edenlerden gereğini yapmaları istenmiştir: *"Rabbin, ondan başkasına kulluk etmemenizi ve anne-babaya iyilikle davranmayı emretti. Şayet onlardan biri veya ikisi senin yanında yaşlılığa ulaşırsa, onlara: 'Öf!' bile deme ve onları azarlama; onlara güzel söz söyle."* [Kur'ân-ı Kerim, 17/23].

Peygamberimiz (s.) şöyle buyurdu: "Ana babalarınıza iyi muamele edin ki çocuklarınız da size iyi davransın." [Hâkim, Müstedrek, IV,154]. "Allah'ın bazı kimseleri iyi insanlar (*ebrâr*) diye adlandırması, onların babalarına ve evlatlarına iyi davranmalarından dolayıdır. Babanın senin, çocuğunun da senin üzerinde hakkı vardır." [Buhari, Edeb, 94].

Cevat Özkaya, aile ile ilgili ayet ve hadislerin gereğini yaparak annesine, babasına, çocuklarına, akrabalarına çok iyi davranmış ve sorumluluklarını yerine getirmişti.

GÖZLERİNİ ARKADA BIRAKTIRAN BİR PROJE: CAĞALOĞLU KİTAPÇILAR SOKAĞI

Cevat Özkaya Pınar Yayınları'nı kurduktan ve Beyazıt Beyazsaray Çarşısı'nda bir dükkân kiraladıktan sonra o mekânı Şemseddin Özdemir ile birlikte bir okula dönüştürdü. Yayınevi, öğrenci-

Cağaloğlu Pınar Kitabevi, Metin Çığrıkcı, Hasan Turan ve Cevat Özkaya

lerin, yazarların, düşünürlerin, çevirmenlerin, bilim insanlarının, ihtiyacı olanların uğrak yeri oldu. 12 Eylül ve 28 Şubat darbelerine karşı verilen mücadele tesir uyandırdı; çıkardığı kitaplar zulüm sistemlerine karşı verilen mücadeleyi güçlendirdi. Ne yazık ki değişik faktörlerin etkisiyle Beyazsaray'daki yayıncılar önce Yümni İş Merkezi'ne daha sonra da değişik bölgelere taşınmak zorunda bırakıldı. Oysa orası gençlerin, yazarların, düşünürlerin, kanaat önderlerinin gelip toplandığı bir mekândı. Bir düşünce havuzu, çağlayan bir nehirdi.

Kitapçıların bir arada olma imkânı ortadan kalktıktan sonra Cevat kardeşimiz onun yerini alabilecek, aynı fonksiyonu yerine getirebilecek bir imkânı 1972'den beri havasını bildiği Cağaloğlu'nda aramaya başladı. Cevat diğer kardeşlerimiz gibi 1970'lerin ilk yarısında Cağaloğlu'na Mücadele Birliği bünyesinde çıkarılan dergilerin paketlenmesine yardım etmeye gelirdi. O yıllar Cağaloğlu büyük ölçüde kitapçılar, yayıncılar ve gazetelerle özdeşti; Babıali'ydi. Yeniden Millî Mücadele'nin bürosu oradaydı. Binaların zemin katlarında matbaacılar bulunurdu, semte girince o farklı havayı hemen fark ederdiniz. Matbaacılar, kâğıtçılar, yayınevleri, dergi büroları, kitapçılar insanı başka ufuklara, kitapların dünyasına götürürdü.

Bu havanın ne demek olduğunu bilen Cevat kardeşimiz kitapçıların ruhunu Çatalçeşme'den başlayarak yaşatmak istiyordu. Hatta buradaki bir sokağın kitapçılar sokağı olarak isimlendirilip düzenlenmesi için müşterek katkılarla şekillenen bir proje hazırlayıp ilgili yerlere sundu. III. Millî Kültür Şûrası'nda, İstanbul Kültür Çalıştayı'nda Babıali'de bir kitapçılar sokağının oluşturulması önerisini gündeme taşıdı. Teklifi bu sokaktaki binalara giydirmeler yapılarak çok geniş bir alanın sanat sokağına çevrilmesi yönündeydi. Ayrıca burada kitapçı dükkânları açmanın ötesinde buluşma adresi olması için konsept bir kafenin hizmet verebileceğini dile getirdi. Yine sokağın simgesi olacak farklı dillerde üzerine "Oku!" yazan bir kitap büstü de sokağı dikkat çekici kılacaktı. Ayrıca bu amaçla *İstanbul'un Kültürel Yüzü* (2021) adlı bir kitap hazırlayıp editörlüğünü üstlendi. Ne var ki Cağaloğlu'ndaki kitapçılar sokağı projesi bürokrasinin umursamazlığı sebebiyle onun arzu ettiği şekilde hayata geçirilemedi.

VE VAKİT TAMAM: ÖLÜM VAKTİ ALLAH'IN TAKDİRİDİR

Aslında bütün sır, Allah'ın evreni ve canlıları, özellikle insanı yaratmasında gizlidir: *"O, amel bakımından hanginizin daha iyi olacağını denemek için ölümü ve hayatı yarattı."* [Kur'ân-ı Kerim, 67/2]. Her şeyin çift yaratılması kanuniyetinde [Kur'ân-ı Kerim, 51/49] ölümü ve hayatı ele alıp değerlendirmek gerekmektedir. Ölüm ve hayat insan iradesi dışında gerçekleşir. *"Allah'ın izni olmaksızın hiçbir nefis için ölmek yoktur. O, süresi belirtilmiş bir yazıdır."* [Kur'ân-ı Kerim, 3/145.] *"Her nefis ölümü tadıcıdır."* [Kur'ân-ı Kerim, 3/185]. *"Her nerede olursanız olun ölüm sizi bulur; yüksekçe yerlerde tahkim edilmiş şatolarda olsanız bile."* [Kur'ân-ı Kerim, 4/78].

Bu bağlamda mesele insan iradesi dışında, bu dünya ve öteki dünya denkleminde gizlidir. Bunun parametreleri çok boyutlu ve çok değişkenli bir nonlineer denklem sistemidir. Hz. Âdem'in ve eşinin yaratılışı, İblis'in Allah'a isyan etmesi, Hz. Âdem ile eşinin cennete yerleştirilmesi... İblis'in insana savaş ilan edip Hz. Âdem ile eşini cennetten çıkarmak için elinden geleni yapması ve bunu başarıp onların dünyaya gönderilmesini sağlaması bunu gösterir. Yeryüzündeki hayat tarzının düzenlenmesinde ilahi denkleme uygun davranmak, bu dünya diğer dünya denkleminde Allah'ın yolundan gidenlerle İblis'in yoluna sapanlar arasındaki topyekûn mücadeleye [Kur'ân-ı Kerim, 2/193, 8/39, 4/75...] uygun davranmak tüm iman edenlerin sorumluluğudur.

"Allah Resûlü *'Rabbimiz Allah'tır deyip de sonra doğru yolda gidenler var ya! Onların üzerlerine 'Korkmayın, tasalanmayın, vaat olunduğunuz cennetle sevinin!' diye diye melekler inecektir...'* (Fussilet, 30) ayetini okudu ve şöyle dedi: 'İnsanlar, bunu hep söylediler. Ancak, sonradan ekseriyeti küfre düştü, kim bu söz üzere ölürse, o kimse istikameti doğru olanlardandır.'" [Tirmizî, Tefsir, Hâ-Mim, Secde (Fussilet) 3247.]

O BÜYÜK GÜNDE "ŞAHİTLERİN ŞAHİTLİĞİNİ UNUTMAMAK"

Dünyadayken yapıp ettiğimiz her şeyin hesabı ahirette görülecektir. Yüce mahkemede herkes yargılanıp ya cennete ya da cehenneme gönderilecektir. O büyük günde herkesin amel defteri eline verilecektir. [Kur'ân-ı Kerim, 50/16-18]. O ilahi mahkemede insanın eline verilen amel defterinde yazılan her şeyin doğru olup olmadığının şahitliğini de bizzat insanın organları ve yeryüzü yapacaktır. [Kur'ân-ı Kerim, 24/24, 41/20-22].

Ve o gün yeryüzü de şahitlik yapacaktır: *"Yerküre kendine has sarsıntısıyla sallandığı, toprak ağırlıklarını dışarı çıkardığı ve insan 'Ne oluyor buna!' dediği vakit, işte o gün (yer) Rabbinin ona bildirmesiyle bütün haberlerini anlatır. O gün insanlar, amelleri kendilerine gösterilsin diye, bölük bölük fırlayıp-çıkarlar. Artık kim zerre ağırlığınca bir hayır işlerse onun karşılığını görür. Kim de zerre ağırlığınca bir şer (kötülük) işlerse o da onun karşılığını görür."* [Kur'ân-ı Kerim, 99/1-8].

Bu hakikatin çok iyi anlaşılması ve gereğinin yapılması gerekir. Umran ailesinin ilk kurucularından Cevat Özkaya kardeşimizi bu şahitlerin şahitliğinde ahirete yolcu ettik. Bir dava adamı olarak Cevat kardeşimiz Allah yolundaydı, sırât-ı müstakim üzereydi. Bir muvahhit olarak yaşadı, bu dünyadaki görevlerini tamamlamanın huzuru ile ahirete irtihal etti. Allah bir insan olarak hatalarını ve günahlarını bağışlasın, ona merhameti ile muamele etsin. Mekânını cennet kılsın. Rabbimiz Özkaya ve Umran ailesine sabırlar versin. Allah hepimize muttakice yaşayıp mümince ölmeyi nasip etsin.

1 Ağustos 2026 Fevzi Erbay, Abdullah Yıldız, Metin Mahitapoğlu, Ayhan Tanış (Samsun Otluklu)

SONUÇ: İSLÂM DAVASI KİŞİLERDEN BAĞIMSIZDIR

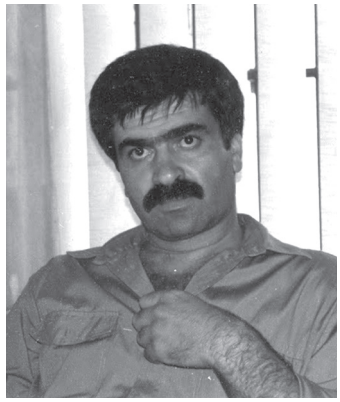
Hz. Âdem'den bugüne nice peygamber, dava adamı, kahraman ve davetçi gelip geçmiştir. Bu dünya ve öteki dünyaya çift yaratılma kapsamında bakılmalı, doğum ve ölüm buna göre değerlendirilmelidir. Mesele her insanın ölümü tadacağı [3/185] ayeti çerçevesinde ele alındığında İslâm davası, kişilerden bağımsız bir süreç şeklinde değerlendirilmeli ve davanın sürekliliği merkeze oturtulmalıdır. Bu konuda Uhud Savaşı hiç unutulmamalıdır. Uhud'a çekilen İslâm ordusu içerisinde "Peygamber, Muhammed (s.) öldü şayiası" yayılınca, bazı sahabeler kılıcı bırakmıştır ve "Peygamber öldü ise savaşmanın bir anlamı yoktur!" düşüncesi ile hareket etmişlerdir. Uhud sonrasında gelen ayet, İslâm davasının Peygamber dâhil tüm insanlardan bağımsız bir olgu olduğu kanuniyetini ortaya koymuştur: *"Muhammed (s.), yalnızca bir peygamberdir. Ondan önce nice peygamberler gelip-geçmiştir. Şimdi o ölürse ya da öldürülürse, siz topuklarınız üzerinde gerisin geriye mi döneceksiniz? İki topuğu üzerinde gerisin geri dönen kimse, Allah'a kesinlikle zarar veremez. Allah, şükredenleri pek yakında ödüllendirecektir."* [Kur'ân-ı Kerim, 3/144].

Bu çerçevede diyoruz ki *"Rabbimiz, üstümüze sabır yağdır ve bizi Müslümanlar olarak öldür!"* [Kur'ân-ı Kerim, 7/126]. Ya Rabbi iman edenlere karşı kalbimizde bir kin bırakma! Ya Rabbi kendi nefislerimiz aleyhinde bile olsa bizi Allah için adil şahitler kıl! Ya Rabbi bizi ilim, hikmet, basiret ve feraset sahibi yap! Ya Rabbi Cevat Özkaya kardeşimize rahmetinle muamele et, onu cennetine koy! Mekânı cennet, makamı âli olsun! Âmin...

YERİ ZOR DOLDURULACAK BİR DAVA İNSANI: CEVAT ÖZKAYA

MUSTAFA AYDIN

Cevat Özkaya'yı ebediyete uğurladık. Ebedî ilke, mutlak gerçek "İnnâ lillahi ve innâ ileyhi râici'ûn" Allah'a ait varlıklarız, onun emriyle geldik, yaşadık ve yine onun emriyle ona dönüyoruz. Dönüş zamanını da biz tayin etmiyoruz, zamanı O belirliyor. Eğer gitmeme kendim karar verebilseydim, Cevat'tan sonraya kalmak istemez ve bu yazıyı da yazmazdım. Ama nihai karar bizim değil, mutlak sahibimiz Allah'a aittir ve buna karşı itirazi mahiyette yapacağımız hiçbir şey yoktur, onun için bize düşen bu fermanı gönüllü bir itaatle kabul etmek ve çağırıldığında gitmek üzere hazır olmaktır.

İşi Cevat'ın, gerekirse dört yaş büyüğü olan benim için bir şeyler söylemesine bırakırdım. Ama bir şeyler söylemek bana kaldı. Rahmet dilemenin ötesinde ne diyeceğimi bilemiyorum. Son birkaç aydır, saygı ve sevgi borçlusu olduğum(uz) kişiler üzerine her ay bir kişi hakkında bir şeyler yazıyorum. *Umran*'ın geçen ayki sayısında merhum Necmettin Erbakan, daha önceki ayda, hayatta ama bihakkın Tunus zindanlarında yatmakta olan mağdur ve mazlum Raşit el-Gannuşi üzerinde durmuştum. Nihayet *Tezkire* dergisi için Hayrettin Karaman'a vefa borcumu yerine getirmek üzere bir yazı kaleme aldım. Şimdi de çok sevdiğim Cevat Özkaya kardeşim üzerine etki bakımından beni daha sarsıcı bir yazı yazmaya çalışıyorum. Ne var ki bu yazı söylenebilecek pek çok şeyin içinden bir şeyler söyleme zorluğu yaşadığım bir konu.

Az değil, akrabalık, hemşerilik, meslektaşlık vb. gibi bağların ötesinde yarım yüzyılı (1974-2026) aşkın bir zaman içinde gittikçe yoğunlaşan bir dostluğumuz oldu. Elbette pek çok kişiyle, öncelikle ortak inanç ve buna bağlı dava arkadaşlığı yaşamaktayız, ama Cevat benim için daha özel bir dosttu. Pratikteki siyasi gelişmelerin, güncel olayların verdiği bilgilerin ötesinde görüşlere, benim de önemsediğim, tabir caizse bir kültür stratejisine sahipti. Bir başka ifadeyle davamızın sıradan bir neferi değil, bir rehberdi.

Cevat ile 1974 yılında Yeniden Millî Mücadele çatısı altında buluşmuş, birlikte ciddi bir davaya koyulmuştuk. İlk defa *Pınar* dergisinde beraber olduk. Sonra ben 1976'da mecmuada çalışmak üzere İstanbul'a gittim. İki yıl aynı evde kaldık, ilişkilerimiz daha bir sıcak hâle geldi. Ortak pek çok hatıramız var. Daha sonra beraberliğimiz Pınar Yayınları, AKV ve özellikle *Umran* dergisi ile devam etti. Kitaplarımın birkaçının dışında hemen tamamına yakını Cevat'ın idare ettiği Pınar Yayınları'nda basıldı. Tabi daha önemlisi bir ortak davaya bağlılığımızdı.

Ortaklaşa içinde yer aldığımız teşkilat, yürekten inandığımız bir davayı temsil ediyordu. Bu dava yarım kaldığına inandığımız bir Millî Mücadele'nin yapabildiğimiz kadarıyla yeniden ele alınıp tamamlamasıydı. Bu konudaki temel görüşümüze göre Osmanlı alaşağı edildikten sonra, artık bu aşamada millî olarak nitelenen bir mücadelenin sonunda istiklali (toplumumuzun bugünü) kazanılmış, ama istikbali (toplu-

(Sağ üst sırada beşinci kişi) Roger Garaudy'nin kitapları 1980'lerden itibaren Pınar Yayınları tarafından yayımlandı. 1987'de TÜYAP Kitap Fuarına onur konuğu olarak davet edilen Garaudy Fuarın düzenlendiği İstanbul Taksim'deki Etap Marmara Oteli'nde (o dönemki adıyla, bugün ise The Marmara Taksim Oteli) tarihî bir konferans verdi ve izdiham dolu imza günü düzenlendi.

mumuzun geleceği) ipotek altına alınmıştı. Söz konusu ettiğimiz istikbal, geçmişten geleceğe uzanan toplumsal hafıza idi ki buna, çıkış noktası esas alınarak "toplumumuzun tarihsel misyonu" denebilirdi. Maalesef hareket, en üstteki yetkililerce feshedildi ve yoğun bir çabayla ve ısrarlı bir biçimde bu davanın üstü örtülmeye çalışıldı. Tabi aşağıdaki elemanlar sıkıntılı bir döneme girdiler.

Aynı çatının altında bu davaya gönül vermiş arkadaşlar doğal olarak önce kendilerine özel bir iş buldular. Bir kısmı alt gruplar oluşturup, söz konusu kapsamlı davanın bir tarafından tutmaya çalıştılar, mesailerini yine bu çerçevede harcadılar. Bir kısmı davadan iyiden vazgeçti, yaşananları tecrübesiz bir gençlik hatırası saydı. Bu gelişmeye göre Müslüman toplumun bir istikbal sorunu yoktu, her şey gayet yerindeydi. Hatta işin daha ilginç tarafı bir kısmı bununla da yetinmedi, tam bir omurgasızlıkla Yeniden Millî Mücadele'nin muhatabı olan ve M. Kemal adına oluşturulan Kemalist ideolojiye entegre oldular. Dünden bugüne toplumun söz konusu ettiğimiz tarihsel misyonuna karşı direnen kurumlara omuz vermeye başladılar. Yüzyıl sonra bile totaliter yapılanma dönemlerinden kalma bir ideolojiden yakasını kurtaramamış (hatta ona mensubiyetle övünen) kişi, parti ve kurumlar adına canhıraş bir destekle kılıç sallamaya başladılar. Üstelik (Özgür Özel'in Hacı Bayram Camiindeki Cuma namazı için aldığı abdestle tarihsel partinin yıkanıp temizlendiğini kabul etmezsek) sorunlu çizgiden çıktıklarına ilişkin hiçbir gelişmeye şahit olmadan omuz vermektedirler. Bana göre yaşanan hayatta özellikle böylesi bir süreçte, orada belli bir yerde durabilmek kadar önemli bir şahsiyet ölçüsü olamaz. Cevat, kaypaklıklar üreten böylesi bir ortamda "orada duran" bir kardeşimizdi.

Rahmetli değişik platformlarda yer aldı, azımsanamayacak kadar geniş bir arkadaş grubuyla ilişkiler içinde oldu, ama bunlardan hareketle fevri davranışlarda bulunmadı. Ana davasına hep sadık kaldı, toplumumuzun tarihsel misyonunu kendi misyonu bildi. Gün yüzüne çıkması için hayatı boyunca çaba gösterdi, öncülük etti. Davaya ortak olan samimi bir arkadaş grubuyla *Pınar* dergisinden *Umran*'a, Pınar Yayınları'ndan AKV'ye kadar yarım düzineyi aşkın kültür kuruluşunun ortaya çıkmasına katkıda bulundu.

Düşünce düzeyi yüksek ve hoşgörülü olan Cevap kardeşimiz, kendisiyle görüşmek isteyen kimseye sınır koymazdı, iyi bir iletişim kurma yeteneğine sahipti. Bizzat Cumhurbaşkanı dahil, değişik kurum ve kuruluşların temsilcileriyle tanışıyor ve konuşuyordu. Konuştuğu kişiler üzerinde sıradan bilgilerin ötesinde olumlu bir etki bırakırdı, burada daha önemlisi yetkili hiçbir kişiden şahsı için bir beklentisi olmadığı gibi ilgilendiği kurumlar için de bir destek talebinde bulunmaktan sıkılırdı. Mesela Cumhurbaşkanı ile görüşme fırsatı bulan pek çok kişi birlikte çektirdiği bir fotoğrafı bir yerlerde kullanıp bundan yarar sağlarken o böylesi bir görüşmeyi söz konusu etmekten bile çekinirdi.

Cevat'ın görüşlerinde etkili olması iyi bir bilgi donanımına dayanıyordu. Günümüzdeki okuyor gözüken pek çok kişi gibi kitabın arka kapağındaki tanıtıcı üç beş cümleyi okuyup yazarın kitaptaki ana tezi hakkında ahkâm kesmezdi. Dolayısıyla da pek çok kişi gibi bir bilip en azından iki konuşmazdı. En az iki ve daha çok bilip bir konuşurdu. Seminer, panel gibi oturumlara daha bir hazırlıklı katılır, konuşmasında konu ile gerçekten ilgilenenler için önemli görüşler sunardı. Yeni eserleri takip eder, ciddi bir tez taşıyan eserleri tespiti dikkatimi çekerdi. Hatta meşgalelerimin yanında yeni eserleri takipte zorlandığımı bildiği için bu kitaplardan bahseder ve hatta bazen gönderdiği bile olurdu. Mesela öteden beri ilgi alanım içinde bulunan ünlü Rus yazarı Tolstoy'un insanın olumsuz dönüşümünü sembolik hikâyelerle anlattığı *İçimizdeki Şeytan* için heyecanla "Abi belki okumuşsundur ama bir kere daha bakar mısın?" demişti. Evet, bir kere değil birçok kereler baktım ve her seferinde yeni şeyler düşündüm. Yine bizzat gönderdiği Aleksandr Dugin'in *Putin'e Karşı Putin* adlı eseri dünden bugüne dünyanın yapılanmasında Rusya'nın durumu konusunda Rusya ve Putin'i aşan ciddi bir yorumdan haberim oldu.

Rahmetli yazmayı pek sevmezdi. "Yahu Cevat, şu görüşlerini bir yaz Allah aşkına!" derdim. *Umran*'da bir dönem üç-dört sayfayı geçmeyen ama meramı ifade eden yazılar yazdı. Sonra bıraktı. "Mustafa abi, şu yazmayı bir türlü sevemedim gitti. Pek çok sayfayı dolduracak konular düşünüyorum. Ama üç sayfayı yazana kadar ölüp ölüp diriliyorum. Çoğu kere de yazdıklarıma bakıyorum ve düşündüklerimi tam ifade etmediğini görüyorum. Ya atıyorum ve yayınlanmasından vazgeçiyorum ya da beğenmesem de bir nokta koyup yayın için veriyorum." diyordu. Dolayısıyla bir düşünür olan Cevat kardeşimiz, geride yazılı teoriler, matbu kitaplar bırakmadı. Tabii ki bir davaya hizmet, sırf teoriler kurmak yazılı eserler bırakmakla olmaz. Bunlar gereksiz değil, ama bir davaya katkı sırf yazılı hizmetler değildir, pek çok kitap beklenen bir sonuç doğurmazken nice fiili hareket kalıcı örnekler oluşturabilir.

Cevat da teori yerine geride kurumlar, örnek davranışlar bıraktı, gençlerin yetişmelerine katkıda bulundu. Geçen sayıda Erbakan ile ilgili olarak şifahen Roger Garaudy'den naklettiğim söz Cevat için de geçerlidir: Düşünürümüz, "Birilerinden hep teorisyenlik beklemeyelim, davamızı fiilen temsil edebilen kişilere daha fazlasıyla ihtiyacımız var." demişti. Cevat kardeşimiz bu davayı gayet iyi temsil ediyordu. Bununla birlikte Cevat geride her hâliyle yazılı bir şeyler bırakmamış değildir. Kanaatlerini panellerde sunduğu tebliğler, müzakereler, açık oturumlardaki konuşmalar ve özel sohbetlerindeki söyleşilerde dile getirmiştir. Bunların en azından bir kısmının kaydının olduğunu sanıyorum. Bu metinlerin derlenip kitaplaştırılmasının faydalı olacağını düşünüyorum. Umarım arkadaşlar bu işi yerine getirirler.

Üç yıl kadar önce (*Umran* dergisi editörü Asım Öz ile beraber) Konya'ya gelmişti, iki gün halleşmiş, konuşmuştuk, tekrarını temenni ederek buradan mutlu ayrılmıştı. Hastalığının başlangıçlarındaki bir telefon görüşmemizde "Abi iyi olursam, siz İstanbul'a gelemeseniz de ben Konya'ya gelmek isterim, hasbihal edip konuşacağımız çok şey var." demişti. Ama olmadı, ömrü vefa etmedi.

Cevat uzun bir zamandır bana "Abi, siz bir 'Güncel İslâm İlmihali' yazmalısınız. Maalesef güncel İslâm düşüncesi, gelenek ve modernite arasında sıkışıp kalmış bulunuyor. Bugünün sorunlarını göz önünde tutan, ama kendi tabiatında İslâm'ı anlatacak bir kitaba çok ihtiyaç var. Bu kitap Müslüman olmayanlara değil, bizzat Müslümanlara hitap etmeli, İslâm'ı anlatmalı. Böylesi bir kitabı siz yazabilirsiniz." demiş ve bu teklifini birçok kereler tekrarlamıştı. Bu gayet yerinde bir teklifti ve benim kafama da yatmıştı. Ama dersler, güncel yazılar, toplantılar, hesapta olmayan ama şartların zorladığı kitap çalışmaları sebebiyle bir türlü gerçekleştirememiştim. İki yıl önce emekliye ayrılınca bu işe öncelik verdim ve çok şükür elimde basım aşamasına gelmiş bir kitap metni bulunuyor. Pek yakında Pınar Yayınları'na teslim edeceğim ve bu kitabın bir bakıma planlayıcısı olan Cevat kardeşime göremediği bu çalışmayı armağan edeceğim.

Bu insicamsız sözlerime son verirken Cevat kardeşim için bir kere daha Allah'tan rahmet diliyorum.

BİR DAVA VE GÖNÜL KARDEŞİMİN ARDINDAN

METİN ALPASLAN

Dünya sürgününü tamamlayan aziz kardeşim, dostum, dava ve yol arkadaşım Cevat Özkaya'yı ebedî âleme uğurlamanın derin hüznünü ve ömrümün en ağır sınamalarından birini yaşıyorum. Aynı davanın yükünü omuzladığımız, sevinçte ve kederde yan yana durduğumuz ve şimdi rahmeti Rahman'a yolcu ettiğimiz Cevat kardeşimle ilişkimiz sıradan bir dostluktan daha öte, yarım asrı aşan bir dava, mefkûre ve gönül beraberliğiydi. Böyle bir kaybın ardından kalem oynatmak çok zordur. Çünkü yazılan her cümle, bir ömrün, yaşanmış bir hatıranın ve bir kardeşliğin yükünü taşır.

Hayat bazen insana dostlar verir bazen arkadaşlar. Fakat çok nadir olarak da insanın karşısına, yolunu, idealini, derdini ve duasını paylaştığı gerçek dost, gerçek dava arkadaşları çıkarır. Merhum kardeşim, benim için sırtını tereddütsüz dayayacağın gerçek bir dost, gerçek bir yol arkadaşıydı. Elli yılı aşan dostluğumuz ve kardeşliğimiz boyunca yalnızca aynı yolda yürümekle kalmadık; aynı ideallere inandık, aynı umutları taşıdık, aynı hedefler uğruna aynı sorumlulukların altında omuz omuza birlikte mücadele verdik. Nice zorlukları beraber göğüsledik. Nice sevinçleri, nice üzüntüleri birlikte paylaştık. Zaman geçti, yıllar birbirini kovaladı ama aramızdaki muhabbet, güven ve kardeşlik duygusu hiç eksilmedi. Çünkü bizi bir arada tutan şey menfaat değil, makam değil, dünya hesabı değil; inanç, sadakat ve ortak ideallerdi.

Metin Alpaslan, Cevat Özkaya (Edremit 2024)

O, sadece yakın bir dost değil; dünya ve ahiret kardeşi olarak gördüğüm, hayattaki en kıymetli yol arkadaşlarımdan biriydi. Onu düşündüğümde aklıma ilk olarak vefa geliyor. İnsan kendini onun yanında iyi hissederdi, güvende hissederdi. Dostluğunda samimi, sözünde güvenilir, duruşunda kararlı, ilkeli ve gayretli bir insandı. İnsanların zor zamanlarında yanında olmayı

Soldan sağa İdris Turan İlter, Osman Aslan, Metin Alpaslan, Cevat Özkaya, Metin Mahitapoğlu (22 Mart 2008, Trabzon AKV şubesinin önü)

kendisine görev bilen, gönül incitmekten sakınan, herkese faydalı olmaya çalışan müstesna şahsiyetlerden biriydi.

İslâmî düşünce ve kültür dünyamıza uzun yıllar emek veren, yayımladığı kitaplar ve konuşmalarıyla Türkiye'nin entelektüel birikimine derin katkıları olan, yayıncılığı popülizmden uzak, para kazanmak için bir meslek olarak değil şuur veren, hakikat arayışına sevk eden, fikir ve hizmet alanı olarak yapan bir mücadele ve dava adamıydı. Gelecek nesillere bir medeniyet hafızası bırakmak, düşünce dünyasını beslemek ve fikrî bir istikamet vermek için mücadele eden, kitaba sevdalı bir kültür neferi, bir hareket adamıydı. AKV'deki çalışmaları, düşünce hayatımıza yaptığı katkılar, yetişmesine vesile olduğu insanların şahsında yaşamaya devam edecektir.

İslâmî camiaya farklı bir ufuk açarak İslâmî düşünceyi besleyen Pınar Yayınları, Açılım Kitap ve *Umran* dergisi ile fikir dünyasındaki çalışmaları, Bosna Dayanışma Grubu ve MAZLUMDER gibi sivil toplum kuruluşlarındaki fedakâr gayretleri, gönlünü mazlum coğrafyalara açıp sorumluluk üstlenmesi, ömrünü adadığı davasında zulme karşı duyarlılığının, adalet arayışının ve insanlık sorumluluğunun müşahhas örnekleridir.

Pınar Yayınları'nın kuruluşuyla hem hamallığını hem tasnifçiliğini hem de editörlüğünü yaptığı yayıncılıkta usta bir isim olan kardeşimiz, *Oryantalizm* kitabı ile Edward Said'i, çeşitli kitaplarıyla Roger Garaudy'i, Frantz Fanon'u, W. Hallaq'ı, Izutsu'yu, Taha Abdurrahman'ı bu topluma taşıyarak çok değerli eserler kazandırdı. İslâm düşüncesinin farklı coğrafyalardaki temsilcilerini Türkiye okuruyla buluşturdu. Cemil Meriç'i, Alev Alatlı'yı dikkatimize sunan, İslâm dünyasının fikir akımlarını ve öncü isimlerinin eserlerini okuyucuyla buluşturan oydu. Cevat kardeşim yalnızca kitap basarak yayıncılık yapan biri değil; inancın, fikrin kuşaklara aktarılmasında, düşüncenin yaşamasında ömür tüketen bir insandı.

Tevazuu, ilkeli duruşu, fikrî derinliği, vakur ve sebatkâr mücadelesiyle temayüz etmiş, İslâmî camiaya yön veren öncü isimlerdendi. İslâm dünyasının içinde bulunduğu perişan hali dert edinen, her daim sahada aktif olan yiğit bir dava adamıydı. Hak ve adalet mücadelesinde daima en önde oluşu ve mazlumların yanında yer alma konusundaki hassasiyeti daima hatırlanacaktır.

Düşünceyi, fikri ve insani değerleri aynı potada mezceden, insani ilişkileri, dostluğu, vefalı davranışlarıyla camia üzerinde derin izler bırakan bir gönül eriydi. İnandığı değerlerden taviz vermeyen, sözüyle özü bir, mütevazı ama vakur duruşuyla ömrünü mücadelesine, fikir ve kültür hayatına hizmet etmeye adadı. Fikir çevrelerinin bir araya gelerek hakikati aramaları gerektiğini, yeni bir fikri sıçramaya ihtiyaç olduğunu her daim dile getirdi.

Mücadele Birliği dağıldıktan sonra birçok kişi derdini davasını bırakıp geri çekilirken, o pes etmedi, gayret ve umudunu yitirmeyip kendisi gibi düşünen bir gurup arkadaşıyla davaya hizmet yolunda mücadelesine devam etti. Kendisine "Sana ihtiyacımız var, istifa et gel!" dendiğinde işini, mesleğini/öğretmenliğini tereddüt etmeden bırakıp gelen, mal, mülk, makam, mevki önemsemeyen, para ve kariyere önem vermeyen, davasını ömrünün sonuna kadar omuzlarında taşıyan bir serdengeçtiydi. İnandığı değerleri hayatının merkezine koyarak yaşayan, bedel ödemekten çekinmeyen, varlığından güç alınan, ömrünü davasına adayan bir "Umran" yolcusuydu.

Onu tanıyanların hafızasında en çok yer eden tarafı, insani özellikleriydi. Kurduğu dostluklar, insanlara gösterdiği samimiyeti, vefası, zarafeti ve gönül ehli tavrı, çevresindeki herkesin hayatında silinmeyecek izler bıraktı. Konuştuğu, tanıştığı, yol yürüdüğü her insanda güzel hatıralar bırakan babacan ve müşfik bir duruşu vardı. O, dostluğun hakkını veren, zor zamanlarda insanın yanında duran, sevinçleri çoğaltan ve kederleri paylaşan nadir insanlardan biriydi.

İnsana sevgi bahşeden nezaket ve zarafetle dolu bir yanı vardı. İnansın veya inanmasın her insanı varlık olarak kıymetli görür, insanları kimliğiyle ayırt etmeden Âdemin çocuklarına saygı duyulmasını söylerdi. İnsanlığın vicdanını diri tutmaya çalışan gerçek bir münevverdi. Farklılıkları bir ayrışma sebebi olarak değil, insanlığın zenginliği olarak görürdü. İnsanlığa faydalı olmak için ömrünü ortaya koyan, yaratılış gayesine göre yaşayan, istikametini hiçbir zaman şaşırmayan, samimiyeti, gayreti ve kibarlığıyla maruf bir kişiliği vardı. Daima iyiliğe omuz veren, başkasının derdiyle dertlenen biriydi. Yardım ve infak etmeyi şiar edinen, başkalarının dertleriyle dertlenen, yaralara merhem olmaya çalışan ve daima veren bir el oldu.

Bugün aramızdan ayrılmış olsa da sesi, sözü, duruşu ve örnek kişiliği gönüllerimizde yaşamaya devam edecektir. Çünkü bazı insanlar yalnız yaşadıkları yıllarla değil, gönüllerde bıraktıkları güzel izlerle, yetiştirdikleri insanlarla ve temsil ettikleri değerlerle hatırlanırlar. Cevat kardeşim de böyle bir hayat yaşadı. Ölüm onu bizden ayırdı ama hayattayken ortaya koyduğu eserler, verdiği emekler ve geride bıraktığı güzel hatıralarla aramızda yaşamaya devam edecektir.

Merhum kardeşim geride unutulmayacak bir hatıra, sarsılmaz bir dostluk ve güzel bir isim bırakarak Rabbine yürüdü. Onun yol arkadaşlığı, sesi, sözü, varlığı hepimizin gönlünde unutulmaz hatıralar bırakmıştır.

Şimdi "Umran Yolcuları" olarak bize düşen; onun aziz hatırasını yaşatmak, onun hayatını adadığı davası yolunda yürümek, onun güzel hasletlerini hatırlamak ve onun için dua etmektir.

Güle güle aziz kardeşim... Yarım asrı aşan yol arkadaşlığımız bu dünyada sona ermiş olabilir; ancak dostluğun, vefan ve hatıran gönüllerimizde yaşamaya devam edecektir. Biz seni hep iyi bildik, sana olan muhabbetimiz ebediyen yaşayacak, seni daima hayırla ve dualarla anacağız.

Rabbim sana rahmetiyle muamele etsin; mekânını cennet, makamını âli eylesin. Bizleri de bir gün, uğruna birlikte emek verip mücadele ettiğimiz hakikat yolunda ve ebediyet yurdunda yeniden buluşturtursun.

YOL ARKADAŞIM CEVAT

ŞEMSEDDİN ÖZDEMİR

Evvela yakın zamanda kaybettiğim yol arkadaşım Cevat Özkaya kardeşimizi rahmetle yâd ediyorum. Allah yolunu açık etsin. Son yolculuğunu onun rızasını kazananların yolculuğundan kılsın. Düşündüğümde Cevat'la zor zamanlarda tanışıp arkadaş olduğumuzu hatırlıyorum. Kendisiyle ilk tanışmam onun memleketim Trabzon'da 1974'lerde öğretmenlik yaptığı zamanlara denk geldi. İstanbul Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nü kazandığımda, 1975'ten itibaren tanışıklığımız yavaş yavaş arttı ve dostluğa dönüştü. Mücadele Birliği'nin hepimizin bildiği *Pınar*, *Yeniden Millî Mücadele* gibi yayınları vardı. Cevat hepimiz gibi lise yıllarında tanıştığı bu dergilerin sıkı okuyucusuydu. Kültüre, sanata, edebiyata ve düşünceye merakı vardı. Nitekim kendisi bir müddet sonra bütün sokaklarını tarihi ile, insanı ile köşe bucak bildiği Cağaloğlu'nda eskilerin tabiriyle Babıali'de çalışmaya başladı.

Mücadele Birliği hareketinden ayrıldıktan sonra hem onunla hem de diğer dava arkadaşlarımız Burhanettin Can ve Mehmet Menteşoğlu ile münasebetimiz daha da arttı. Çünkü ayrılmayı veya kopuşu müteakiben insanların zihninde çok temel bir soru vardı: "Bundan sonra ne yapacağız?" Geniş kesimlerle istişare toplantılarında bir araya geldik. O günün şartlarında birçok arkadaş dedi ki "Herkes gitsin, işini gücünü kursun, para kazansın, ev bark sahibi olsun sonra gerekirse tekrar bir araya geliriz!" Fakat biz buna karşı Cevat'la beraber, dört arkadaş ve ardından bize katılan diğer dava arkadaşlarımızla ne pahasına olursa olsun yola devam etme kararı aldık.

Hayli meşakkatli ve tartışmalı günlerin, ayların ardından şunu beyan ettik: İçinde bulunduğumuz durum maddi bakımdan değilse bile fikrî çizgi ve anlayış açısından dünden daha ileri bir noktadadır. Elimizdeki *Pınar* dergisinin yayınını sürdürüyorduk. Dergimizin geniş bir okur kitlesi vardı ve aynı zamanda 8 Kasım 1976 tarihinden itibaren de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ilgililere tavsiye edilmişti. *Pınar*'ın o zamanki yazışma adresi Barbaros Bulvarı'ndaydı. Dergiyi devam ettiriyorduk ki bir dönem derginin sahibi olarak ben göründüm. O zamanlar henüz öğretmenliğe başlamamıştım. Dergimiz önceki yıllardaki gibi sanat ve kültür ağırlıklı olarak çıkıyordu. Elbette Ortadoğu'daki ve İran'daki gelişmeleri de yakından izliyorduk ancak *Pınar*'ın ana omurgası daha ziyade kültür ve sanattı. Cemil Meriç, Abdullah Yıldız, Necati Aykan, Mehmet Nuri Doğan, Burhanettin Can, Kamil Çileçöp gibi arkadaşlarımızın katkılarıyla bir müddet daha dergiyi çıkarmaya devam ettik.

Ne var ki aylık dergiyi yürütecek imkânımız pek yoktu. Herhâlde bunun en bariz göstergeleri derginin 1980'de, 12 Eylül öncesinde çıkardığımız tüm sayılarını hem iki aylık hem de dört ay birleşik olarak yayımlamamızdır. Böyle bir dönemde derginin isminden yola çıkarak Pınar ismiyle bir yayınevi kurup kitabevi açmaya karar verdik. Bunu da dergimizin Mart 1979 tarihli 87'nci sayısında "Çağrı" başlıklı bir ilanla duyurduk. Hataların giderilmesi ve İslâm'ın yaşanması, yaygınlaştırılması konusunda yoğunlaşan bir arzumuz ve gayretimiz vardı. Bunun müşahhas bir neticeye doğru ulaşması gayesiyle 1979'da Pınar Yayınları'nı kurduk. Temel kaynaklara dayanan esaslı bir kültür zemininin teşekkül ettirilip yaygınlaştırılması gerektiğinin farkındaydık. Ardından Beyazıt'taki Kitapçılar Çarşısı'nda/Beyaz Saray'da bir dükkân kiraladık.

Bizim kitabevi bir düşünce merkezi, bir odaktı o günün Türkiye'sinde, birçok meselenin konuşulduğu, tartışıldığı, herkesin akın akın geldiği çok canlı bir mekân... O yıllarda kitabevleri veya yayınevleri adeta günümüzde vakıfların veya derneklerin gördüğü işlevi görüyordu. Dergi büroları da öyleydi. İnsanlar buralara geliyor, sohbet ediyor, yeni kitaplar ve fikirlerle karşılaşıyor, dünyanın ve ülkemizin ahvaline dair duymadıklarını işitiyor, farklı yorum ve analizlerin muhatabı oluyordu. Müthiş bir canlılık vardı... Diyebilirim ki 1990'lardan sonra sosyal ve siyasi hayatın farklı yerlerinde görünür ve bilinir olan birçok insanımız o mekânlarda yetişti.

Yeri geldi kitabevini bir konferans mekânına dönüştürürdük. Bazen kalabalık sohbetler o kadar koyulaşıyordu ki dükkâna kitap almak için gelen biri içeri bile giremiyordu. Yani ticaret geri plana düşmüştü. Cevat ve diğer arkadaşlarımızla 1983'ten itibaren Pınar adına geniş katılımlı kitlesel iftar programları düzenledik. Camiamızın farklı seslerinin ve yüzlerinin buluştuğu müstesna buluşmalardı iftar programlarımız... Zaman zaman aile iftarları tertipledik. Uzun zaman yazları aile gezileri düzenledik çevredeki şehirlere, gençlik kampları organize ettik. Tüm bunlar bizim geniş kesimlerle ilişki kurmamızı sağladı.

Aslında o yıllarda imkânlarımız neredeyse yok denecek kadar kıttı, bu yüzden ilk yıllarda kitap yayımlayamadık. İlerleyen zamanlarda çok farklı alanlarda kitaplar bastık Allah'ın inayetiyle. Batı'nın yanında İslâm dünyasından tercümeler yaptırdık. Ki bunlar Cevat kardeşimin çok etkin ve aktif girişkenliği sayesinde gerçekleşti. Kendisi merak duygusuyla matbuat hayatını ilgilendiren değerli bir etkinliğin yapılacağını duyduğunda kalkıp hemen oraya giderdi. Haberdar olduğu kitapları tercüme ettirmek için canhıraş biçimde çalışırdı. Bu sıralarda ben rahmetli Sedat Yenigün kardeşimizin de görev yaptığı Zeytinburnu İhsan Mermerci Lisesi'ne tarih öğretmeni olarak atandım. Sabahçıydım. Dersler biter bitmez hemen Pınar'a geçiyordum, Beyazıt'taki dükkâna. Gelip gidenlerle birçok konuyu konuşuyorduk. Cevat'ın ise herhangi bir memuriyeti yoktu. Bu yüzden yayınevinin ana yükünü omuzlayan hep kendisi oldu. Bu böyle aşağı yukarı bir buçuk iki yıl kadar devam etti. Benim tayinim Trabzon Vakfıkebir'e çıktı. İki hafta orada çalıştıktan sonra ben de onun gibi öğretmenlikten ayrılıp yayınevinde çalışmaya başladım.

1980'li yıllarda kitap fuarları hele Dinî Yayınlar Fuarı bizim için çok önemliydi. O güzel günler geçti ve daha niceleri... Biz aslında halkla bu fuarlarda buluştuk, daha yakından tanışma, irtibat imkânı bulduk. Kadir gecesinde Sultanahmet'te sabahlıyorduk. Unutulmaz güzel ve verimli günlerdi. Kitaplar tartışılıp konuşuluyordu. Uzun zamandır görüşülmeyen dostlarla, arkadaşlarla görüşülüyor, yeni arkadaşlıklar ve dostluklar kuruluyordu. TÜYAP ise biz Roger Garaudy'nin kitaplarını tercüme edip basmaya başladığımız dönemde onu Kitap Fuarı'na davet etmişti. Bunun ne kadar anlamlı olduğunu

Cevat Özkaya 23 Kasım 2018 tarihinde düzenlenen Tarık Buğra Sempozyumu'na katıldı.

Garaudy'nin imza kuyruğundan ve daha sonraki konuşmalarından anladık. Cevat'la biz kitapları yetiştirmekte, Garaudy ise imza atmakta zorlanmıştı. Yanı sıra dönemin *Cumhuriyet* gazetesi gibi etkin mecraların Pınar'ın kitaplarından bahsetmesi yayınevimizin daha çok tanınmasını sağladı.

Cevat Özkaya'nın şahsiyetinden ve karakterinden bahsetmek gerekirse son derece mütevazı olduğunu söyleyebilirim. Bazen bu yönünü eleştiriyordum. Yaptıklarının duyulmasını, bilinmesini hiç istemezdi. Çok beğendiği ama dostluğu da olan yazarların, düşünürlerin kitaplarını basma arzusunu yanlış anlaşılır endişesiyle kendilerine söyleyemezdi. Diğer taraftan çevresiyle iyi temaslar kuran, dostluğu, feraseti ve fedakârlığı üst düzeyde bir şahsiyetti. Mükrimdi. Cebinde az para olduğu hâlde ziyaretine gittiği zenginlere dahi yemek ikram ettiği olurdu.

Edebiyat, sanat, kültür ve özellikle hatıralar üzerine çok yoğun ve süreklilik arz eden bir okuması vardı. Onun marifeti bir şairin deyimiyle en büyük ve donanımlı bütünü detaylarda keşfetmekti. Cevat, bence çok değerli bir birikime sahipti. 1970'lerin ikinci yarısından itibaren Cemil Meriç'e gidip 10 yıla yakın kendisine kitap okudu. Sadece kitap okumuyordu bu arada onun sekreterliğini de yapıyordu. Elbette Meriç'in engin kültüründen alacaklarını da alıyordu. Bunlar tabii Cevat'a, *Pınar* dergisine, Pınar Yayınları'na ve *Umran* dergisine çok şey kazandırdı.

Düşünce dünyasına katkıları üzerinde durmam gerekirse şunları söyleyebilirim Cevat için: Meraklı ve girişken bir yapısı vardı. Kendimiz ve dünya hakkında bildiklerimizin bilmediklerimizden çok fazla olduğunu görecek kadar kendisini bilgiye açık tutmayı başarabilmişti. Beyazıt'taki Sahaflar Çarşısı başta olmak üzere sahafları ve kitapçıları çok gezerdi. Edward W. Said'in *Oryantalizm* kitabından bahsedildiğini duyduğu yerin Arslan Kaynardağ'ın Sahaflar Çarşısı'ndaki Elif Kitabevi olması şaşırtıcı gelmez bana. Eseri yayımlayacağını Nezih Uzel rahmetliye ilettikten sonra ilgili yerlerle temas kurdu ve tercüme edilen çalışmanın basım sürecini beraber gerçekleştirdik. Cevat gerçekten ama gerçekten çok okurdu, fikrî akımlarla ilgili gelişmeleri yakından takip ederdi. Birikimli insanlarla konuşmayı arzulayan bir yönü vardı. Başkalarıyla konuşmalarını ve en önemlisi de değer vererek okuduklarından öğrendiklerini bizlerle paylaşma noktasında oldukça cömertti. Belki böylece okuduklarını aklın ve gönlün diline çevirip kaydediyordu.

Şunu da söylemem gerekir: Benim mizacım Cevat gibi değildi. Bu yönümle de birlikteliğimizi sorgulayanlar çıkmıyor değildi. Ancak mizacı, karakteri ve düşünceleri farklı insanlarla rahat konuşurdu Cevat. Türkiye'nin buna ihtiyaç duyduğunu söylerdi. Hastalığının son günlerinde, hatta yoğun bakımda iken bile gözlüğünü ve kitaplarını istemiş bir şahsiyetten söz ettiğimizi hatırlatmak isterim. Hastalığına rağmen Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* romanını tekrar okumak istemişti, kitaba başladı ancak bitiremedi. İtiraf edeyim: Ben onun kadar okumuş biri değilim. Beğeni düzeyi çok yüksek olan Cevat çok ama çok okurdu. Okumakla kalmayıp okuduklarını bizlerle ve çevresiyle heyecanla paylaşırdı. Okuduğu kimi kitapların sayfaları hep çizik çiziktir. Kenarlarına notlar düşülmüştür. Herhangi bir kitaba baktığımda onu Cevat'ın okuyup okumadığını, onun okuma izleri olan altı çizili satırlardan ve kenar notlarından anlardım.

Cevat, yerinde durmaz, farklı mekânları gezer ve sıkça seyahat ederdi. Şehirlerin kültürlerini, yemeklerini ve kitapçılarını merak ederdi. Nerede yemek yenileceğini bilir, dostlarını ve arkadaşlarını sıklıkla buralara götürürdü. Dediğim gibi seyyah bir tarafı vardı. Hatırladığım kadarıyla Berlin Duvarı yıkıldığı günlerde Berlin'e gitti, o duvarın yıkılışına şahit oldu. Bir ara birkaç arkadaşla beraber Kırım'a, Ukrayna'ya gitti. İslâmî camiadan kardeşlerimizle bir heyet olarak Tunus'a, Esed rejimi devrildikten sonra Suriye'ye gitmesi onun tarihe şahitlik etme çabasının göstergesi sayılmalıdır. Tabii öteden beri Bosna'ya çok daha yakın bir ilgisi vardı. Bilindiği gibi Bosna Dayanışma Grubu'nun ve Dayanışma Vakfı'nın kuruluşunda yer aldı. Bosna için çok uğraştı. Bu süreçteki çabalarını gördüğümde, anlattıklarını dinlediğimde başka iklimlere doğru yolculuğa çıktığımı hissederdim. Ayrıca çok aktifti. MAZLUMDER İstanbul şubesinin başkanlığını üstlendi önce. Ardından bir dönem genel başkanlığını da yaptı. Birçok insan onunla beraber çalışmak istiyordu. Çünkü sosyal yönü güçlü bir dostumuzdu. Bulunduğu yere neşe ve canlılık katmayı başarırdı.

Düşünce dünyasına ve şahsiyetine dair bu değindiklerim dışında onun fedakârlığına dikkat çekmek isterim. Örneğin can güvenliği endişesi taşıyanlara yardım ettiğini biliyorum. Kendi evinde ve kız kardeşinin evinde birkaç gün misafir etmişliği vardı Müslüman camiadan kimi isimleri. Ne zaman olursa olsun insanların yardımına koşmak onun müstesna karakterinin bir yansımasıydı. Hemdertti. İnsanların dertlerini dinlerdi, iyi bir dert dinleyicisiydi. Derdini telefonda anlatanları saatlerce can kulağıyla dinlediğini biliyorum. AKV'de aynı odada bulunduğumuz zamanlarda da bunlar sıklıkla tekrarlanırdı. Cevat'ın bu vicdani yönü insanlarda kolay bulunacak bir vasıf değildi. Gerçekten kolay yetişmiyor böylesi insanlar. Türkiye'de de sayısı çok az. Düşünen, üreten, Türkiye'yi ve dünyayı tahlil edebilen bir insanın sosyal yönünün ve fedakârlığının bu derece yüksek olması ender görülen bir kişilik özelliğidir.

Cevat, dostum ve kardeşimdi. Hiçbir olumsuzluğunu görmedim, her zaman iyiliğine şahit oldum. Kimin sıkıntısı olsa onu gidermek için çaba harcardı. Açıkçası ben Cevat'ın yaptığı fedakârlıkların birçoğunu yapamam. Karşı çıktığım için değil, mizacım buna müsaade etmediği için. Yaşlı bir adamın, ununu elemiş, eleğini asmış hâli yoktu onda; hep bir genç diriliğindeydi. Müslüman camia, düşünen, kafa yoran, etrafını aydınlatan, insanların derdiyle hemhâl olan, fedakar, kendini Allah yoluna adamış, kenetlenmiş tuğlalar misali yol arkadaşlarıyla uzun soluklu yürüyen insanları, dava erlerini yetiştirmeye devam etmeli.

CEVAT ABİ

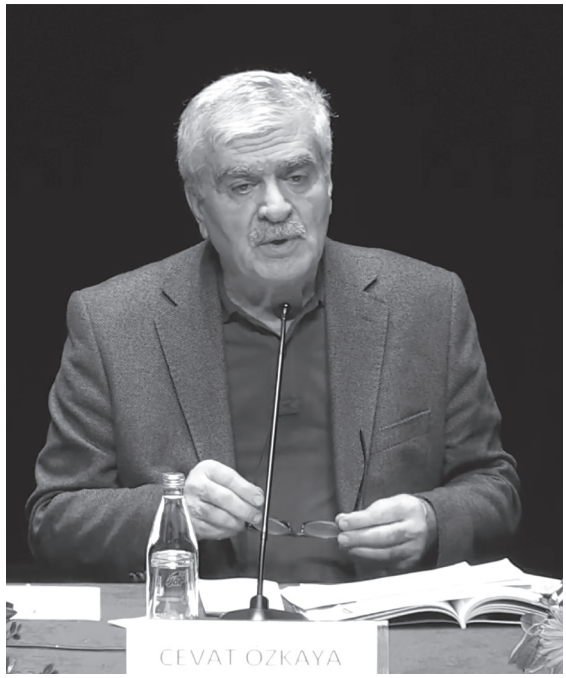
ABDULLAH YILDIZ

İdealist bir dava adamı, candan bir dost, yüreği her kesimden herkesi kucaklayan bir gönül insanı, birlikte yola çıktığı yoldaşlarını yarıda bırakmayan samimi bir yol arkadaşı, tanıdığı tanımadığı insanların sırtlarını güvenle yaslayabilecekleri emin bir çınar ve müşfik bir abi/ağabey idi Cevat Özkaya...

Davranışlarıyla, koruyup gözeticiliğiyle abilik en çok ona yakışırdı. Türkçe yazı dilinde kullanımı "ağabey" şeklinde olan bu kelime, yaşça kendimizden büyük erkek kardeş veya kendimize yakın hissettiğimiz büyüklerimiz için kullanılan bir hitap, bir saygı ve sevgi kelimesidir. Ancak sosyokültürel hayatımızda bu kelime, günlük hayat ilişkilerimizde veya iş ortamımızda bize öncülük eden, yol gösteren, güven telkin eden, babacan ve koruyucu figürleri ve hatta lider şahsiyetleri de ihata ve ifade eder. Bu tanımlamada yer verilen özelliklere ilaveten "abi"; dert dinleyen, problem çözen yakın bir dost, çevresine arkadaştan da öte candan ve yürekten bir kardeş gibi davranan hasbi ve harbi bir insan tipini yani adanmış ömürleri belirtir.

İşte bu tanımlamaların şahsında tebellür ettiği güzel insanlardan biri de Cevat Özkaya idi. "Abi" sıfatının kendisine en çok yakıştığı, aramakla zor bulunabilen ender insanlardandı o...

Bir vesileyle tanıştığı herhangi bir sade insandan tutun da daha çok merkezinde bulunduğu yayıncılık, yazı ve fikir dünyası, sivil toplum, vakıf-dernek camiaları yani kısaca "bizim mahalle" içinde sevilen, sayılan, sözü dinlenilen, görüşlerine itibar edilen bir kanaat önderiydi.

Cevat Özkaya, gençlik yıllarından itibaren kitaplarını okuduğu Sezai Karakoç'un vefatının birinci yılı münasebetiyle düzenlenen Sezai Karakoç Sempozyumu'nun "Düşünce, Siyaset ve İslâmcılık" başlıklı oturumunun başkanlığını üstlendi.

Dağıtan değil toplayan, dışlayan değil kucaklayan bir öncü; kısaca gerçek anlamıyla bir "abi" ve daha fazlası idi o... Gelin onu biraz daha yakından tanımaya çalışalım.

ANA ÇİZGİLERİYLE CEVAT ÖZKAYA'NIN HAYATI

20 Mayıs 1954'te Samsun'un Çarşamba ilçesine bağlı Otluk köyünde doğdu. Köy, 1864 Kafkas Sürgünü ile Adigey bölgesinden gelip buraya yerleşen Çerkes ailelerden oluşuyor. İlkoku-

lu köyünde, Ortaokulu Çarşamba'da, liseyi Perşembe Öğretmen Lisesinde, yüksekokulu İstanbul Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünde okudu. Babasının gönderdiği cep harçlıklarının büyük bölümünü Perşembe'de İslâmî yayınlar satan İhsan İnce'nin Saray Kitabevi'nden aldığı kitapların bedelini ödemeye harcayarak fikir dünyasını bu kitaplarla inşa etti. Çarşamba Ortaokulu yıllarında başlayıp Perşembe Öğretmen Okulunda âdeta bir aşka dönüşen kitap okuma alışkanlığı bir ömür boyu sürüp gitti...

Perşembe Öğretmen Lisesinde *Yeniden Millî Mücadele* dergisini okuyarak yavaş yavaş tanıyıp içine katıldığı Mücadele Birliği'ndeki çalışmaları İstanbul Eğitim Enstitüsü yıllarında daha da arttı. "Mücadeleci" arkadaşlarına fikrî ve fiilî önderlik yaparken, her tandanstan öğretim üyeleri ve öğrenci arkadaşlarıyla rahat ve özgüven dolu ilişkiler kurmaya özen gösterdi.

İsteğe bağlı olan bitirme tezini Sezai Karakoç üzerine hazırladı. Karakoç'un dikkate alınmadığı, belli kesimler tarafından önemsenmediği hatta dışlandığı bir dönemde ondan etkileniyor olmak, onun hakkında tez hazırlamak takdire şayandı. "Tezi iyi hazırlamadığını" söyleyen Cevat Özkaya, daktilo parası bulamayınca yazısı güzel olan arkadaşlarına yazdırır ve hocalar tebessümle bu tezi kabul ederler... Karakoç Müslümanca düşünen bir mütefekkirdir. Özkaya'nın Sezai Karakoç'u tercih etmesi bu açıdan çok önemli bir tercihtir...

Cevat Özkaya'nın Enstitü'deki hocalarından biri de şair Behçet Necatigil'dir. Hocası bir gün, eli yeleğinin cebinde ufka bakarak ders anlatırken Özkaya'nın sırasının yanına kadar gelir ve durur. Cevat abi, ona Sezai Karakoç ile ilgili bir şey sormuştur... Necatigil onun sorusuna cevap olarak der ki: "Sağcılardan çok şair çıkmaz ama Sezai şairdir. Kendisine böyle söyle!" Necatigil'den onay almak Özkaya'nın şevkini biraz daha artırır... Sezai Karakoç'u okumaktan çok zevk aldığını; onun günlük yazılarından oluşan *Sütun* kitabını birkaç kez devirdiğini, şiir kitapları *Körfez*'i, *Sesler*'i, *Taha'nın Kitabı*'nı, *Hızır'la Kırk Saat*'i... bir kere, iki kere değil, belki üç kere, dört kere okuduğunu anlatan Cevat abi, oğlunun adını da bu sebeple Taha koymuş olmalıdır.

PINAR'DAN *UMRAN*'A: "HÜR TEFEKKÜRÜN KALELERİ"

1974 yılında tahsil hayatını tamamlayınca Trabzon Öğretmen Okulu na Türkçe öğretmeni olarak atanan Cevat Özkaya ancak üç ay öğretmenlik yapabildi. Zira ardından askerlik görevini yapmaya sıra gelmişti. Askerliğini 1975-1976 yıllarında Gaziantep'te yedek subay olarak yerine getiren Cevat abi askerlik dönüşü aylık kültür ve sanat dergisi *Pınar*'ın yazı işleri müdürlüğü görevini üstlendi (Haziran1976). Fikir dünyamızın yıldızlarından Cemil Meriç'le düzenli ve sürekli bir irtibat kurarak ona kitaplar okudu, sekreterliğini üstlendi. Aynı zamanda derginin fikrî ve kültürel boyutunu günden güne geliştirdi. Meriç'in birbirinden güzel yazılarını *Pınar* dergisinde yayımladı. Meriç'in yazıları ve onun yakından takip ettiği meselelere dair inceleme, tartışma, eleştiri ve söyleşilerle dergi âdeta çağlayana dönüştü...

Şunu söylemek mümkün: Cevat Özkaya'nın mutfağında bulunduğu *Pınar* ve sonraki yıllarda genel yayın yönetmenliğini yürüttüğü *Umran* dergileri de yalnızca birer basılı yayın olarak kalmadı; gençlerin yetiştiği, fikirlerin tartışıldığı ve aksiyona dönüştüğü âdeta birer sivil akademi işlevi gördü. Özkaya'nın yönetimindeki *Pınar* ve *Umran* dergileri, Cemil Meriç'in ifadesi ile "hür tefekkürün kaleleri" oldular. *Umran* dergisinin adını koymada belirleyici olan da Cevat abi idi. Zira Meriç'in İbn Haldun'dan ilhamla tanımladığı "umran"; bir toplumun maddi ve manevi değerlerini, dinî ve içtimai düzenini, ahlakını ve kurumlarını bir bütün olarak kapsayan derinliğine bir hayat ve medeniyet kavramı idi.

Cevat Özkaya'nın yönettiği *Umran*, Sezai Karakoç ve onun medeniyet perspektifi üzerine önemli dosyalar da hazırladı. Derginin Karakoç'un vefatının birinci seneidevriyesindeki 339. sayısı, Özkaya'nın vizyonuyla Karakoç'un İslâmî düşünce ve medeniyet tezini derinlemesine inceleyen önemli yayınlardandır. Yine Cahit Koytak'ın Karakoç üzerine yazdığı "Güvercin Besleyen Adam" şiiri de şairin vefatının hemen akabinde *Umran* sayfalarında yayımlandı. Özkaya, İstanbul Zeytinburnu Kültür Sanat Merkezi'nde 2022'de düzenlenen

(Soldan üçüncü) Cevat Özkaya İstanbul Eğitim Ensitüsünde arkadaşları ve hocası şair Behçet Necatigil (sağdan birinci) ile.

Sezai Karakoç Sempozyumu'nda da "Düşünce, Siyaset ve İslamcılık" başlıklı oturumun başkanlığını üstlendi.

DERGİDEN YAYINEVİNE BİR EKOL: PINAR

1970'li yılların sonlarında Mücadele Birliği hareketinde meydana gelen sarsıntılardan 12 Eylül 1980 darbesine uzanan süreç *Pınar* dergisini de etkiledi. Derginin kapanmasının ardından Cevat Özkaya ve dava arkadaşları Pınar Yayınları'nı kurdular ve önemli eserler yayımladılar. Edward W. Said'in *Oryantalizm* kitabını Türkçeye kazandırarak "Sömürgeciliğin Keşif Kolu" alt başlığıyla yayımlayan Pınar, yayın dünyasına entelektüel bir soluk getirdi. Kitabın alt başlığı Cemil Meriç'i memnun etti. Ardından yine Edward W. Said'in *Haberlerin Ağında İslâm* ve *Filistin'in Sorunu* kitapları -Alev Alatlı çevirisiyle- ayrıca Roger Garaudy'nin *İslâm'ın Vadettikleri, Siyonizm Dosyası, Yaşayanlara Çağrı* ve Cevdet Said'in *Güç İrade Eylem* gibi kitapları büyük ilgi gördü.

Pınar Yayınları yayın ilkelerini, "İslâm'ın temel esaslarını öğreten eserler, İslâm dünyasının sorunlarını ortaya koyan eserler ve Batı'yı özellikle kendi içinden eleştiren eserler" şeklinde üç sütun üzerine oturttu. Bu çerçevede doyurucu kitaplar neşreden Pınar güçlü bir mecra hâline geldi. Mevdudi'nin *Hz. Peygamber ve Tevhid Mücadelesi*, Mazharuddin Sıddıki'nin *Kur'ân'da Tarih Kavramı,* İbnü'l-Kayyım el-Cevziyye'nin *Zâdü'l-Me'âd*'ı ve daha sonra yayınlanan *İ'lâmu'l-Muvakkı'în*'i, Seyyid Sâbık'ın *Fıkhu's-Sünne*'si, Toshihiko Izutsu'nun *Kur'ân'da Dinî ve Ahlaki Kavramlar* ve diğer kitapları, Seyyid Kutub'un *Yoldaki İşaretler*'i, Abdullah Yıldız'ın *Namaz Bir Tevhid Eylemi* ve *Yusuf'un Üç Gömleği*, Celalettin Vatandaş'ın *Vahiyden Kültüre*, *Cumhuriyetin Tarihi* ve *Hz. Muhammed'in Hayatı-İslâm Daveti* kitapları ile son yıllarda birbiri ardına yayımlanan Taha Abdurrahman ve Alev Alatlı'nın seri eserleri bu mecrayı besledi.

Cevat abi, yayınladığı bazı kitaplara ince dokunuşlarda bulunurdu: Maurice *Lombard'ın İslâm'ın Altın Çağı* kitabını *İlk Zafer Yıllarında İslâm Medeniyeti* adıyla (1983), Mevdûdî'nin, orijinal ismi *Siret-i Server-i Âlem* olan siyer kitabını *Tarih Boyunca Tevhid Mücadelesi ve Hz. Peygamber'in Hayatı* adıyla (1992) yayım-

ladı. Benim *Namaz: Bir Tevhid Eylemi* (1991) kitabının ismine dokunuşu da mühimdi. Yayın kurulu sol jargonu çağrıştırması nedeniyle "eylem" kelimesine itiraz etmiş, ama Cevat abi, "Tevhid Eylemi" ifademe "Bir" kelimesini önerip ekleyerek kitabın yüz binlerce okura ulaşmasını sağlamıştı. Bu ibare ve ilave okuyucuya çok ilgi çekici gelmişti. Mesela: Diyanet eski Başkan Yardımcılarından Hamdi Mert merhum 2006'da bana şöyle demişti: "Hoca'm, bize Necip Fazıl aksiyon kelimesini, Sezai Karakoç diriliş kelimesini, siz de tevhid eylemi terkibini sevdirdiniz. Minnettarız."

SOSYAL ETKİNLİKLER

Cevat Özkaya yıllar süren *Pınar* ve *Umran* dergilerinin yazı işleri müdürlüğü ile Pınar Yayınları'nın genel yayın yönetmenliği görevlerinin yanında çeşitli sosyal etkinliklere de öncülük etti. 1988'de AKV'nin kurucuları arasında yer alan Özkaya, 1992'de Sırp Çetniklerin Bosna'da başlattıkları katliama karşı bir grup duyarlı eylemci ile birlikte Bosna Dayanışma Grubu'nu kurarak, özellikle Bosna direnişinin Türkiye gündemine oturması ve desteklenmesi konusunda cansiperane bir gayret ve liderlik sergiledi. Bosna davasını merkeze alan uluslararası konferanslar ve toplantılar düzenleyerek büyük hizmetlerde bulundu.

Cevat Özkaya, sivil toplum kuruluşları arasında iş birliğini ve koordinasyonu güçlendiren, 1994'ten bu yana faaliyet gösteren Türkiye Gönüllü Teşekküller Vakfı'nın (TGTV) kurucular kurulunda yer aldı. 1994'te MAZLUMDER'in İstanbul başkanlığına seçilen Özkaya, 2000'lerin ortalarında bir dönem derneğin genel başkanlığını da üstlendi. Bu dönemdeki faaliyetleriyle son zamanlarda devlet politikası hâline gelen Kardeşlik ve Dayanışma Süreci'nin toplumun bütün kesimlerini kucaklayan bir iç barışa dönüşmesinin zeminini o yıllarda hazırlayanlar arasında yer aldı. Bunlara çok sayıda etkinlik, protesto ve imza attığı bildiriler de eklenebilir.

SIKI BİR KİTAP OKUYUCUSU

Cevat abinin mümeyyiz vasıflarından biri de onun sıkı bir kitap okuyucusu olmasıydı. Çok geniş yelpazeden kana kana okuduğu kitaplar onun fikir dünyasını zenginleştirmişti. Kitap okuma aşkı, bir ömür boyu kesintisiz ve sürekli olarak devam etti. Öyle ki, ömrünün son bir buçuk yılını yiyip bitiren kanser hastalığı nedeniyle tam yirmi üç gün devam eden yoğun bakım sürecine girdiğinde bile kitaplarını ve gözlüğünü isteyerek onlarla haşir neşir olmayı sürdürmüştü...

Hastalık sürecinde elini-kolunu kaldırmada zorlansa da namazlarını ihmal etmedi. Kur'ân-ı Kerîm dinlemeye daha bir iştiyaklı oldu. Kitabullah'ı özellikle iki güzide fem-i muhsinimiz olan hafız İsmail Coşar ve hafız İsmail Biçer'den dinlemeyi severdi. Biçer'den özellikle, *"Len-tenâlü'l-birra hattâ tünfigû mimmâ tuhibbûn... (Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda infak etmeden asla iyiliğe erişemezsiniz...)"* ile başlayıp devam eden aşrı şerifi (Âl-i İmrân 3/92...) dinlemekten çok hoşlanır, kendisi de sesli sesli tekrarlardı. Ayetin manasıyla gereği gibi amel etmekte, yani infak ve cûdda (ismi ile müsemma cömertlikte) onunla yarışacak kimse zor bulunurdu. Haksızlığa karşı Hakkı söylemekte de...

Son demlerinde Coşar'ın davudi sesinden Fuzuli'nin duygusal şiirini dinler dururdu:

"Derdime vâkıf değil, cânân beni handân bilir
Hakkı vardır, şâd olanlar herkesi şâdân bilir
Söylesem tesiri yok, sussam gönül razı değil
Çektiğim âlâmı bir ben, bir de Allah'ım bilir."

Cevat abinin derdi, şahsi dünya dertlerinden ziyade Müslümanların içinde bulunduğu dertler ve sıkıntılardı. Hatta bütün bir insanlığın karşı karşıya bulunduğu tehlikeler ve bunalımlar onun öncelikli derdi idi. Kuruluşlarına öncülük ettiği ve genel yayın yönetmenliğini yaptığı Pınar Yayınları, *Pınar* ve *Umran* dergileri ile MAZLUMDER, Bosna Dayanışma Grubu, Araştırma ve Kültür Vakfı, Filistin Dostları Girişimi, Doğu Konferansı, Umran Kültür ve Medeniyet Hareketi, TGTV gibi kuruluşlarda sergilediği çabaların ve gayretlerin yegâne amacı da bu dertlere derman olmaktı.

Eskimeyen ifadeyle "Allah Teâlâ sa'yini meşkûr, amelini makbûl, zenbini mağfûr eylesin"; Mekânın cennet-i âlâ olsun Cevat abi...

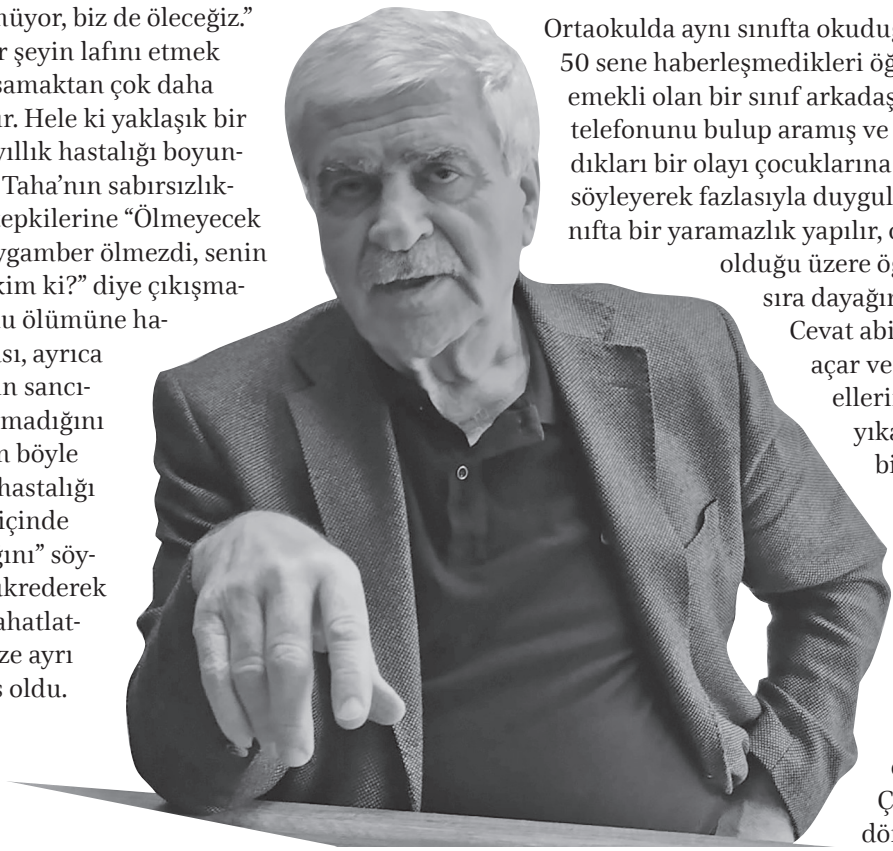
AĞABEYİ KAYBETMEK...

EKREM ÖZKAYA

"Ecelleri gelince ne bir saat geciktirebilirler ne de bir saat öne alabilirler."

(Nahl Suresi, 61)

Sözün bittiği zamanlar vardır, bir yakınınızın ölümüyle karşılaşmak bu anlardan birisidir. Ölen ağabeyiniz olunca harfi bile bulmakta zorlanırsınız. Bu Cevat abim olunca zorlanma yetmez, kitlenirsiniz. Aile içinde son yıllarda hep şunu söylerdim: "Millet bizim için ölmüyor, biz de öleceğiz." Ama bir şeyin lafını etmek onu yaşamaktan çok daha başkadır. Hele ki yaklaşık bir buçuk yıllık hastalığı boyunca oğlu Taha'nın sabırsızlıkları ve tepkilerine "Ölmeyecek olsa Peygamber ölmezdi, senin baban kim ki?" diye çıkışması ve onu ölümüne hazırlaması, ayrıca ağrısının sancısının olmadığını "Allah'ın böyle zor bir hastalığı konfor içinde yaşattığını" söyleyip şükrederek aileyi rahatlatması bize ayrı bir ders oldu.

Dördü kız, üçü erkek olan 7 kardeşten ikinci büyüğümüzdü. Rahmetli babamın, "İlk çocukları nasıl yetiştirirsen sonrakiler onları takip eder!" düsturu uyarınca aile disiplinine daha muhatap olmuştu. Çocukluğunda da bizim yetiştiğimiz dönemde de hep hareketli, tutkulu ve heyecanlı, gözünü budaktan sakınmayan birisi idi. Daha küçükken hayvanlara dal kesmek için çıktığı dişbudak (bizim orada çınar) ağacından düşerek iki kolunu birden kırmıştı.

Ortaokulda aynı sınıfta okuduğu ve yaklaşık 50 sene haberleşmedikleri öğretmenlikten emekli olan bir sınıf arkadaşı önceki sene telefonunu bulup aramış ve sınıfta yaşadıkları bir olayı çocuklarına da anlattığını söyleyerek fazlasıyla duygulandırmıştı. Sınıfta bir yaramazlık yapılır, o zamanlar âdet olduğu üzere öğretmen sınıfı sıra dayağına çeker. Sıra Cevat abime gelince elini açar ve hoca "Ne bu ellerindeki kir hiç mi yıkamıyorsun?" gibi bir söz söyleyince, bu zoruna gider ve ağlayarak elinin kirli olmadığını, hafta sonu köyde ailenin tarladaki işlerine yardım ettiğini, Çarşamba'da o dönemde ağırlıklı

Kısa'dan Hisse Danışma Kurulu toplantısı sonrası (25 Nisan 2025)

Uludağ Üniversitesinden bir grup öğrenciyle İstanbul Suriçi gezisinden... (25 Nisan 2025)

olarak mısır ekildiğinden saplarının ellerini keserek kirli görünmesine neden olduğunu anlatır. Öğretmen hiçbir şey diyemeden aniden döner ve hızla sınıftan çıkar. Abim, hocanın vuracak olmasının değil, eline kirli denilmesinin çok zoruna gittiğini söylemişti. Haksızlığa ve hakarete tahammül edemeyecek kadar onurluydu, bu özelliğini son nefesine kadar da korudu.

Bir toplulukta "Cevat bey bildiğiniz Müslümanlardan değil, aydın biri!" diye tanıştırıldığında, "Pardon, ben tam da o dediğiniz Müslümanlardanım!" diyebilecek kadar kişilikli ve bulunduğu çevreyi önemseyen biriydi.

Beraber yürürken yolda rastladığı çöp toplayan çocuklara ve hâlinden açıkça madde kullandığı izlenimi veren kişilere para verirdi. "Abi, gidip madde alacak verdiğin parayla niye veriyorsun?" diye soracak olduğumda, "Ben de biliyorum onu ama parasız ve çaresiz kalırsa ya gidip bir yeri soyacak ya da birine saldıracak, onun için veriyorum!" derdi.

Bir İstanbul sevdalısı idi. İstanbul'la ilgili kitapları ve hatıratları okumuş hâlen de bulduğunda okumaya devam ederdi. Şehri gezerken her semtin ve özellikli binaların hikâyesini anlatır ve bilgisini mutlaka paylaşırdı.

Hastaneye yattığı dönemde görüşemeyeceğini bildiği hâlde yine de ziyarete gelen Kurban bey "Cevat abi bize dini öğretmedi. Dini öğrenmek istiyorsan gidersin herhangi bir camiye oradaki hocadan dini öğrenebilirsin. Cevat abi bize insanlığı, insan olmayı öğretti!" demişti.

Kendisi de öğrenmekten hiç geri kalmadı, hep yeni düşüncelere ve öğrenmeye açık oldu. Rahmetli Mahir İz hocanın zekâtını her aylığını aldıktan sonra verdiğini öğrenmiş, hemen benimseyerek ondan sonra kendisi de her maaşını aldıktan sonra zekâtını vermişti.

Eminim kendisini yakından tanıyan arkadaşların, bu tanıklıklara ilave edebilecekleri başka birçok ilginç örnekler vardır.

Ortaokulu Çarşamba'da önce bir ailenin yanında daha sonra iki arkadaş beraber kaldıkları bir evde okuyarak bitirmişti. Öğretmen okulu sınavlarını kazanmış ve Perşembe Öğretmen Okulu'nda yatılı olarak okumuş, oradan da Fikirtepe Eğitim Enstitüsü'ne girerek Türkçe Bölümü'nü bitirmişti.

Hayatı hep tutkulu yaşadı. Bizim aile abimin okulda yaşadıklarının tanığı idi. Eve her gelişinde mutlaka heyecanla anlatacak konuları

olurdu. Bu, köy hayatında bize küçüklüğümüzde farklı bir dünyanın kapısını açtı. Başlarda rahmetli babamın da etkisi ile daha sonra kendi tercihiyle tutku derecesinde kitap okudu. Bu hasletini yoğun bakıma girdiğinde bile bir süre sürdürdü. Hatta kemoterapi aldığı dönemde yanında mutlaka kitap götürür, kemoterapi alırken kitap okurdu. Bu nedenle adı hastanede kitap okuyan amcaya çıktı.

Cevat abim insanlar arasında olmayı, toplumun içinde bulunmayı hatta ailenin hep birlikte bir arada bulunmasını çok severdi ve o günlerde ayrı bir mutluluk yaşardı. Hastalığının yoğunlaştığı dönemde (Doktorların pıhtı atma tehlikesi olduğunu söylemesine rağmen) Samsun'a köye gitmek için aşırı istek gösterdi. İki kemoterapi arasında on gün gibi bir süre büyük aile olarak köyde toplandık. Herhâlde hayatının en mutlu döneminden on günlük bir süreyi orada geçirdi. Çok mutlu oldu, torunları oynarken büyük bir keyifle seyretti ve iyi ki geldik diye birkaç kez memnuniyetini dile getirdi. Doğrusu herkes memnun oldu. Köyden döndükten sonra hastalığı daha da ağırlaştı ve bir süre sonra maalesef yoğun bakıma girmek zorunda kaldı. Yoğun bakımda olduğu süre boyunca bilinci açık kaldı. Doğal olarak günde bir kişi ve 10 dakika gibi bir görüşme süresi vardı. Doktorların da belirttiği gibi bilinci açık olarak yoğun bakımda bulunmak çok zor geldi. Bir gün görüşe yanına giren kızı Şule'ye "İnsansızlıktan yoruldum beni buradan çıkarın!" diye söylemiş. Bu dileği yerine geldi ve bütün kardeşler ve o an hastanede bulunan arkadaşlarla görüştüğü, daha sonra da çocukları Taha ve Şule ile üç saat civarında sohbet ettiği bir gece yaşadı. Akabinde ise sıkıntılı günler geldi.

Çocukluğumuzda abim sayesinde mehter ve Necip Fazıl şiirlerini tanıma fırsatı bulduk. Mehter ve şiirle tanışmak hepimiz için bir şanstı. Bu şans büyüdüğümüzde de devam etti. Okuma şartı ile hediye ettiği kitaplar ve beklenmedik bir zamanda çalan telefonda "Bak falan kitapta bu cümleler çok önemli!" diye duyduğu heyecanı paylaşması bizi başka dünyalara taşıdı. Hüznünü ve sıkıntısını içinde saklasa da sevincini, bilgisini ve gördüklerini paylaşmaktan ve anlatmaktan ayrı bir zevk alır, sizi de duruma ortak ederdi. Birinin sorununu çözmek, bir kişiye yardım etmek onun için hem haz hem de görev gibiydi. Hastalığında hastaneyi sık sık ziyaret eden sevgili İlhan eminim benim gibi birçok kez yaşadığı bir olayı anlattı. Yanlış hatırlamıyorsam bir bayram arifesi İlhan'a telefon eder ve kasada ne kadar para olduğunu sorar, miktarını öğrendikten sonra hepsini getirmesini söyler. İlhan getirir o sırada bir telefon gelir ve "Tamam gel var!" sözcükleri dökülür ağzından. İlhan, "Abi para istediler değil mi, başka para yok, neden yok demiyorsun?" diye sorduğunda, "Olsun o işler öyle değil!" gibi bir söz söyler ve gelen o arkadaşa İlhan'ın getirdiği parayı verir. Haşr Suresi 9. ayette belirtildiği gibi, *"Kendileri son derece ihtiyaç içinde bulunsalar bile muhacirleri kendilerine tercih ederler."* düsturu uyarınca bu bir insan unsurunun ortak tavrı idi.

İnsan ne kadar yaşarsa yaşasın hayatta düşündüğü, istediği, hayal ettiği her şeyi gerçekleştiremiyor, mutlaka bir şeyler eksik kalıyor. "Bir fikir yazıya döküldü mü, onu dünyanın en güçlü orduları bile durduramaz!" denir. Onun için buraya Cevat abimin son üç dört yıldır özel sohbetlerimizde söylediği, imkân bulduğunda mutlaka gerçekleştirmek istediği bir emelini kaydetmek istiyorum. İnşallah onunla aynı kaygıyı, düşünceyi paylaşanlar bir gün bu hayalini gerçekleştirmek için ilk adımı atarlar. Abimin hayali, Müslümanların sorunlarını dert edinen ve düşünen insanlarla çözüme dönük periyodik toplantılar gerçekleştirmek ve buradan çıkacak fikirleri kamuya açarak paylaşmaktı. Bunu gerçekleştirmeye ömrü vefa etmedi. Neredeyse her konuşmamızda bu konudan mutlaka söz etti. İnşallah birileri imkân elde eder, benimser de bu dileği bir gün neşvünema bulur.

O, bizim için her zaman bir abiden daha fazlasıydı. Ama sonradan gördük ki, Cevat Özkaya sadece bizim için abi değil, ülkemizdeki pek çok insan için de abi imiş. Biz ondan, onun kardeşi, ailesi olmaktan hep memnun olduk, inşallah Rabbim de memnun olur ve rahmeti ile muamele eder. Nur içinde yat inşallah sevgili abim.

BİR DOSTLA TELEFONDAKİ KONUŞMALAR

ABDURRAHMAN ARSLAN

Konuşma dediğim uzun süren, bu yüzden de sıklıkla kendiliğinden kesintiye uğrayan telefon konuşmalarıydı. Hastahaneye kaldırılmadan birkaç gün evveline kadar sürdürdüğümüz bu konuşmalar kendisi ve hastalığıyla ilgili değildi, hatta hastalığından söz etmediğimiz de oluyordu. Bunlar daha ziyade içinden geçtiğimiz, onun tabiriyle bu tarihsel kırılma süreçleriyle ilgiliydi. Hastahaneye yatırıldığını duyduğumda doğrusu kulaklarıma inanamadım, zira daha birkaç gün evveline kadar üstelik uzun uzun da konuşmuştuk. Ciddi bulmadığı bir meseleyi konuşmalarımızın mevzuu yapmazdı, ama ciddi bulduğu bir meseleyi konuştuğunda da "Abi, bunlar biraz da sezgisel düşüncelerdir." demekten kendini alamazdı. Devamında ise şöyle derdi: "Hani hadiseler karşısında bazen içine doğan ama ifade edilmesi kadar anlaşılması da karmaşık meseleler olur ya, biraz da bunları konuşalım diyorum." Son konuşmalarımızda kendine en fazla dert ettiği meselelerden biri de dünya altüst olurken yaşadığımız entelektüel kısırlık ve bu hususta kol gezen sorumsuzluktu. Dolayısıyla bu şartlara rağmen "düşünceyi" nasıl harekete geçirebileceğimizin arayışındaydı. Ona "Seninle hemfikirim ama müsaade edersen buna, Filistin meselesine karşı gösterilen ilginin kısa zamanda giderek hızlı bir şekilde azalmasını ilave etmek istiyorum." dedim.

Ortak zeminimizi tabii ki günümüzde cereyan eden hadiseler ve onların yansımaları belirliyordu ama o bunların mahiyetini, temel dinamiğini aramanın peşindeydi, edindiklerine ise sezgisel diyordu. Dediği de zor bir süreçten geçen sadece çağdaş dünya ve onun sallantıdaki hâkim düzeni değil, bunun yanında artık onun da bir parçası olan Müslümanların da bununla beraber içinden geçtiği hızlı dönüşümdür. Dayanamayıp diyorum ki "Ama medeniyet kurmaktan bitap düşmüş Müslümanlar bu durumu senin anladığın şekilde anlayacak durumda değiller." O şöyle devam ediyor: "Cereyan eden her değişim geçmiştekileri de göz önüne alırsak hayat evrenimizden o kadar çok şeyi alıp götürmemiştir fakat bugün cereyan eden değişimin bu türü başta da ahlakı ve onu taşıyan değerleri hayattan ve beşerî ilişkilerden ayıklayıp dönüştürüyor ve götürüyor, yerine de kendi izafileştirici kültürünü ikame ediyor."

Şöyle mukabelede bulunuyorum: "Değişimin, ahlakı isim olarak korurken kendisini götürdüğünü diyorsun ama her gün durmadan ahlaktan bahseden Müslümanlar nedense bunun pek farkında değil ya da farkında olmak istemiyorlar. Çünkü bugünkü ideal ve beklentilerine İslâm'ın ahlakı artık aykırı düşmektedir. Bu yeni kültür onlara İslâm'ı isteklerine göre yorumlamalarını, daha doğrusu pratikte hayata 'tercüme' etmelerini başta da zihinsel olarak imkân ve meşruiyet devşirmelerini sağlıyor. Böylece zihinsel vicdani bir konfor elde ettiklerini söyleyebilirim." O, "Abi ama esas önemli olan tarafından biri de bu değişimin referans kaynağı olmadığından bütünüyle belirsizlik taşımasıdır." diyordu. Ben de "Cevat eğer bizimle ilgili tarafıyla eğer benim de fikrimi sorarsan; günümüzde yaşadığımız bu önemli meselenin bir tarafında kadın ve iktisadiyat üzerinden İslâm dünyasını 'açık toplum' hâline getirmekte ısrarlı olan küresel dünyanın çizdiği hedefler var." diyordum. O ise şöyle sürdürüyordu: "Abi diğer tarafını da ben söyleyeyim, bunun üzüntü veren diğer tarafında ise haram ve helal ya da mahremiyet demeden artık her şeye ulaşabilir olan Müslümanların bunu kendilerini özgürleştiren süreçler şeklinde görmesidir."

Aziz dostuma göre zaten asıl mesele de burada başlıyor. "Değerlerin ve ilişkilerin çözülmesini özgürleşme şeklinde okumak Müslümanlar için önemli bir tehlike değil midir?" "Elbette öyledir!" diyor, "ama bunu anlayabilmemiz için zi-

"Bize bir zevk-i tahattur kaldı/ Bu sönen, gölgelenen dünyada!"… (Soldan sağa): Metin Alpaslan, Cevat Özkaya, Asım Öz, Mehmet Menteşoğlu, Kürşad Atalar, Abdullah Yıldız, Şemseddin Özdemir, Abdurrahman Arslan (9 Ağustos 2025 Cumartesi, AKV)

hinsel referanslarımızı değiştirmemiz gerekiyor. Abi, başta Filistin olmak üzere mesele sadece bizim dünyamızda cereyan eden hadiseler değil, bunun kadar önemli sayabileceğimiz şey, bu hadiseleri nasıl ve hangi kavramsal araçlarla ele alacağımız ve anlamlandıracağımızdır. Sahip olduğumuz eski zihinsel alışkanlıklar olan klasik siyasi ve entelektüel bakış biçimleri cereyan eden değişimleri olduğu gibi, bu değişimden geçen çağdaş toplumu da artık anlamaya imkân vermiyor; hatta bugün anlamanın önündeki engeli teşkil etmektedir." "Haklısın!" diyorum, "buna İslâm'a göre bir ad koyabilmemiz, bir tanım yapabilmemiz için kendimize ait bakış biçimleri ve kavramlara ihtiyaç var. Filistin'de cereyan eden hadiseleri umumi olarak dünyada ama hususen de İslâm dünyasındaki tesirini iyi tahlil edebilirsek bu bize aklımızda uzun müddettir yer etmiş bu zihniyeti yerinden etme imkânı sağlayabilir."

"Seni yormayayım, istersen başka bir zamanda tekrar devam edebiliriz." diyorum, kabul etmiyor. Her defasında "Hem müsaidim hem de yorgun değilim!" diyerek konuşmakta ısrarcı davranıyordu. Gördüğü, anladığı hâlde dile getirmekte zorlandığını söylediği, hatta telefondan ziyade karşılıklı konuşmayı gerektiren birçok meselede ısrarlarıma rağmen yine de telefon konuşmalarının mevzuu olmaktan kurtulamadı. Şimdi iyi ki kurtulamadı, diyorum. En fazla kaygılandığı ve hayıflandığı da Müslümanların karşı karşıya kaldığı günümüzün yeni meselelerini gündeme getirip tahlil edecek, konuşacak, eksik ya da fazla zihinlere sunacak bir insan potansiyelimizin bulunmamasıydı. Ona göre ve haklı olarak bildiğimiz bugün de geçmişten getirdiğimiz bütün anlamlandırmalardan farklı bir entelektüel çabaya ihtiyaç var. Dayanamayıp diyorum ki hatta ne kadar katılacağını kestiremeden, "Bunun sorumlularından biri de vakıflar değil mi? Sahip oldukları bunca imkân ve ele geçirdikleri görkemli yapılara rağmen senin bahsettiğin bu yıkıcı değişimin farkında oldukları söylenemez, olsalardı bir tezahürü olurdu. Bir 'klan' görüntüsü vermekteler, sahip oldukları imkânları başta da siyasal egemenliği genişletme peşindeler. Aziz dostum kabul edelim ki bu da ahlaki bir meseledir; yani bu ilgisizlik ve yetersizlik. Her meseleyi siyasal odaklı düşünmek insanı hem devlet 'tapıcı' yapmakta hem de ahlaken eksiltmektedir."

O ise şöyle diyordu: "Abi siyasal dediğimiz ihmal edilecek bir şey değil, fazlasıyla siyaset merkezli düşündüğümüzü de kabul ediyorum. Müslümanların iktidar alanında yer almasını önemli buluyorum, ancak başka önemli bir husus da köklü bir mahiyet değişiminden geçmekte olan dünyanın almakta olduğu ama bizim sadece sözünü ettiğimiz büründüğü bu şekilsizliktir. Bunu sadece fiziki değil beşerî anlamda diyorum. Dünya bugün bildiğimiz ve alışık olduğumuz şeklinin haricine çıkmaktadır. Bizi nasıl bir gidişata mecbur edeceği ya da neleri terk etmeye zorlayacağı hakkında ciddi bir fikrimiz yok." "Haklısın bu, günümüzde yaşadığımız bir gerçeklik olarak tabii ki önemli hususlardan biridir. Peki, buna mukabil Müslümanlar ne diyor? Bana kalırsa yanlış bir şekilde üstelik de içini bir türlü dolduramadıkları bir 'düzen/dünya düzeni' fikrini gündemlerinde tutmaktalar; bununla da meseleye bir cevap verdiklerini zannediyorlar. Meselenin diğer önemli bir tarafında ise bahsini ettiğimiz ya da bireysel çapta bahsi edilen bu düzen arayışının da gizlediği bir şey var: Tarih tamir edilebilir bir düzenden bahsetmiyor, bu düzen yıkıldığında bugün artık onun tamamlayıcı bir parçası hâline gelen Müslümanların da bu enkazın altında kalmayacaklarının teminatı var mı? Yoksa Müslümanlar her gün eleştirdikleri bu düzene ruh verip yaşatacaklarını mı düşünüyorlar?"

O ise şu cümlelerle meseleyi biraz daha açtı: "Doğrusu dünyayla beraber abi bir de bizim içinde yaşadığımız hadiseleri bana öyle geliyor ki yeteri kadar tahlil edemiyoruz. Dünden edindiğimiz klasik bakış biçimimizin haricinde yani o bilinen ideolojilerin yansımaları şeklinde değil de bunları, bütünüyle belirsiz olan ama

yeni arayışların tezahürü şeklinde ele almamız gerektiğine inanıyorum. Sana tenkit gibi gelse de aslında katkı olacak şekilde ve bu vesileyle içimi dökmeme yol açan tespitler yapıyorum." Diyorum ki "Cevat belki katılmayacaksın ama senin söylediğini, benim de kendimi içinde gördüğüm klasik 'İslâmcı zihinle' yapabileceğimize pek inanmıyorum.

Bu zihnin kavrayış biçimi kuruluşuna temel yaptığı önermelerden dolayı muhalifini anlamak üzere değil, kendini sadece ona muhalefet etmek üzere ama onun kavramsal ve maddi araçlarıyla muhalefet etmek üzerine inşa etmiştir. İslâm'a ait kavramlarla yeni yorumlar getirmiş olsa da kökende bu anlayış yatar. Bu yüzden de dönüp kendinin geldiği yer ve yaptıkları üzerinde yeniden düşünme ihtiyacı içinde hiç olmadı. Harici meselelerde daima Batı'ya, dâhili meselelerde de Kemalizm'e dönük muhalefetine bakarak yaptıklarını değerlendirerek geldi. Ders çıkartılmamış olsa da bu bakış ve anlayış başörtüsü meselesinde bir defa daha kendini gösterdi. Müslümanın meselesi olduğu hâlde bu İslâm adına yapılan mücadeleye dönüştürüldü ve 'tesettür' dediğimiz de nihayette 'başörtüsü' hâline geldi.

Daha evvel Müslüman erkeği kendisinin nesnesi yaptığı gibi bunu da şimdilerde postmodernliğin melez kültürü ve kapitalizm kendinin nesnesi yaparak yeni bir dinamizm ve tüketim alanı oluşturdu. Aziz kardeşim orada görünürlük kazanmak için can havliyle katılmaya çalıştığımız kamusallık üzerinde hiç düşündük mü? Oranın ideolojik bir inşanın neticesinde bugünkü muhtevasını kazandığı sahi neden hiç aklımıza gelmedi? Kamusal ahlakın mahremiyet düşmanı olduğunu, teşhirci bir akıl olduğundan her şeyi demokratikleşmeye kurban vererek alenileştirdiğini ve gösteri hâline getirdiğini bugün artık yaşayarak görüyoruz ve seyircilerinden biri de biziz. Hanelerimiz artık mahrem alanlarımız değil, zira oranın iki aktörü artık kamusallaştı; bugün orada cereyan eden boşanmalar mahrem ile kamusalın rekabeti ve çatışmasıdır. Müslümanın ise bunu bir özgürleşme olarak gördüğünü sen daha evvel defalarca söylemiştin iyi hatırlıyorum."

Cevat'ın tabiriyle söylersem Müslümanların kahir ekseriyetinin görmekte zorlandığı farklı bir tespiti çekinmeden dile getiren biriydi. Ona göre ama aynı zamanda bana göre stratejist dediklerimizin toplumsal meselelere ama bilhassa Müslümanların çağdaş sorunlarına sağlıklı teşhis koyması ve çözüm üretmesi mümkün değildir, zira stratejistlik entelektüel bir zihne sahip olmaya mânidir. Kabul edelim ki bir cihetten de bugün biz entelektüelle stratejisti birbirine karıştırmanın sıkıntılarını yaşıyoruz. Yakın dönemde yaşanan tecrübenin de ışığında hemfikir olduğumuz mevzulardan biri de Kemalizm'e karşı muhalefet etmenin radikallikle bir ilgisinin olmadığıydı. Üstelik sürdürülen bu zihinsel tutum Müslümanların entelektüel seviyesinde erozyona yol açtığı gibi ayrıca kendilerine ait asli meseleleri de düşünmelerine mâni oluyordu.

Cevat Özkaya'yla, rahmetli Sedat Yenigün'ün cenazesinde tanışmıştım. Cenazeyi beklerken kısacık yol boyunca defalara sığmayan diyeceğim sayıda bir baştan bir başa gidip gelmiş, İslâm ve Müslümanlarla ilgili o konuşmuş ben de dinlemiştim. Açıkça söylersem o gün anlattıklarının sohbet ya da bir tebliğden ziyade indoktrine etme çabası olduğunu düşünmedim değil; bunun o dönem Müslümanlarda görülen bir alışkanlık olduğunu söyleyebilirim. Daha sonra ise onu yeterince tanıdığımda bunu onun samimiyetiyle özdeşleştirmiştim. Aristokratik anlamda değil; görgü, terbiye ve güzel ahlak sahibi olmaktan gelen, dertlinin derdiyle hemdert olan bir tabiatın sahibiydi. Bu da onu tutarlılığın/güvenilirliğin adamı yapmıştı. Kendini bir yayıncı olarak vasıflandırdığına şahit olduğumu söyleyemem, bildiğimiz anlamda bir yayıncı olmadığı gibi, amacı da sadece kitap yayımlamak değildi. Bizim cenahta az bulunan ama bir yayıncıda olması gereken "düşünce" dediğimizin kendisiyle ve değişim içindeki düşüncelerle ilgiliydi. Kitap yayıncılığının ötesinde, alışılanı değil, mevcut düşüncelere ve düşünce anlayışına müdahale ederek onları zenginleştirecek olan kitapların yayıncısıydı.

Ölüm de hayat gibi yaratılmıştır. Her yaratılanın kendine has bir sesi, bir kokusu ve bir hayatı vardır. Hayat insana ödünç verilmiş bir ömürdür. Her ömrün de kendine has bir tabiatı ve bir geleceği vardır; bütün geleceklerin toplamı da ahirettir. Ahiret yurdu için insanın ihtiyacı rahmettir. Allah sana rahmet etsin aziz dost.

PINAR'IN VE CEVAT'IN YENİDEN DOĞUŞ ZAMANLARI

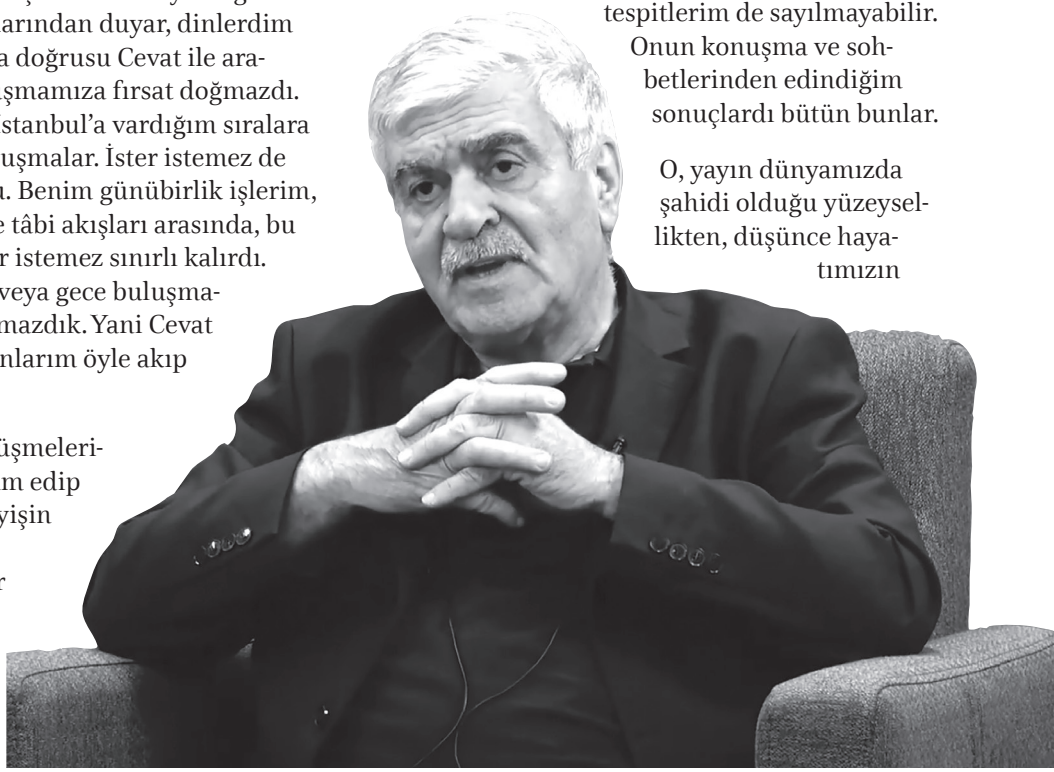
NECMETTİN TURİNAY

Bazı insanları sevmek, onların yakınlığını duymak ne güzeldir! Birbirinden uzaklarda olsanız, uzun aralarla görüşüyor olsanız bile! Onlara karşı duyduğunuz yakınlıkta hiçbir azalma olmaz. Hâliyle sözünü ettiğim duygular sık oturup kalkmalardan, uzun uzadıya sohbetlerden ileri gelmeyebilir. Gördüğünüz gibi yakın çevrenin hilafına, benim Cevat ile ilişkilerim hep uzaktan uzağa idi. Fakat benim gibi onun da eski bir Mücadeleci olduğu bilinirdi. Ne var ki o eski hareketten niçin ve nasıl ayrıldığını bilmezdim. Hep başkalarından duyar, dinlerdim o eski hikâyeyi. Daha doğrusu Cevat ile aramızda, bunları konuşmamıza fırsat doğmazdı. Ankara'dan ara ara İstanbul'a vardığım sıralara denk düşerdi bu buluşmalar. İster istemez de zamana bağlı olurdu. Benim günübirlik işlerim, onun kendi trafiğine tâbi akışları arasında, bu görüşmelerimiz ister istemez sınırlı kalırdı. Çoğu zaman akşam veya gece buluşmalarına da fırsat bulamazdık. Yani Cevat gibi, benim de zamanlarım öyle akıp giderdi.

Anlayacağınız o görüşmelerimiz uzun uzun devam edip gitmez, eski bir özleyişin nakaratlı şarkılarını andırırdı. O konuşur ben dinlerdim, yerine göre de ben konuşurum o dinlerdi. Ayrıca onun konuşmaları bana zevk verirdi. Kendi sözlerimi kısa tutmaya çalışırdım. Cevat konuşsun, kendini daha çok anlatsın diye!

İşte o konuşmalarımız sırasında şunu fark ettim, Cevat'ın geçmişe takılıp kalan bir yanı yok gibi idi. O önündeki işlerle, geleceğe yönelik tasavvurları ile dopdolu yaşardı. Dahası işini ve zamanını süratle planlar, önündeki bir yığın işlere de büyük bir ivme kazandırırdı. Kaldı ki bunlar, benim gözleme dayalı tespitlerim de sayılmayabilir. Onun konuşma ve sohbetlerinden edindiğim sonuçlardı bütün bunlar.

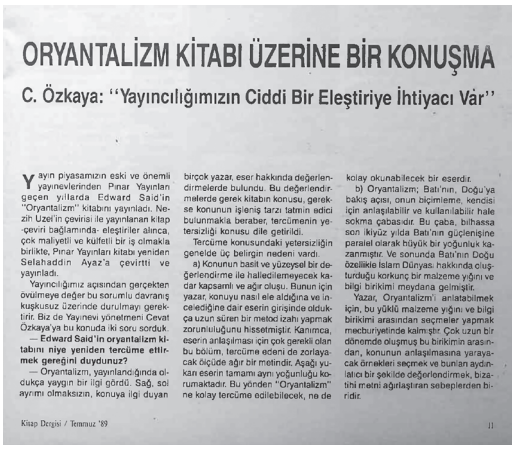
O, yayın dünyamızda şahidi olduğu yüzeyselliklen, düşünce hayatımızın

Cevat Özkaya, Balıkesir Millet Kütüphanesi Ahmet Kot Kitaplığı'nın düzenlediği Müteferrika Sohbetleri'nde yayıncılık serencamını anlattı. (25 Haziran 2023)

kapalı ve hep yerinde sayan tekerrürlerinden acı duyardı. O anlarında Cevat, acılı bir ruhun nağmelerine dönüştürürdü konuşmalarını. Daha doğrusu o anlarda sadece konuşmaz, su gibi akardı. Sözlerinin içeriği ufuklara vurur, çarpar ve geri akisler yapar dururdu. İşte ben Cevat'ın bu yanlarını çok sevmiştim. O anlarında da tek bana konuşur gibi görünen Cevat, bir bakıyorsunuz kendi kendine hitap ediyor, bir bakmışsınız gözlerini ufuklara çevirmiş, görmediği ve bilmediği ıssız bir insanlığa yönelmiş gibi öyle konuşuyordu. Yani o anlarında fark etmiştim Cevat'ı. Ondaki gizli cevheri! Büyük ruhlara has hilkatinin tezahürlerini! Yani o anlarında Cevat'ın zihni gibi dili de açılırdı. Kendinde mevcut olduğundan emin olduğum büyük ruhların heyecanı doldururdu içini, dışını.

Onun uzun bir geçmişe takılıp kalmış eski yaşanmışlıklarını, ikide bir sofranıza taşıyan bir yanının bulunmadığını söylemiştim. Evet, öyle idi Cevat! Fakat bu hâli onu, her hâlde hafızasını günübirlikte tüketen birine de döndürmemişti. Burada kastettiğim sanırım anlaşılmış olmalı. Kabuk tutmuş eski bir yarayı, fırsat buldukça kaşıyıp durmamasını kastediyorum.

ORYANTALİZM KİTABI ÜZERİNE BİR KONUŞMA

C. Özkaya: ''Yayıncılığımızın Ciddi Bir Eleştiriye İhtiyacı Var''

Yayın piyasamızın eski ve önemli yayınevlerinden Pınar Yayınları geçen yıllarda Edward Said'in "Oryantalizm" kitabını yayınladı. Nezih Uzel'in çevirisi ile yayınlanan kitap çeviri bağlamında eleştirilere alınca, çok maliyetli ve külfetli bir iş olmakla birlikte, Pınar Yayınları kitabı yeniden Selahaddin Ayaz'a çevirtti ve yayınladı.

Yayıncılığımız açısından gerçekten övülmeye değer bu sorumlu davranış kuşkusuz üzerinde durulmayı gerektirir. Biz de Yayınevi yönetmeni Cevat Özkaya'ya bu konuda iki soru sorduk.

— **Edward Said'in oryantalizm kitabını niye yeniden tercüme ettirmek gereğini duydunuz?**

— Oryantalizm, yayınlandığında olduğuça yaygın bir ilgi gördü. Sağ, sol ayrımı olmaksızın, konuya ilgi duyan birçok yazar, eser hakkında değerlendirmelerde bulundu. Bu değerlendirmelerde gerek kitabın konusu, gerekse konunun işleniş tarzı tatmin edici bulunmakla beraber, tercümenin yetersizliği konusu dile getirildi.

Tercüme konusundaki yetersizliğin genelde üç belirgin nedeni vardı.

a) Konunun basit ve yüzeysel bir değerlendirme ile halledilemeyecek kadar kapsamlı ve ağır oluşu. Bunun için yazar, konuyu nasıl ele aldığına ve incelediğine dair eserin girişinde oldukça uzun süren bir metod izahı yapmak zorunluluğunu hissetmiştir. Kanımca, eserin anlaşılması için çok gerekli olan bu bölüm, tercüme edeni de zorlayacak ölçüde ağır bir metindir. Aşağı yukarı eserin tamamı aynı yoğunluğu korumaktadır. Bu yönden "Oryantalizm" ne kolay tercüme edilebilecek, ne de kolay okunabilecek bir eserdir.

b) Oryantalizm; Batı'nın, Doğu'ya bakış açısı, onun biçimleme, kendisi için anlaşılabilir ve kullanılabilir hale sokma çabasıdır. Bu çaba, bilhassa son ikiyüz yılda Batı'nın güçlenişine paralel olarak büyük bir yoğunluk kazanmıştır. Ve sonunda Batı'nın Doğu özelliklerinde İslam Dünyası hakkında oluşturduğu korkunç bir malzeme yığını ve bilgi birikimi meydana gelmiştir.

Yazar, Oryantalizm'i anlatabilmek için, bu yüklü malzeme yığını ve bilgi birikimi arasından seçmeler yapmak mecburiyetinde kalmıştır. Çok uzun bir dönemde oluşmuş bu birikimin arasından, konunun anlaşılmasına yarayacak örnekleri seçmek ve bunları aydınlatıcı bir şekilde değerlendirmek, bizatihi metni ağırlaştıran sebeplerden biridir.

Kitap Dergisi / Temmuz '89 11

12 Eylül 1980 Darbesi sonrası düşünce ve kültür hayatı ayakta kalmaya çalışırken yayın hayatına başlayan Pınar'ın ilk kitaplarından biri Edward W. Said'in Oryantalizm kitabıydı.

Yoksa bir ara yönetimini üstlendiği, etrafında ciddi yazıcı gruplar oluşturduğu dergisi kapanmış biri, böyle bir finali nasıl olur da unutur? Dahası kapanan sadece *Pınar* dergisi de değildi! Cemil Meriçlerin, Mehmet Kaplanların, Metin Erksan gibi dehaların, büyük sular gibi aktığı bir mecmua idi *Pınar*. Cevat idi onları bir araya getiren! Onlara güven verdiği gibi, kendinde var olan gençlik iksiri ile onları eşleştiren de gene Cevat idi. Anlıyor musunuz bilmem? Fakat şimdi o Cevat nerede? Göz nuru döktüğü eski *Pınar*'ın sayfaları nerelerdedir?

Yani o ara dönemde sağlam bir hareket dağılıyor veya siz ondan kopuyorsunuz. Kaldı ki 1980 öncesi dönemin şartları biraz da böyle idi. Kendi içine kapanmış yarı siyasi, ideolojik örgütlenmeler, demem daha doğru olur buna. İşte bir insan veya insan grubu, bir anda, alıştığı bir dünyanın dışında buluyor kendini. Sadece onlar değil, o yapının bütünü dağılıyor, oradan oraya savrulmalar oluyordu. Güzel bir şarkının nağmeleri alt üst olmuş gibi. O şarkının notaları bir kasırga esmiş gibi, oradan oraya savrulup dağılıyor. Toplu yaşamaların ve hiyerarşik yapıların verdiği güven hisleri geride kalıyor, her birey veya parçalı grup yeni bir dünyanın kapılarını aralamaya başlıyor. Hiyerarşik niteliği bulunmayan yepyeni bir dünya! Çünkü eskiden saatleri başkası kurar, yapacağınız işleri başkaları planlar ve size öyle tevdi ederken, şimdi her iş yeniden planlanmak üzere önünüze yığılıp kalmamış mı?

Cevat işte o aşamada, tabii ki çok sevdiği arkadaşları buna dahil, yepyeni bir doğuşu yaşıyor. Bir dünyadan bir başka dünyaya doğmak gibi bir şey bu! Kişinin yeniden doğması ya da o doğuşu bizzat kendilerinin planlamaları! Kendi gerçeklerini ve Türkiye'yi yeni baştan okumaya çalışmak gibi. İstikbali de buna göre planlamak ihtiyacı. Türkiye adına duyulan yüksek bir sorumluluk şuuru ile.

Kuşkusuz ağır bir yükten, sorumluluk duygusundan söz ediyorum burada. Yoksa eski dönemden farklı olarak, hürriyetine kavuşmuş birilerinin rehavetinden değil. Çünkü Türkiye için 1978-1980 arası adım adım, darbe kampanalarının çalmaya başladığı bir dönemdi. Huzursuz, kendi içinde gergin, dinî anlayışların karmaşa içinde yüzdüğü, siyasi iktidarların sık sık el değiştirdiği dönemlerden geçiyorduk

çünkü. Cevat'ın da içinden geldiği o eski yapının berhava olmasını, daha doğrusu paramparça hâle gelmesini böyle düşünmek gerekir. Çünkü toplumsal, siyasi, dinî hayat ve yapılar toplu olarak sarsıntılar geçiriyordu o sıralar. Kaldı ki bütün bunlar Türkiye ile de sınırlı değildi.

Bir bakmışsınız İran'da esmeye başlamış devrim rüzgârları. Şahlık rejiminin kökleri sarsılıyor. Ruslar da Afganistan'a inmemiş mi? Aynı sıralarda Pakistan'da Ziyâül Hak darbesi ve o arada Afganistan'da siyasi-İslâmî mücadelenin kurgulanması denemeleri. Bu yüzden Türkiye'de vuku bulan 12 Eylül 1980 Darbesi'nin iç şartları ile bölgesel dinamiklerini bir arada okumak gerekiyor.

Tabii bir de Yunanistan'ın NATO'ya avdetine, askerî darbecilerin olumlu yaklaşımı, yani itiraz etmemeleri. Dahası da var. O ara Yunanistan'ın, Avrupa Ekonomik Topluluğu'na kabulü hem de Türkiye dışlanarak! Unutulmamalı ki her iki konuda da siyasi iktidarlar, Amerika'ya ve Avrupa'ya direniyor, âdeta kök söktürüyorlardı. Bir de tabii bu gelişmelere ilave olarak, Ortadoğu'da şahidi olduğumuz dinî, siyasi depresyonlar. Darbe üzerinden bunların içteki yansımaları. Toplumu buna göre yeniden dizayn etme arayışları.

Ne görelim, o aşamada Türkiye halkı Menzil'e taşınmaya başlamamış mı? İl il bütün Türkiye!.. Yani tasavvufi hareketler için, itibarlı yeni bir dönemin kapıları aralanıyordu. Yeşil Kuşak teorisinin inşa edildiği, şimdiki liberal anlayış ve uygulamaların öncü denemeleri vs. Bu örnekler yeter mi, bilmiyorum. Dahası var çünkü. Tasavvufi akımların karşıtı olarak, anti-tasavvufi tutumlara da basbayağı yol veriliyordu o yıllarda. Mealcilik, ücretsiz servis edilen tefsirler vs. Hele bir de günümüzle Asrı Saadet arasında kalan tarihî tecrübelerin inkârı, gözden düşürülmeye çalışılması. Yani medeniyet reddiyelerinin modaya dönüştürüldüğü zamanlar. Paranın ortadan kaldırılacağını vaat eden siyasi, İslâmî histeriler de bayağı revaçta!

Özet olarak ifade etmeye çalıştığım bu zamanları, Türkiye için önemli bir geçiş evresi addetmek gerekebilir. Bir yandan Türkiye, öbür yandan da yeni bölgesel dinamikler bakımından. Dolayısıyla Cevat'ın kendisi de, mensubu olduğu *Pınar* hareketi de bu şartlarda inşa olunacak demekti. O hâlde dağılmış, bir bakıma da kendi kendini münfesih hâle getirmiş eski bir hareketin feshinden geriye ne kalmış olabilirdi? Yani eskinin devamı sayabileceğimiz yanları? Özellikle de eski tecrübe ve geleneklerini ciddi bir özeleştiriden geçirdikten sonra! İslâm dünyasında ortaya çıkan iniş çıkışlar arasında nasıl bir tutum takınılabilirdi?

Burada benim ilk dikkatimi çeken, Cevat ve arkadaşlarının, "tekil dil kullanımı"nın gücünü keşfetmeleridir. Ortak cemaat dili yerine, kendi sorumluluğunun bilincine ermiş özgün bireyin dilini keşfetmeleri! Bu geçişte Cevat'ın rolünü ziyadesiyle önemsediğimi söyleyebilirim. Vurgulu, dolu dolu cümleleriyle, her farklı ortamda kendini ifade edebilmesi her bakımdan önemlidir. Bu özgüvenli dilin, ondaki örgütsel tecrübelerden, cemaat adına üstlendiği temsil yeteneğinden ileri geldiğini düşünenler bulunabilir. Hayır, Cevat'ta gördüğümüz daha yeni ve farklı bir dil idi.

Bunda, Cemil Meriç'in yanında geçirdiği uzun zamanların, yaptıkları ortak okumaların payı büyük olmalı. Bu buluşmalar sırasında Cevat'ın Batılı düşünürleri, Batı'nın kendi içinde oluşan eleştirel zihniyete mensup sınıfları iyi okuduğu da anlaşılıyor. Mevcut bir düşünceye eklenir gibi değil, onu fethetmeye çalışan yeni bir okuma idi bu. Bu vesile ile Cevat, Batı düşünce geleneğini irdeleyen yeni sınıf düşünürleri erken keşfetmişti diyebilirim. Bu yaklaşımını bilahare Doğulu ve yerli düşünürler üzerine de teksif etmişti. Bu arada bir şey daha dikkatimizi çekiyor. O da İran, İran Devrimi ve düşünürleri üzerine yoğunlaşmak. Anlaşılıyor ki Cevat'ın pergel metaforu, Batı'ya ve Doğu'ya doğru genişleyip duracaktı. Sizin anlayacağınız, Cevat'ın *Pınar*'ı yeniden akmaya başlayacak görünüyordu. Fakat bu sefer bir dergi olarak değil, 1980 sonrasına rengini veren öncü bir yayınevi olarak.

CEVAT'I YOLCU EDERKEN

METİN ÖNAL MENGÜŞOĞLU

Türkiyeli Müslümanlar arasında atalardan miras alınmış bir dindarlık yerine düşünerek, okuyarak, anlayarak, *bizzat* değil *bilfiil* bir inanış modelini seçen kimselerin sayısı çok fazla değildir. Memleketin öyle bir sosyolojisi vardır ki Kemalistler, laikler, Batıcılar, ateistler ve son zamanlarda komünistliği ile Müslümanlığını aynı kefede gören kimi şairler, hepsi *bizzat Müslüman*dır. İşte benim *bilfiil Müslümanlık* dediğim hayat modelini, 16 Ekim 2026 tarihinde Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Camii'nden kabristana gönderdiğimiz Cevat Özkaya'nın şahsında görmüştük. Çünkü Müslümanlık iddiadan öte bir toplumsal ve en önemlisi de bireysel yaşama modelidir. Kendisini 1970'lerin sonuna doğru bizzat tanımıştım. 1973 yılında biz beş arkadaş Beyazıt'taki Beyazsaray Kitapçılar Çarşısı'nda Kelime Dergisi Yayınları'nı kurmuş ve benim ilk kitabım olan *Gâvur Kayırıcılar*'ı yayımlamıştık. Mali polis yayınevimizi basarak kitaplara el koymuş ve bizi oradan kovmuşlardı. Bunun sebepleri çok önemli değil. Bizim kovularak çıkartıldığımız Beyazsaray'a bir müddet sonra Cevat ve arkadaşları gelmişlerdi. Kitapçılar çarşısı olarak da bilinen hanın 31 numaralı dükkânını Pınar Yayınları adına kiralamışlardı. Gittik, tanıştık. Cevat benim kitabı okumuştu ve bir hayli de övgüde bulunmuştu. Yüz yüze tanışıklığımız böyle başlamıştı.

Türkiye sosyolojisinde inanç ve eylemlerini düşünerek yerine getiren kesimlerin karşısında iki tür barikat bulunmaktaydı. Geleneklerinin üzerine hiçbir şey eklemeyen, onları tartışmayan geniş halk kitleleri yani ailelerimiz ilk sıradaydı. Sonra da aileler gibi yumuşak geçişle değil demir yumrukla memleketteki yeniden İslâmlaşma cereyanına müdahale eden, onun doğmasına, yaşamasına izin vermeyen rejim geliyordu. Benim neslim ve benden sonraki nesiller biz hepimiz bu anlamda kendimize bu salvolar karşısında zırhlar edinmeliydik. Aramızdan kimileri siyasal hayatı seçerek girdikleri yolda çoğunlukla muhaliflerine benzediler. Kimileri sokak kavgalarına katılarak kendilerini helak ettiler. O tarihlerde bazen samimi bazen de gayrı samimi kamplaşmalar, bir araya gelişler oluyor, herkes kendine en yakın bulduğu grupla beraber hareket etmeyi seçiyordu. Cevat sanırım işte böylesi bir arayış sonucu kendisini o tarihte Yeniden Millî Mücadele hareketi adıyla bilinen yapı içerisinde bulmuştu. Ancak orada da yine aylık kültür sanat dergisi *Pınar*'da yani bir kültür aracında yazı işleri müdürlüğü yapmıştı. Temmuz 1976'dan sonraki *Pınar* dergilerinin sunuş yazılarının yanında edebiyata, tiyatroya ve şiire dair kimi yazılar kaleme almıştı. Edebiyat sahasında yerli ve yabancı kimi sanatçıları o tarihlerde gündeme taşıması önemli olmanın yanında onun daha sonraki yayıncılık hayatının ipuçlarını sunar nitelikteydi. Derginin 1980'lerde kültür ve sanatın ötesinde bir düşünce dergisine dönüştüğünü biliyorum. Mesela son sayısında Seyyid Kutub'la Cemil Meriç, Roger Garaudy mülakatı ile rahmetli Sedat Yenigün'ün katledilmesi, İslam hukuku ile Afganistan'da yaşananlar bir aradaydı.

Pınar dergisi etrafında birleşen arkadaş grubu 1979'da Pınar Yayınları'nı kurdu. Cevat ve arkadaşları nice zamandır Mücadele Birliği'nden ayrı bir çalışmanın içerisindedir. Az sayıdaki arkadaş grubuyla yoluna bağımsız olarak devam edecektir. Çünkü şuna inanmaktadırlar: "Türkiye şartlarında köklü bir kültür zemini üzerine

Alev Alatlı Şehir ve Düşünce Merkezi, Metin Önal Mengüşoğlu ve Cevat Özkaya (Bursa Yıldırım, 9 Şubat 2025)

oturmayan hiçbir davanın başarıya ulaşması mümkün değildir." Onun *bilfiil Müslümanlık* dediğim çabalarına o tarihten itibaren ben de tanıklık edenlerden biriydim. Bu sebeple cenaze namazı sonrasındaki müspet şahitliğim asla sadece dilimle değil bütün kalbimle gerçekleşmişti. Yüz yüze ne kadar yakın olduk sayısı saati pek fazla değildir. Bursa'da 2020'lerde birkaç defa bir araya gelebildik ancak eminim gönüllerimiz bütün tanışıklık dönemlerimizde benzer kaygılarla çırpınıyordu. Bulunmayı arzuladığım bütün mücadelelerde onu da buluyordum. Açmak istediğimiz tüm kapıların, pencerelerin önünde buluşuyorduk. Bakara Suresi 148. ayet-i kerimesi der ki mealen: "*Siz hayırlarda yarışınız, nerede olursanız olun Allah sizi buluşturur/bir araya getirir.*" Ben hayatım boyunca bu hakikati defalarca denemiş birisiyim. Cevat ile yolları kesişen bütün arkadaşları da benzer biçimde bir araya gelmiştiler. Cahit Koytak "Büyük Sanat" adlı şiirinde asla tesadüf olmayan bizim farkına bile varmadığımız ilahi dokunuşlar sonucu gerçekleşen böylesi buluşmaları şöyle dile getirmişti:

> "büyük sanat, saflığın bilgelikle
> uzun bir tren yolculuğunda
> aynı kompartımana düşmeleri
> ve ancak yolculuk bitip de
> herkes evinin yolunu tuttuktan sonra,
> karanlıkta, bir kapının önünde
> burun buruna geldiklerinde,
> sadece inecekleri istasyonun değil,
> bu ikisinin çalacakları kapının da
> aynı olduğunu öğrenmeleridir."

Sanat yalnızca şiir yazmak, resim çizmek, beste yapmak ve hatta icat ve keşiflerde bulunmaktan ibaret değildir. Asıl sanat hayat boyu kişinin her tür sakarlıktan uzak olmasıdır. Yaşama sanatı diyebileceğimiz bu durum ve tutum bütün öteki sanatların hammadde kaynağı sayılabilir. Cevat illa da şiir mi yazmalıydı? Çocuklarının ve yeğenlerinin tanıklıklarına bakıldığında aile içerisinde ortaya koyduğu hayat modelinin kendisi bizzat sanatmış meğer. Ayrıca neredeyse bütün ömrü boyunca sürdürdüğü yayıncılık ise başlı başına insan ve eser yönetme sanatı değil midir?

Müminlerin "Allah'ım beni salihler zümresiyle haşret!" şeklinde bir duası vardır. Dünyada hep hayırlar peşinde koşan Cevat gibi kardeşlerimiz ümidim odur ki ahiret hayatında mahşerde de salihlerle beraber yarlığanacaktır. Dergiler, vakıf faaliyetleri, seminerler, sohbetler, seyahatler, Filistin Dostları Girişimi'ndeki, MAZLUMDER'deki, Doğu Konferansı'ndaki hayri çalışmalar inşallah unutulmayacaktır. Yalnız burada insana düşen arayış eylemini asla hatırdan çıkartmamak gerekir. Kendi gibi sağlam inanan kardeşleriyle dünyevi beraberlikleri yanında Cevat'ın başka türlü bir arayışı da vardı ki onu bulunduğu mevkiden birkaç basamak daha yukarıda tutmuştu. Cemil Meriç'e kitap okuyan, onun sekreterliğini yapan oydu. Alev Alatlı'yı ihmal etmek bir yana Edward W. Said çevirileriyle ve kitaplarıyla kendi camiasına tanıtan da Cevat'tı. Hatta öyle ki ömrünün son yılında bizzat ziyaret ederek Faslı önemli düşünür Taha Abdurrahman'ı Türkiyeli okuyucuyla buluşturan da yine Cevat değil miydi? Öyleyse bu buluşmalardaki bireysel gayret, arayış, talep görmezden gelinemez. Bu durum ona olan hüsnü şahadetimizi daha da gerçekçi ve sahih kılmaktadır.

Bursa özelinde onun şahitlik ettiğim bir çabasını ise asla unutamam. Bir dönem bazı hayırlı işlerde beraber çalıştığı Bursa'da yaşayan Şakir arkadaşımız yeni bir iş kurma aşamasında amansız bir hastalık sonrasında vefat etmişti. Piyasaya bir hayli borcu vardı ve geriye kalan eşi ve çocuklarının ödeme durumu da yoktu. Cenaze sonrasında topladığı paralarla bu borcu ödeyen de Cevat'tı.

Rabbim ebedî yolunu cennetlere doğru açık eylesin bizleri de kendisiyle buluştursun temennisi ve duasıyla onun hayatı hepimize model olsun diyorum.

HAKİKAT ARAYIŞININ AMELLEŞEN ŞAHİDİ

HAMZA TÜRKMEN

Ulustan Ümmete Gezi ve Diyalog Grubu Raşid Gannuşi ile beraber. Önde ayaktakiler soldan sağa: Ramazan Kayan, Ahmet Ağırakça, Muharrem Balcı, Turgay Aldemir, Raşid Gannuşi, Ali Kaçar, Hamza Türkmen, Kenan Levent, Mustafa Aydın, Cevat Özkaya, Adnan İnanç (5 Ocak 2013 Tunus)

Yarım asrı aşan tanışıklık...

Mükellefiyet dönemlerimizden başlayan ömür yolculuğunda, rüşdümüzü ve omuzlarımızdaki ağır sorumlulukları birlikte göğüslediğimiz aziz dava arkadaşımız Cevat Özkaya hakkında düşünce ve duygularımdır yazdıklarım.

O, 1960'ların ve 70'lerin Türkiye'sinde, devraldığımız veya dayatılan sığ kimlikleri ve taklitçi kalıpları kalbinde aşmaya çalışan bir hakikat ve adalet sevdalısıydı.

İlahi kelam ile hayatın gerçekleri arasında bir köprü kurmak için adadığı ömrüne, samimi gayretlerine ve asil duruşuna bizler de minnetle şahidiz.

Bir ömre yakın sayılabilecek, aynı yolun üzerinde veya onun farklı sokaklarında omuz omuza yürüdüğümüz, gençliğimizi, sancılarımızı ve ideallerimizi paylaştığımız dostumuz Cevat Özkaya artık aramızda yok.

Vahiyle hayatın bağını kurmak için saçını ağartan, ömrünü bu asil şahitliğe feda eden Cevat'ı, bizlere dayatılan ifsada karşı meydan okuyan o güzel duruşu ve tertemiz hatırasıyla hep kalbimizde taşıyacağız.

Bizler, İslâmî değerlerimizin yasaklandığı, tezyif edildiği ve bu zulümlerin büyüklerimiz tarafından bizlere anlatıldığı cahili bir sistemde gözlerimizi dünyaya açtık. Bizler dava arkadaşları olarak Batılılaşma ve yabancılaşma dayatma-

larına karşı fıtri, örfi ve İslâmî olana tutunmak kaygısı ve azmiyle bir araya gelip tanışmış bir nesiliz.

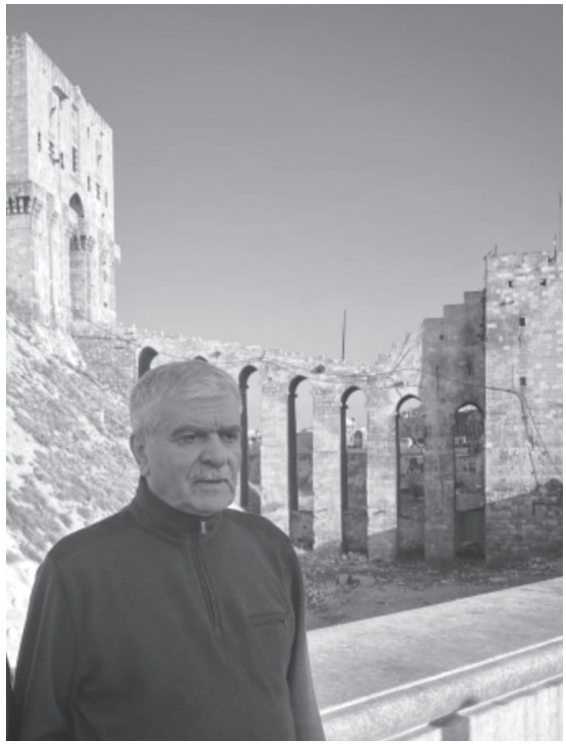
Askerî planda kazanılmış Millî Mücadele'yi öz değerlerimize dayanarak siyasi ve İslâmî planda da kazanmalı, gerçek bağımsızlığa yürümeliydik. Rahmetli D. Mehmet Doğan'ın döneminde bütün risklere rağmen açıkça gündeme getirdiği ve ilk kitabına da isim olan *Batılılaşma İhaneti*'ni aşmalı; Said Halim Paşa'nın dediği gibi yeniden İslâmlaşmalıydık.

Bu arayış içinde Mücadele Birliği şemsiyesi altında toplandık. Ama "Kurtuluş İslâm'da" diye şemsiye açan bu hareket, 1970'li yılların başından itibaren "Aziz millet" hitabını "Aziz Türk milleti"ne dönüştürdü. Bin dört yüz yıllık tarih algımızı önce bin yıllık bir senteze sonra da "Büyük Türk kültür sistemi" adı altında beş bin yıllık pagan ve ırk temelli kurgulanmış Türk tarih tasavvuruna dönüştürmeye başlayınca bizler için işler değişmeye başladı. Artık o şemsiye altında toparlanmaktan uzaklaşıp özgün fıtrata, İslâm'a ve vakıaya uygun kendi kimliğimizi koruyup sahil-i selâmete çıkartacak şemsiyelerimizin imali arayışlarına yöneldik.

Bizler ortak tarihimizin hakikate dayanan misyonunu yeniden diriltme ve toplumda temel buhranları oluşturan batıcı her türlü seküler akıma ve şirk ideolojilerine direnme hizmetinin fedaileriydik. Fikirde, sanatta, siyasette ve eylemde hakka yönelim içinde "İman Et Mücadele Et Zafer Senindir!" diyen bir duygu intifadasının çocuklarıydık.

Yeni kucaklaşmalar için benzer kaygılarla üretici farklı ocak imalatları oldu. Pınar, Fecr, Yöneliş, Stratejik Düşünce Enstitüsü gibi hakka hakikate yönelen bir yelpazeydi kastettiğimiz. Tabii ki İslâmî bilinçlenme ve amel yolunda başka ocaklar da vardı el ele tutmak istediğimiz.

Ama Mücadele Birliği hareketinin kimlik ve hedef olarak çözülmesi sonucu kopuş yaşayanlardan köklü değişim arzusunu yaşatmak isteyenlerin önemli çoğunluğu Mehmet Menteşoğlu, Burhanettin Can, Cevat Özkaya ve Şemsettin Özdemir ile birlikte hareket ettiler. Onların kurduğu Pınar Yayınları, peşinden AKV ve 1991'de önce bülten daha sonra dergi olarak

Halep Kalesi önü (25 Aralık 2024)

çıkartılmaya başlayan *Umran* çevresinde toplanma, yenilenme ve donanımlı olma çabaları oldu ve olmakta.

12 Eylül arefesinde Mehmet Menteşoğlu ve Cevat Özkaya ile ortak metodoloji, metot ve strateji konularında Sarıyer'de görüşmelerimiz olmuştu. 12 Eylül'ün ihtilal beyannamesi ile uyandığımız sabah ezanında Cevat'ın Üsküdar'daki evindeydim. Evde iki gün mahsur kalmıştık.

Şemsettin ve Cevat başta olmak üzere bu gruptan 1980'li yılların başlarında 7-8 kişilik bir çalışma halkasıyla Kur'âni kavramlar ve sünnet usulü konusunda çalışmalarımız da olmuştu.

Pınar Yayınları 1980'de kurulduktan sonra Vatan Düğün Salonu'nda verilen ilk iftar yemeğinde konuşma yapan Burhanettin Can aradıkları yolu, Müslümanların ve dünyanın gidişatını Kur'ân ayetleriyle bezenmiş bir hitapla anlatmıştı. 23 Ekim 2026 gecesinde de Neslişah Sultan Kültür Merkezi'nde Cevat kardeşimiz için verilen taziye yemeğinde yaptığı konuşmada da Cevat ile paylaştıkları hak, adalet ve fıtrat merkezli dâvanın sabitelerine Kur'ân'daki işaretlerle aydınlık getirmeye çalıştı. Haziruna Mülk

Suresi'nde geçtiği üzere Rabbimizin *"O, hanginizin daha güzel iş yapacağını denemek için ölümü ve hayatı yarattı."* hükmünü hatırlattı.

Rahmetli Cevat ile aynı veya farklı gemilerde müştereken tarihî birikim ve hafızamızı tashih edip ıslah etmek azmiyle devam eden ve yenilenen bir *te'âruf* sürecimiz olmuştu. Dünyanın gidişatını vakıa tutarlılığı içinde Kur'ân'ın aydınlığına ve Resûlüllah'ın zamanı aşkın uygulamalarına yönelerek bireysel ve toplu faaliyet ve tahkiklerimizi yayınlarla, eylemler ve diyalog gezileri ile idrak etmek gayreti içinde olduk. Aklımda kaldığı kadarıyla taziyedeki konuşmasında Burhanettin ağabey onu anlatırken en fazla şu cümlesi zihnime çakılı kaldı: "Batının saldırılarına karşı barikat kurmaya çalışan; fıtrat ve hak merkezli yeni bir dava düzeni oluşturabilmek için cepheden cepheye koşturanlarımızdandı."

Şam… Ayaktakiler soldan sağa: Rıdvan Kaya, Adan İnanç, Cevat Özkaya, Ahmet Ağırakça, M. el-Veysi (Dr. Devrim Konseyi Şûra Üyesi, şimdi Adalet Bakanı), Ahmet Varol, Şefik Sevim, Ö. Çiftçi (Devrim Konseyi Şûra Üyesi, şimdi Tümgeneral Kırmızı Bereliler Tümen Komutanı), Süleyman Arslantaş, Hamza Türkmen (26 Aralık 2024)

23 Ekim taziye gecesinde ikinci konuşmasını yapan kadim dava arkadaşı ve benim de üniversite yıllarından arkadaşım Şemsettin Özdemir de onun için şu vurguyu yapıyordu: "En büyük hedefi vahye uygun bir yaşamı kurumlaştırmaktı." Ve Özdemir devam etti: "Bu hedefe uygun bir yürüyüşü güçlendiremezsek geriye ne kalacak?"

Cevat Özkaya'nın mevcut yayınevi bünyesinde geliştirdiği Açılım Kitap projesine Pınar Yayınları kurucularından kadim dava arkadaşı Abdullah Yıldız niçin destek verdiklerini şu şekilde açıkladı: "O, İslâm'dan ve sabitelerimizden kopmadan ve onları tahkim ederek cihanı dolaşan bir açılım için Açılım Kitap tasarımını hayata geçirdi. Bu tanım çerçevesinde her türlü farklı insanla birçok temaslar kurmuştu."

Temas trafiği bu perspektifle isim olarak Murtaza Mutahhari'den Izutsu'ya, Mevdudi'ye, İbn Teymiye'ye, Edward Said'e, Garaudy'e kadar uzanıyordu. Cemil Meriç'ten Metin Önal Mengüşoğlu'na, Cevdet Said'e; Taha Abdurrahman'dan Alev Alatlı'ya Yasin Aktay'a kadar kurulan diyaloglar sonucu bu müelliflerin eserleri telif ve çeviri kitaplar olarak tahkikimize sunuldu.

Cevat, yayınladığı eserlerdeki görüşlerin taklit edilmesini değil, egemen dünyayı fikrî ve siyasi akışı itibarıyla anlayıp çözümlememiz için tahkik çabalarımıza iyi malzemeler sunulmasını istiyordu. Mesela Cemil Meriç ile ilgili 2018'de Zeytinburnu Belediyesinin düzenlediği sempozyumun kitabı *Bu Ülkeyi Yeniden Düşünmek*'e verdiği "Cemil Meriç'i Nasıl Hatırlamalı" başlıklı tebliğ yazısında dikkat çeken vurgularını şöyle özetleyebiliriz: Dağınık tespitleri ve birbiriyle çelişen görüşleriyle birlikte Fransız kültürüne filolojik düzeyde de sahip ama Doğu'cu, Osmanlı Müslümanlığından ve Osmanlıcadan yana, Batı sömürgeciliğine karşı biraz Büyük Doğu mecmuasının duygusal eğiliminde biraz da *Yön* dergisinin millî Marksist atmosferini taşıyan bir kimliği vardı.

Bizim nesil dava adamları görünür olmak, ün kazanmak ve titr yapmak için yayıncılık, dernekçilik, vakıfçılık, yazarlık, hatiplik yapmadı. O bu tür sistem içi araçları kullandı; ama tebliğ ve mücadele için bu araçsal imkânları değerlendirirken hep davasını ciddiye aldı ve tuttuğu işleri gereğince iyi yaptı. Lakin her daim Allah'ın rızasını ön planda tuttu.

Cevat Özkaya ve onun dava arkadaşları Türkiye İslâmî mücadele, ıslah, ihya ve inşa zincirinden kopmayan en önemli halkalardan birisidir. Onu sevenlerin sevgisindeki özgünlük ve üreticiliği, Cevat kardeşin uğruna kendini adadığı üst İslâmî ilkeleri veya sabiteleri ne kadar içselleştirip içselleştirmediklerine göre değerlendirmek gereklidir.

Şam Emevi Camii avlusu. Selahaddin Eyyubi'nin kabri önünde. Ahmet Ağırakça, H. Girgin. Hamza Türkmen, Cevat Özkaya, Adnan İnanç, Ahmet Varol, Sinan Özyurt, Yılmaz Çakır (27 Aralık 2024)

Şam'ın kuzeyinde yer alan Sednaya Hapishanesi, Esed rejiminin en bilinen askerî cezaevlerinden biri olarak öne çıkıyordu. Esed rejimi devrildikten sonra Suriye'ye giden Cevat Özkaya bu işkencehanedeki pres makinesi önünde... (27 Aralık 2024)

Onunla, vesayetçilere karşı mücadele azmimizin ve direncimizin pusulası sürekli paralelleşirdi. O bir Çerkezdi. Ama onunla beraber olanlar iman kardeşliği yanında ondan Çerkezliği ile ilgili hiçbir asabiyeye tanık olmamışlardır.

Bosna Dayanışma Grubu'nda gösterdiğimiz çabaların devamlılığı için yükselttiği çırpınışlarına şahidiz.

Fikrî, kültürel ve siyasi yozlaşmalara karşı panel gibi, müzakere gibi müşterek etkinliklerimiz oldu.

Vakıayı doğrudan öğrenme ve tahkik amacıyla devrim süreçlerine bağlı olarak hemen gittiğimiz Tunus'ta da Suriye'de de yol arkadaşlıklarımız oldu. Dert ve imkânlarımızın ulusal sınırlarla hapsedilemeyeceğinin müzakerelerini yol arkadaşlarımızla birlikte yaptık.

Vefatından önce İslâmî Müzakere Girişimi (İMG) Koordinasyon Heyeti ile ziyaretine gittiğimiz Medipol Hastahanesi yoğun bakım odasında gücü yettiği nispette bazı kitapları okumaya çalıştığını dava arkadaşı ve eniştesi Abdullah Yıldız'dan ve oğlu Taha'dan öğrendik.

Sıhri bağları da olan Yıldız, "Onun en büyük meşgalesi Müslümanlar, ümmet ve insanlığın derdiydi." cümlesini kurarken en çok sevdiği şiirlerden birini hatırlattı: "Söylesen tesiri yok, sussan gönül razı değil..."

Bu mısra parçaları Tih Çölü'nden çıkış arayan ve bu istikamette yürüme azmi taşıyan insanların azlığına hayıflanılan, hepimizin zaman zaman düştüğü bir psikolojik hâli yansıtıyor. Ama o zaafları mazeret edinip inzivaya çekilen değil, seyyieleri aşmayı hedefleyen bir inkılapçı ruhun taşıtıcısıydı.

Onun yayıncılığı da dergiciliği de hatipliği de sanat ve estetik algısı da sosyal etkinlikleri de dostluğu da bireysel hazlar ve dünyevi tatminler için değildi; bir dava adamı olmanın gerekliliğini yerine getirmek bilinci ve inancıyla yapılan hasbi açılımlardı.

İslâmî literatürde insanın kendi ölümü için küçük kıyamet denilir. Buhari'nin *Sahih*'inde Resûlüllah (s)'in şu hadisi yer alır: "Yarın kıyametin kopacağını bilseniz dahi elinizdeki fidanı dikin." İnanıyorum ki Cevat kardeşim ölüm eşiğinde bile hayıflanmayı değil gücü oranında İslâm fidanını dikme telaşını sürdürmeye devam ediyordu.

Allah Cevat dostumuza gani gani rahmet eylesin ve şefaatine nail kılsın inşallah.

PINAR AKIYOR MU?

MEHMET GÖRMEZ

Bu satırlar, Cevat Özkaya'nın cenaze namazını kıldırdıktan sonra yaptığım konuşmadan ilhamla, o günün duygusu ve düşüncesi henüz çok tazeyken kaleme alındı. Cevat Bey'in yayıncılığını, zengin fikir dünyasını, ümmetin meseleleri için gösterdiği gayreti ve hak ve adalet mücadelesini hakkıyla anlatabilmek elbette daha kapsamlı çalışmaları gerektiriyor. Burada kayda geçirmek istediğim, onun ardından hissettiklerimin ve cenazesi başında dile getirdiğim birkaç cümlenin yazıya dökülmüş hâlidir.

Merhum Cevat Özkaya, kıymetli bir yazar, yayıncı ve mütefekkirdi. Ömrünü milletin ve ümmetin meselelerine adamıştı. İslâm dünyasının farklı köşelerindeki insanları, fikirleri ve birikimleri tanımak ve tanıtmak için yoğun bir mesai harcardı. Onun dünyasında İslâm, belli bir coğrafyaya, belli bir dile ya da belli bir düşünce çevresine sığdırılabilecek bir mesele değildi. İslâm'ın farklı dünyalarda açığa çıkan renklerini, seslerini, fikirlerini, tecrübelerini sever ve çok önemserdi. Bu çeşitliliğin içinde bizi birbirimize yaklaştıracak müşterekleri arardı. İnsanları birbirinden haberdar etmeyi, aralarında dostluklar kurmayı, fikirlerin birbirine ulaşmasını sağlamayı hayati bir vazife sayardı.

Cevat Özkaya'yı şahsen önce Türkiye dışında tanıdım. Onunla önce Kırım'da ve Bosna'da karşılaştık. Bunun benim için ayrı bir anlamı vardı. Türkiye'den önce, gönül coğrafyamızın farklı köşelerinde karşılaşmıştık. Aynı meselelerin peşinde olduğumuzu, aynı acılarla dertlendiğimizi, kalplerimizin aynı noktalarda attığını hissetmiştim.

İnsanların birbirleriyle kurdukları ilişkilerde üzerinde durulması gereken mühim bir nokta var. İki çeşit insan vardır: Birlik içindeki kardeşlerini dağıtanlar, ayrılık içindeki kardeşlerini bir araya getirenler. Birinciler, bir arada olan insanların arasına mesafe koyar. Mütemadiyen farklılıkları büyütür, ayrılıkları derinleştirirler. İkinciler ise birbirinden uzak düşmüş insanları buluşturmaya, birbirini tanımayanları tanıştırıp kaynaştırmaya, birbirini anlamayanlara birbirini anlatmaya çalışırlar. Birincilerin işi kolaydır. Zira bir ayrılık bulmak, bir kusur göstermek, bir mesafe açmak yeterlidir. İkincilerin işi ise emek ister, sabır ister, muhabbet ve fedakârlık ister. Bazen yıllar süren gayretler, karşılık beklemeden yapılan yolculuklar bazen de bir insanın başka bir insanı içtenlikle anlatması gerekir.

Cevat bey, ömrünü ikincilerin yani insanları bir araya getirmeye çalışanların safında geçirdi. Daima topladı. Daima birleştirmeye çalıştı. Hepimiz buna şahidiz.

İslâm dünyasının farklı köşelerinde yaşayan, farklı diller konuşan, farklı tecrübelerden gelen insanları tanımak ve tanıtmak için çabaladı. Bir yerde ortaya çıkan fikrin başka bir yerde yankı bulmasını, bir coğrafyada yaşanan tecrübenin başka bir coğrafyaya ulaşmasını istedi. İslâm dünyasının kimi mütefekkirlerini, yazarlarını, ilim ve eylem adamlarını bize taşıdı.

Onların kitaplarını, düşüncelerini, dertlerini gündemimize getirdi. Birbirimizden haberdar olmamızı sağladı. Aramızda fikir köprüleri kurdu.

Nevşehir Kapadokya... (Sağdan sola) Cevat Özkaya, İskender Öksüz, Mehmet Görnez ve Hasan Ali Karasar.

Onu Bosna'da gördük, Kırım'da gördük, Kafkasya'da gördük. O, haritalarda birbirinden uzak görünen yerlerin aslında birbirine ne kadar yakın olduğunu bilenlerdendi. Bilirdi ki gönül coğrafyasının sınırları haritalardaki sınırlar gibi değildir. Bir yerde yaşanan hüzün veya mutluluk, başka bir yerde insanın yüreğine dokunabilir. Bir yerde söylenen söz, başka bir yerde karşılık bulabilir. Bir insanın gayreti, hiç tanımadığı başka insanların hayatına ulaşabilir. Cevat bey, bu yakınlığı kurmaya çalışan, uzakları yakın etmeye gayret eden güzel insanlardandı.

Belki de onu asıl kıymetli kılan, bütün bunları bir merakın ya da bir tanıma arzusunun ötesinde, bir mesuliyet ve kardeşlik duygusuyla yapmasıydı. Ümmetin meselelerini kendi meselesi biliyordu. Başka coğrafyalardaki Müslümanların sevinciyle seviniyor, acısıyla üzülüyordu. Zaten onların birikimlerini kendi dünyamızın dışında görmüyordu. Durmaksızın birbirimizden öğrenmenin yollarını arıyordu. Biliyordu ki birbirinden habersiz kalan insanlar zamanla birbirlerine yabancılaşırlar. Birbirini tanımayan topluluklar, aynı büyük hikâyenin içinde yer aldıklarını bir müddet sonra unutabilirler. Oysa birbirimizi tanımaya, anlamaya, birbirimizin tecrübelerinden istifade etmeye ne çok ihtiyacımız var!

Cevat beyle zaman zaman sohbetlerimiz olurdu. Ona her seferinde sorduğum klasik bir sorum vardı:

"Cevat Bey, pınar akıyor mu?"

O da hep, "Akıyor!" derdi.

Bu soru ve cevap, aramızda zamanla kendine mahsus bir anlam kazanmıştı. Pınardan kastım, kurucusu ve yöneticisi olduğu yayınevinin yanı sıra ilim ve fikir hayatımızın canlılığıydı elbette. Yeni sözlerin söylenmesi, yeni fikirlerin doğması, insanların düşünmeye, yazmaya, üretmeye devam etmesini kast ediyordum. O da tam olarak böyle anlıyordu zaten. Bir yerde ilim pınarı akıyorsa orada hayat vardır demektir. Orada fikirler birbirini besler, insanlar birbirinden öğrenir, yeni yollar açılır. Bir pınarın akması yalnızca suyun hareket etmesi değildir. Hayatın devam etmesi, toprağın canlanması, etrafındaki varlıkların ondan nasiplenmesidir.

Son yıllarda aynı soruyu sorduğumda merhumdan farklı bir cevap almaya başladım:

"Hoca'm, pınar durdu, akmıyor."

Bu söz beni düşündürürdü. Bir insanın kendi yorgunluğunu dile getirmesinden daha fazlası vardı sanki bu cevapta. İlim ve fikir hayatımızın üzerine çöken bir durgunluğun, durağanlığın, insanların üretme ve birbirini besleme imkânlarının daralmasının ya da hepimizin içinde taşıdığı bir endişenin ifadesiydi. Pınarın durması, suyun bir süre akmamasından ibaret değildir. Asıl mesele, pınarın başına insanların gelmemesi, suyun yolunu bulamaması, akan su-

Kırım Millî Türkmen Meclisi, Mustafa Cemiloğlu ve Cevat Özkaya (Eylül 2003)

yun başka yerlere ulaşamamasıdır. Bir pınarın kıymeti, suyunun varlığı kadar o sudan kimlerin istifade edebildiğiyle de ilgilidir.

Şimdi geriye dönüp baktığımda, Cevat beyin o sözünü daha derin bir anlamla hatırlıyorum. İlim pınarları niçin kurur? Fikir pınarları niçin kurur? Müslümanlar niçin birbirlerini beslemekten, birbirlerine yeni ufuklar açmaktan uzaklaşırlar? Neden birbirimizin sesini duymakta, birbirimizin birikiminden haberdar olmakta zorluklar yaşıyoruz? Neden bir coğrafyada ortaya çıkan zenginlik başka bir coğrafyaya ulaşamıyor? Neden ilim, hikmet, ahlak, irfan hayatımızı besleyen kaynaklar arasında eskisi kadar canlı bir irtibat ve akış kuramıyoruz?

Bunlar, bir insanın ardından sorulacak sorular olmanın ötesinde, hepimizin önünde duran sorular. Cevat Bey'in hayatına bakarken onun gayretini anmak kadar, o gayretin işaret ettiği vazifeyi de hatırlamamız gerekiyor. İnsanların bir araya gelmesi durduk yere gerçekleşmiyor. Fikirlerin dolaşıma girmesi, zenginliklerin paylaşılması, uzakların yakınlaşması için birilerinin emek vermesi, mesai harcaması gerekiyor. Bu, bazen bir yayınla bazen bir yolculukla bazen bir tanışıklıkla bazen de iki insan arasında kurulan samimi bir dostlukla ortaya çıkıyor. Cevat bey, bütün bunların kıymetini bilen ve ömrünü bu uğurda harcayan güzel insanlardan biriydi.

Onun ardından söylenecek sözlerin, hayatını güzel sıfatlarla anmakla sınırlı kalmasını istemem. Elbette kıymetli bir insandı, elbette yaptığı işler, kurduğu dostluklar, taşıdığı fikirler hatırlanmayı hak ediyor. Fakat bir insanın ardından onu gerçekten yâd etmek, biraz da onun üstlendiği vazifeyi hatırlamak ve bu vazifenin gereğini yerine getirmeye çalışmaktır. Vefa bunu gerektirir. Bu yüzden Cevat Özkaya'nın açtığı yolların kapanmaması, tanıştırdığı insanların birbirlerinden kopmaması, dert ettiği fikirlerin yeni zihinlerde karşılık bulması gerekir. Onun bir ömür boyunca kurmaya çalıştığı köprülerin üzerinden yeni insanların geçmesi gerekir.

Cenâb-ı Mevla, Cevat Özkaya kardeşimize rahmet eylesin. Milletimizin ve ümmetimizin meseleleri için harcadığı gayretleri amel-i salih olarak kabul buyursun. Yaptığı güzel işleri ahirette kendisine dost ve refik eylesin. Geride bıraktığı dostlukları, fikirleri ve emekleri bereketlendirsin.

Ve Cenâb-ı Hak hepimize ilim ve hikmet pınarlarını yeniden akıtmayı nasip etsin. Fikir pınarlarımız yeniden aksın. Ahlak ve irfan pınarlarımız yeniden canlansın. Birbirimizden haberdar olmayı, birbirimizin derdiyle dertlenmeyi, aramızdaki mesafeleri azaltmayı, ayrılıklar içindeki kardeşlerimizi bir araya getirmeyi başarabilelim. Pınarlarımızdan akan su, uzak diyarlara ulaşsın. Susuz kalmış gönüllere can versin.

Merhum Cevat Özkaya'nın ardından geriye kalan soruyu da kendimize soralım:

Pınar akıyor mu?

CEVAT ABİDEN KALAN EMANET

CELALETTİN VATANDAŞ

Cevat abiyi nasıl anlatmalı ve anlatmaya nereden başlamalı? Cevabı oldukça zor bir soru. Yarım asra dayanan bir dostluğu, bir insanın hayatımızda bıraktığı izleri birkaç sayfaya sığdırmak kolay değil. Yayıncılığından, düşünce dünyasından, vefasından söz edilebilir elbette. Ama bana kalırsa en doğrusu onu anlatmaya abiliğinden başlamak, çünkü onu en iyi anlatan kelime bu.

Ona "abi" diyenlerin çoğu kendisinden küçüktü, ama yaşı büyük olan pek çok kimse de ona "abi" diye hitap ederdi. Çünkü onun abiliği yaşla, makamla ya da alışılmış hitap kurallarıyla açıklanacak bir şey değildi. Ona yönelen "abi" hitabı, ona duyulan yakınlığın, saygının ve güvenin kendiliğinden açığa çıkan bir ifadesiydi. İnternette dolaşırken, konuk olarak katıldığı bir televizyon programına denk geldim. Programın sunucusu diğer konuklarına "bey" ya da "hanım", yakınlık göstermek istediklerine "hocam" derken, ona ise gayet tabii bir sesle "Cevat abi" diye seslendiğini fark ettim. O hitapta ne yapmacıklık vardı ne de ölçüsüzlük. Kendi kendime, "İşte Cevat abi bu..." dedim.

Zira geleneğimizde abilik her zaman yaşla ölçülmez. Bazı insanlar yol gösterdikleri, zor günde yanınızda oldukları, bildiklerini esirgemedikleri için abi olur. Birkaç sözle zihninizdeki düğümü çözer, bazen yalnızca varlıklarıyla güven verirler. Yanlarında derdinizi anlatırken yargılanmaktan çekinmezsiniz, çünkü sizi dinleyeceklerini bilirsiniz. Cevat abi tam böyle biriydi. Dinlemeyi bilirdi. Gerektiğinde düşüncesini açıkça söyler ama karşısındakini incitmemeye özen gösterirdi. Bir meseleyi onunla konuşmak, yalnızca fikir almak değil, o meselenin ağırlığını paylaşmak demekti.

DOSTLUKTAN ÖTE BİR YAKINLIK

Benim içinse bütün bunların ötesindeydi. Çoğu kimsenin gördüğü yerden bakarsam, yayıncımdı. Bu sebeple ilişkimizi yazar-yayıncı ilişkisi zannedenler çoktur. Fakat esasen o, aile dostumdu. Nikâh şahidimdi. Eşimin abisi, kızımın amcasıydı. Sırdaşımdı. Akıl danıştığımdı. Dert ortağımdı. Entelektüel arkadaşımdı...

Tüm bunlar kolay oluşmadı. Bunların her birinin ardında yaşanmış hadiseler, paylaşılmış sevinçler, birlikte göğüslenmiş sıkıntılar var. Yazarlığımla ilgili bir meseleyi de ailemi ilgilendiren bir konuyu da onunla rahatça konuşabilirdim. Başım sıkıştığında ilk aklıma gelenlerden biriydi. Telefonu açıp sesini duyduğumda, daha derdimi anlatmaya başlamadan rahatlardım. Düşünceleri bana hep hak vereceği için kıymetli değildi. Yanlış gördüğü bir şeyi açıkça söyleyeceğini, iyiliğimi isteyeceğini bildiğim için kıymetliydi.

Onun bu yönünü en iyi, zor günlerimde gösterdiği vefa anlatır. Hayra ve hakikate muhalif, inandığım ilke ve ölçüleri tehlike gören bazı derin ve karanlık çevrelerin beni tuttuğum yoldan döndürmek için karşıma çıktığı bir dönem oldu. Önce teşvik ve vaatlerle geldiler, sonuç alamayınca tehdit ve baskıya başvurdular. O günlerde yanımda duran, bana omuz veren insanlardan biri Cevat abiydi. Diğerleri hâlâ hayatta; Allah onlara uzun, sağlıklı ve hayırlı ömürler

versin, desteklerini ve yoldaşlıklarını hiçbir zaman unutmayacağım. Ama burada sözüm Cevat abiye. Dünyanın da ahiretin de kaybının veya kazanılmasının söz konusu olduğu öyle zamanlarda uzaktan birkaç teselli cümlesiyle yetinmedi. Ben Afyon'dayken de Trabzon'da veya Gümüşhane'deyken de mesafeye bakmadan işini gücünü bırakıp yanıma geldi. Dinledi, meseleleri benimle birlikte tarttı. Kimi zaman nasihat etti kimi zaman itiraz etti kimi zaman da benim göremediğim şeylere dikkatimi çekti. Kararlarıma karışmaktan çekinmedi. Ama bunu kendi fikrini kabul ettirmek için değil, doğruyu birlikte bulmak için yaptı.

Evimde defalarca misafirim oldu, ben de onun evinde çok kaldım. Sabahlara kadar konuşup, dertleştiğimiz zamanlar oldu. Onun sağduyusundan, meseleleri değerlendirme biçiminden çok şey öğrendim. En önemlisi, en sıkıntılı zamanlarımda kendimi yalnız hissetmedim. Bugün geriye dönüp baktığımda, onunla istişare ederek verdiğim kararların hiçbirinden pişman olmadığımı gönül rahatlığıyla söyleyebilirim. Kimi zaman uyarısıyla yanlış bir karardan döndüm, kimi zaman desteğiyle doğru bildiğim yolda daha sağlam yürüdüm. İyi ki vardı. Onun dostluğu, iyi günlerin yakınlığını aşan ve zor günlerin yükünü de paylaşan bir dostluktu.

Yazılarımda da onun emeği vardır. İlk kitabımın da sonraki pek çoğunun da yayıncısıdır. Fakat yazılarımdaki emeği, yalnızca kitaplarımı yayımlamasından gelen bir bağ değil. O, yazdıklarım kadar yazma çabamla da ilgilenirdi. Tekirdağ'da çalışmaya başladıktan sonra birkaç kez kalkıp yanıma geldi. Bir ara çeşitli sebeplerle yazıya ara vermiştim ve bundan hiç hoşnut değildi. Her fırsatta yeniden yazmamı, yıllardır üzerinde çalıştığım konuları kitaplaştırmamı istedi. Türkiye'nin sosyal tarihi ve modern zihniyet üzerine kitaplarımın son yıllarda peş peşe yayımlanmasında onun bu ısrarının büyük payı var. O kitapların arkasında elbette yılların okuması, araştırması duruyor. Ama bir işi sürdürüp olgunlaştırmak için insanın bazen kendisine güvenen bir dosta ihtiyacı oluyor. Cevat abi benim için o dosttu.

KIRK SEKİZ YILLIK DOSTLUK

Onu ilk tanıdığım günden bu yana kırk sekiz yıl geçti. Söylemesi kolay. Bu kadar zamanda nice yakınlık zayıflar, yollar ayrılır. Bizimki ise yıllar geçtikçe derinleşti. Cevat Abi bu yılların içinde kimi zaman dost kimi zaman yol gösterici kimi zaman sırdaş kimi zaman da ailemin bir ferdi oldu. Abiliğiyle yarım asrıma eşlik etti. Bütün bunları anlatmaya kalksam sayfalar yetmez, o yüzden böyle bir niyetle yola çıkmıyorum. Bir insanı anlatmanın en doğru yolu bazen birlikte yaşanmış birkaç ânı olduğu gibi aktarmaktır. O gün sıradan görünen bir telefon konuşması, bir şaka ya da birkaç saatlik bir oturuş, yıllar sonra bambaşka bir anlam kazanabiliyor. Ben de içimde hâlâ taze duran birkaç küçük hatırayı anlatmak istiyorum. Belki bunlar, ona neden hep "Cevat abi" dediğimi kendiliğinden gösterir.

Geçenlerde telefon kayıtlarıma baktım. Son bir yılda otuz üç kez konuşmuşuz ve bunların yirmi birinde arayan o olmuş. Yüz yüze görüşmelerimiz bunun dışında. Cevat abinin aramak için önemli bir sebebe ihtiyacı olmazdı. Okuduğu bir kitapta hoşuna giden bir paragraf, izlediği bir film, aklına takılan bir söz ya da benim de düşünmemi, hatta yazmamı istediği bir konu araması için yeterdi.

Çoğu zaman söze, "Celalettin, sana bir şey okuyacağım" diye başlardı. Okur, sonra üzerinde durur, başka kitaplardan, hadiselerden, kendi tecrübelerinden örnekler verirdi. Birkaç cümlelik paragrafla başlayan konuşma bazen uzun bir sohbete dönerdi. Okumak onun için vakit geçirmek değildi. Okuduğunu düşünmek, başka meselelerle bağlamak ve dostlarıyla paylaşmak da bu işin bir parçasıydı. Beğendiği bir fikri kendine saklamazdı.

Bazen de sadece ailece hâlimizi hatırımızı sormak için arardı. Sohbetin sonunda o kendine has şakacılığıyla, "Celalettin, üç buçuk selamım var; ikisi Bilge'ye, biri Saniye'ye, yarımı da sana, idare et!" derdi. Bilge kızım, Saniye eşim. Ben de gülerek, "Hadi öyle olsun abi, bu bana yeter!" derdim. Zamanla bu, aramızda her seferinde yüzümüzü güldüren bir şakaya dönüştü. Şimdi düşünüyorum da o küçük şakanın içinde ne büyük bir muhabbet saklıymış. Dostluğu hafızamızda kalıcı kılan şeyler çoğu zaman böyle

Cevat Özkaya, Celalettin Vatandaş. Üsküdar Kitap Fuarı (24 Şubat 2024)

küçük ayrıntılar oluyor. O gün gülüp geçtiğimiz bir söz, bugün yüreğimde bambaşka bir yerde duruyor.

10 EYLÜL'DEKİ SON BULUŞMAMIZ

10 Eylül'de, birkaç aylık bir aradan sonra, onun daveti üzerine İstanbul'da bir ofiste buluştuk. Konuşmak istediği meseleler vardı ve daha fazla ertelemek istemiyordu. Onu görünce bir an duraksadım. O kadar zayıflamıştı ki ilk bakışta tanımakta güçlük çektim. Karşımda yine o güçlü hafızalı, okuma merakı hiç dinmeyen Cevat abi vardı, ama hastalık bedeninde iyice izini bırakmıştı. İçimden, "Bu son görüşmemiz mi yoksa?" diye geçti. Bu düşünce beni ürküttü, hemen uzaklaştırmaya çalıştım. Yıllardır her ihtiyaç duyduğunda yanında bulduğun birinin bir gün artık aramayacağını kabullenmek kolay değil. Ama bu oturuşta, uzun zamandır aklımın bir köşesinde duran başka bir düşünce de netleşti.

Tanıyan herkes bilir, Cevat abi çok okurdu. Omuz çantasında, her zaman okuduğu bir kitap olurdu. Ama asıl dikkat çeken, okuma biçimiydi. Kitapları okuyup geçmez, didik didik ederdi. Satır aralarında dolaşır, bir fikrin dayandığı zemini araştırır, okudukları arasında bağlar kurardı. Bir kitabın neye cevap verdiği kadar neyi cevapsız bıraktığı da onu ilgilendirirdi. İslâm düşüncesinden modern dünyanın meselelerine, tarihimizden medeniyet tartışmalarına, Osmanlı döneminden Cumhuriyet dönemine uzanan alanlarda geniş bir birikimi vardı. Bunu sohbetlerde, konferanslarda, programlarda cömertçe paylaşırdı. Ama *Umran* dergisindeki yazıları dışında neredeyse hiç yazmadı. Başkalarını yazmaya teşvik eden, benim çalışmalarımın peşini bırakmayan Cevat abi, sıra kendi birikimine gelince aynı istekliliği göstermiyordu. Kaç kez, "Abi, artık sen de bir şeyler yaz!" dedim. Her seferinde gülümseyip, "Ben yazma özürlüyüm!" dedi ve konuyu kapattı. Bu cevabı o kadar çok duydum ki neredeyse değişmez sözlerinden biri oldu. Oysa sohbetlerinde dile getirdiği pek çok fikir, biraz işlense müstakil bir yazıya, hatta bir kitaba dönüşebilirdi.

O gün karşısında otururken bütün bunları yeniden düşündüm. Bu birikim dost sohbetlerinde, konferans salonlarında, dağınık kayıtlar arasında kalmamalıydı. Hafıza zamanla eksili-

Celalettin Vatandaş, Cevat Özkaya Pınar Yayınları bürosu (10 Eylül 2026)

yor, konuşmalar unutuluyor. Mademki kendisi yazmıyordu, konferanslarından, sohbet kayıtlarından ve yazılarından yola çıkarak bir kitap hazırlanabilirdi. Ama bu kitap benim onun hakkındaki düşüncelerimi değil, onun kendi görüşlerini yansıtmalıydı. Fikirler ona ait olacak, ben derleyip düzenleyecektim. Bir bakıma sekreterliğini yapacaktım. Yıllarca yazmam için beni teşvik eden insanın, bu kez yazamadıklarını kitaplaştırmasına yardım edecektim.

O gün sohbeti uzattıkça uzatmamın bir sebebi de bu oldu. Kalkmak istemiyordum. İslâm'ı, Müslümanların hâlini, modern dünyanın nereye gittiğini, gençleri, medeniyet meselemizi konuştuk. Ben sordum, o anlattı. Bedeni güçten düşmüştü ama zihni hâlâ aynı canlılıkla bu meselelerle meşguldü. Bu görüşmemizde, düşündüğüm kitaba malzeme olacak çok bilgi ve görüş paylaştı. Kitap ile ilgili umudum daha da güçlendi. Fakat kitaptan hiç söz etmedim. Bu kadar ağır hastayken böyle bir teklifin onu üzmesinden korktum. Bunu bir vedalaşma hazırlığı gibi algılamasını, sanki ardında kalacakları toplamaya çalışıyormuşum gibi hissetmesini istemedim. Ama meseleyi ertelemek de istemiyordum. Sonraki günlerde Şemseddin Özdemir ve Burhanettin Can abilerle, Cevat Abi'yi yakından tanıyan başka dostlarla konuştum. Hepsi böyle bir kitabın hazırlanmasını destekledi. Yine de biliyordum ki asıl söz Cevat abinindi. Onun rızası olmadan bu işe girişemezdim.

21 EYLÜL: SON TELEFON KONUŞMAMIZ

21 Eylül'de telefonum çaldı. Arayan Cevat abiydi. Sesini duyar duymaz durumunun ağırlaştığını anladım. Çok yorgundu, kelimeleri zorlukla ifade ediyordu. "Son bir haftada çektiklerim, bütün hastalığım boyunca çektiklerimden fazla!" dedi. Ama sesinde hiçbir şekilde isyan yoktu. Bir mümin teslimiyeti, hatta o bildik şakacılığı vardı: "Bu hastalık beni çok sevdi be Celalettin; ne gidiyor ne de işini tamamlıyor." Bu cümle onun hastalık karşısındaki duruşunu anlatmaya yeter. Acısını inkâr etmiyor, saklamıyordu da. Ama onu Allah'ın takdirine teslimiyetle karşılıyordu. Zor günlerde başkalarına sabrı ve tevekkülü hatırlatan Cevat abi, şimdi kendi en ağır imtihanını yaşıyordu.

Konuşmanın bir yerinde yine o tanıdık cümleyi söyledi: "Celalettin, sana bir paragraf okuyacağım." Bu hâlde bile elinde bir kitap vardı. Okuduğu metin, arif bir zatın dostuna verdiği tavsiyelerle ilgiliydi. İçlerinden şu sözler aklımda kaldı: "Allah'ın takdirine karışmayasın. Tedbirde kusur edip, kaderi suçlamayasın..." Bu cümleler aklımda kaldı, çünkü üç kez okudu. Nedenini sormadım. Belki vurgulamak istedi, belki benim de üzerinde düşünmemi arzuladı. Belki de o günlerde yaşadıklarıyla bu sözler arasında kendince bir bağ kurmuştu. Bilemem. Ama bugün dönüp baktığımda, o sözlerin onun hayat anlayışını özetlediğini düşünüyorum: Kaderi bahane edip tedbiri bırakmamak, tedbir alırken de her şeyin kendi elimizde olduğu yanılgısına düşmemek. Hayatı boyunca gözettiği denge buydu.

Bir süre konuştuktan sonra, 10 Eylül'den beri içimde taşıdığım meseleyi açmanın zamanının geldiğine karar verdim. "Abi, bir iyileş, seninle çok işimiz var!" dedim. "İnşallah!" dedi. "Sen bir iyileş, seninle ortak bir kitap yazalım." Şaşırdı. "Ben yazamam Celalettin, bütün yük sana kalır!" dedi. Yıllardır verdiği cevabın başka bir biçimiydi bu. Ama bu sefer konuyu kapatmasına izin vermedim. Ondan oturup yeni bir kitap yazmasını beklemiyordum ki. Nasıl bir çalışma düşündüğümü anlattım. Kitabın konularını ve konuların çerçevesini, temel ölçülerini, fikirlerini o belirleyecek, içini ben dolduracaktım.

Umran'daki yazılarından, konferanslarından, konuşmalarından yararlanacak, gerektiğinde ona danışacaktım. Sonunda metni okuyacak, uygun görmediği yerleri düzeltecek, eksiklerini tamamlayacaktı.

Beni dinledi. Bir süre sustu. O sessizlikte ne düşündüğünü bilmiyorum. Belki işin zorluğunu, belki kendi hâlini düşünüyordu. Sonra hiç unutamayacağım o cümleyi söyledi: "Tamam be Celalettin, hadi başla. İnşallah hastaneden çıkınca okurum." Sevindim. Yıllardır ikna edemediğim Cevat abi sonunda razı olmuştu, üstelik başlamamı da istiyordu. Ama sevincimin içinde tarif edemediğim bir burukluk vardı. Sesindeki yorgunluk ve birkaç gün önce gördüğüm hâli, zamanın daraldığını söylüyordu. Yine de o "inşallah"a tutunmak istedim. Kitabı hazırlayıp ona götürecektim. Belki bazı bölümlere itiraz edecek, bazı cümlelerin üzerinde duracaktı. Biz de yıllardır yaptığımız gibi tartışıp doğru ifadeyi birlikte bulacaktık. Birkaç gün sonra hastaneye yattı ve oradan bir daha çıkamadı. 21 Eylül'deki konuşmamız, son konuşmamız oldu.

BİR KİTAPTAN ÖTE, BİR EMANET

"Tamam be Celalettin, hadi başla." Bu cümle şimdi zihnimde tekrar tekrar yankılanıyor. O gün bir teklife verilmiş bir cevaptı. Bugün hem bir izin hem de yerine getirilmesi gereken bir emanet. Hazırladığım metin üzerinde artık birlikte konuşamayacağız. Hangi cümleye itiraz edeceğini, hangi tespitin altını çizeceğini kendisinden öğrenemeyeceğim. İşin en zor tarafı bu. Onun sağlığında bir telefonla çözebileceğimiz her meseleyi, artık kayıtlarla, kendi hafızamla ve onu yakından tanıyan dostların tanıklığıyla tartmak zorundayım.

Elimde konuşmaları, konferans kayıtları, yazıları, notları var. On yıllara uzanan sohbetlerimiz var. Meseleleri nasıl ele aldığını, nelere önem verdiğini az çok biliyorum. Ama bu yakınlık işimi kolaylaştırdığı kadar sorumluluğumu da ağırlaştırıyor. Onun düşüncelerini kendi düşüncelerimle karıştırmamalı, söylemediği bir sözü ona söyletmemeli, görüşlerini bağlamından koparmamalıyım. Sohbette söylenmiş bir cümleyi yazıya geçirirken anlamını korumalıyım. Farklı zamanlarda söylenmiş sözleri bir araya getirirken de aralarındaki fikrî bütünlüğü gözetmeliyim. Görevim onu kendi seçtiğim bir çerçeveye yerleştirmek değil, kendi düşünce dünyasının iç tutarlılığını görünür kılmak.

Bu çalışmanın eksiksiz olacağını iddia edemem. Onun birikimini tek bir kitaba sığdırmak mümkün değil. Kayda geçmemiş, yalnızca bazı sohbetlerde kalmış nice düşüncesi vardır. Ama eldekini dikkatle değerlendirmek, mirasının hiç değilse bir bölümünü geleceğe taşımak için yapılabilecek anlamlı bir iş. Bu yüzden kitabın bir anma metninden çok, onun ne düşündüğünü, hangi soruları sorduğunu, dünyayı nasıl gördüğünü okuyucuya ulaştıran bir eser olmasını istiyorum. Onunla hiç tanışmamış insanlar da bu düşüncelerle karşılaşabilmeli.

Bir zamanlar o, benim kitaplarımı okuyucuyla buluşturmak için uğraşıyordu. Şimdi sıra bana geldi. Bu işin en hüzünlü yanı, hazırlayacağım kitabı ona götürüp okutamayacak olmam. Keşke kitap bittiğinde telefonum yine çalsa. Keşke o tanıdık sesle, "Celalettin, sana bir şey okuyacağım!" dese. Ve keşke bu sefer okuduğu paragraf kendi kitabından olsa...

Abi, sen "Hadi başla!" dedin. Başladım, inşallah bitireceğim. Sen okuyamayacaksın ama seni sevenler, sohbetlerini özleyenler ve seni hiç tanıma fırsatı bulamamış olanlar okuyacak. Biliyorum, bu kitap senin sesinin yerini tutmayacak. Saatler süren sohbetlerimizin, bir kitabın sayfalarını çevirirken duyduğun o heyecanın yerini de tutmayacak. Ama belki bir genç, yıllarca üzerinde durduğun meseleleri yeniden düşünmeye başlayacak. Belki bir başkası, hakikati arayışına yeni bir yön verecek. Bu ihtimal bile yeter. Eksik ve yanlışlar bana, doğrular sana ait. Dilerim bu eser hayırla anılmana vesile olur, senin için bir sadaka-i cariyeye dönüşür. Rabbim rahmetiyle muamele etsin, mekânın cennet olsun.

Bu defa selam benden sana, abi.

Hem de yarım değil, bütün kalbimle.

KİTAPLA YAŞADI KİTAPLA GİTTİ

AHMET MERCAN

Camianın abisi can dostum Cevat Özkaya'ya...

Cevat Özkaya'nın olgun ve geniş açılı "taraf" bilinci vardı ve onu ihmal etmezdi. Kimliğinden gocunmadan her insana sözü olanın adına "tebliğci" diyebiliriz. Hem de sezdirmeden en dolaylı ve estetikle beslenmiş bir üslupla.

İşinde samimiydi. Hangi işi? sorusunu tek madde karşılamaz. O önemli bir yayıncıydı, nitelikli eserleri bulmak adına bu toplumun durumunu doğru okuma ihtiyacı vardı. Özkaya bunu isabetli şekilde yerine getirdi. Garaudy'i Türkiye okuruyla buluşturdu. Bu buluşmanın belirtilmez bereketli sonuçlarının varlığı ve düşünceye katkısı tartışılmaz. Son yıllarda Fas'a gidip evinde Taha Abdurrahman'ı ikna edişi ilginç bir öyküdür. Şahsen Taha Abdurrahman'dan çok istifade ettim. Kendisiyle bu konuda çok sohbetimiz oldu. Dünya çapındaki mütefekkirin görüşleri doğrultusunda felsefi, kelami bir doğal ortam imkânını konuşmayı sürdürüyorduk.

Süreli yayınlarda kendini başlığa taşıyan *Umran* dergisinin vefatına kadar yayımlanan sayılarında onu görüyoruz. Süreli yayıncılığın zorluğunu, matbu yayıncılığın işçiliğini ancak bu süreçleri yaşayanlar bilir.

Yayıncı, dergici ile zenginlik bahsi kapanmaz. Özkaya aynı zamanda iyiliği sözden eyleme taşıyan işlerin de içinde yoğun biçimde yer aldı. Bosna Dayanışma, MAZLUMDER, AKV, TGTV gibi kurumlarda kuruculuk ve başkanlık görevlerinde bulundu. En zor zamanlardaki bu çalışmalara Çeçenistan'ı da eklemek gerek. Sivil toplum kuruluşlarının öncüleri arasındaydı. Daha bilmediğim yapıların olması mümkün.

Diğer boyutta iyi bir kitap dostu, vefalı bir okuyucuydu. Öyle ki hastalık sürecinde hastahanede elinden kitap düşmedi. "Elindeki son fidanı dikme" çabası aslında görsel bir vasiyet hükmündedir. Hastahanedeki adı "kitap okuyan amca"ydı. Kitapla yaşadı, kitapla gitti.

Ayrıca hatiptir Cevat Özkaya. Sohbetler, konferanslar, paneller, sempozyumlar, çalıştaylar ve televizyon programlarında aktif olarak yer aldı.

Yayıncı, dergici, hatip, aktivist nitelemelerinin arkasında hep kutlu davanın sancısı saklı. Bu özelliklere eklenen babacanlık onun "camianın abisi" olduğunun işaretleri olsa gerek.

Cevat Özkaya, Ahmet Mercan

Yaşadığımız pek çok hatıra mevcut. Yoğun paylaşımlı, dayanışmalı günlerden geçtik. 28 Şubat sürecini birlikte göğüsledik. Tabii olarak aramızda sorun yaşadığımız zamanlar da oldu. Buna rağmen kopmayı "beceremedik". Daha sonra o günleri, dönemin koşulları ile ele aldık ve tebessümle yâd ettik.

Saydığım özellikleri bir arada bulundurmanın ve hayırlı bir sürece tâbi kılıp sürdürmenin önemi açıkça anlaşılabilir. Büyük emekler, esirgenmeyen gayretler ve dahası her zaman işleri ekiplerle yapmanın zorluğunu aşan Özkaya, amel defterinin sağ tarafını dolu dolu yazdı. Rabbim ecrini bol eylesin.

Yeri dolmaz insanların bütün özelliklerinin fevkinde dolmayacak olan dostluklarıdır. Zorluklarda, çetin zamanlarda insanın aklına kimler gelir? Hele tanımlayamadığınız bir eksiklik hissettiğinizde, ayaklarınız sizi kendiliğinden birinin yanına getirdiğinde dostluk adresi ortaya çıkmış olur. Onun dostluğunu, sohbetini çok özleyeceğiz. Ancak onu vakıf insan, çok yönlü kültür adamı olarak gençlere örnekleme her şeyden önemli. Öylesine kolaycılığın kollarına düşüyor ki insan, bir zaman sonra sözünün eri, gayretli insanların yaşadığı masal konusu hâline gelebilir.

Çok zengin yaşadı. Emeği, öngörüsü ve insana verdiği önemin işareti cenazedeki topluluğun şahitliğiyle tescillenmiş oldu. Bunca dost az "zenginlikle" elde edilemezdi.

Dostların, yoldaşların tek tek gittiği o mecburi yön kötü olmasa gerek. Bu hâliyle bu taraf bir adım daha hüzünlü, orası bir nebze daha yakınlık hissi veriyor.

Usta emaneti taşıyıp, hazırladığı omuzlara zimmetledi.

Artık devran sizlerin ey omuz sahipleri!

Bir Cevat Özkaya geçti dünyadan, onun hayır defteri açık kalmasın mı?

Onun taşıdığı hayır ve bereket yükü ortada mı kalsın?

O yük ki insanı iki dünyada aziz eder.

O yüke omuz veren Hz. Âdem'den son günün son müminine kadar her Müslüman'ı Rabbimin Rahman ve Rahim ismine emanet ediyorum.

CEVAT ÖZKAYA BİR DOSTUN, BİR YOLDAŞIN ARDINDAN

TEMEL HAZIROĞLU

İnsanın yarım asırlık bir yol arkadaşını, candan bir dostunu kaybetmesi zordur; hele onu anlatabilmesi bundan da zordur. Yürekteki acıyı, yaşanan hüznü kelimelere dökmek neredeyse imkânsızdır. Cevat Özkaya, erken aramızdan ayrılan bir öncü, milletin derdiyle dertlenen, sürekli entelektüel arayış içinde olan bir aydındı. Onun ardından yazmak, yalnızca bir insanı anlatmak değil, aynı zamanda ortak bir geçmişi, mücadeleyi ve yarım kalan umutları hatırlamaktır.

Cevat Özkaya ile üniversite yıllarından itibaren arkadaştık. Önce Mücadele Birliği, ardından AKV bünyesinde birlikte yoğun çalışmalar unutulacak gibi değil. Daha sonraki yıllarda da iki hür ve bağımsız aydın olarak ülkemizin içinde bulunduğu yozlaşma ve çözülme sürecini aşmak için fikir alışverişinde bulunduk. Aynı kaygıları taşıyor, benzer arayışlara yöneliyorduk. Cevat, samimiyeti, mütevazılığı, kardeşliği ve zarafetiyle her zaman itidalli, ilkeli ve tutarlı bir şahsiyet olarak öne çıkıyordu.

Cevat, dost canlısı olduğu kadar arkadaşlarını fikren besleyen biriydi. Bir kitap ya da dikkatini çeken bir yazarla karşılaştığında o yumuşak ve sıcak sesiyle: "Reis, reis, bak ne buldum! Tam da senin dediğin şeylere yakın duruyor." der, ardından bulduğu eseri heyecanla anlatmaya başlardı. Yılların dostluğu ve Karadenizli bir Temel olmanın neşesiyle, birçok arkadaşımız gibi o da bana çoğu zaman "reis" diye hitap ederdi.

Onun vefatıyla yalnızca bir dostumuzu, birlikte yola çıktığımız, omuz omuza mücadele ettiğimiz, aynı dava uğruna ölümü bile göze aldığımız bir yoldaşı kaybettik. Yoldaşlığın gerektirdiği fedakârlıkları, meşakkatleri, düşüşleri ve yeniden ayağa kalkışları birlikte yaşadık. Bu yüzden Cevat'ın ardından duyduğum acı, kişisel bir kaybın çok ötesindedir.

Cevat canlı, samimi ve nezaket yüklü bir insandı. İçinde bulunduğumuz camiada pek sık rastlanılmayan bir beyefendi tavrı vardı. Gözlerinin içiyle güler, her gülüşünde karşınızda daha güzel, daha yakışıklı bir adam belirirdi. Yumuşak, sevecen ve son derece hoş görülüydü. Ancak genel gidişatta bir yanlışlık gördüğünde eleştirmekten kaçınmazdı. Kaşlarını hafifçe çatar, keskin bakışlarıyla itirazını dile getirirdi. Bazen eleştirdiği insanlara bile "Oğlum!" diye diye seslenir, onları incitmeden uyarmaya ve korumaya çalışırdı.

Mücadelesi güçlü ve kendisi dayanıklıydı. Her koşulda mücadele hâlindeydi; fakat onun kavgası gösterişten ve rolden uzaktı. Cevat'ı her gördüğünüzde yarım kalmış bir işi tamamlamak için uğraşan, adanmış bir dava adamıyla karşılaşırdınız. Güncel siyaseti ön plana çıkarmasa da gerçek siyasetin zeminini aramaktan vazgeçmezdi. Politik bilinci, düşünceyi, kültürü ve yapıcı projeleri esas alır; etkili adımlarla mesafe almaya çalışırdı. İnsanların fikir danıştığı kanaat önderlerinden biriydi.

Makam ve mevki, para ve kariyer onun için belirleyici değildi. Dünya nimetlerine gereğinden fazla prim vermenin insanı düşüreceği durumların farkındaydı. Ölçülü ve kanaatkâr bir hayat sürüyordu. Onu her gördüğümde 1970'lerde Kabataş Erkek Lisesi'nde okuyan gençlik hâlimi hatırlar, içimdeki liseli devrimci damarların yeniden kabardığını hissederdim.

Genç yaşta katıldığı, daha sonra ayrılmak zorunda kaldığı Mücadele Birliği teşkilatından söz etmeyi pek sevmezdi. Geçmişi arkada bırakan

ve yoluna devam eden bir dava adamı gibi davranırdı. Ancak konu açıldığında ondaki o sıcak yüzü birden durgunlaşır, ortam hüzünlenirdi. Karşınızda, bir çocuğun safiyetiyle üzülen, sanki oyuncağını kaybetmiş bir insan bulurdunuz. Bu sessizlik, geçmişin onun için bütünüyle kapanmış bir defter olmadığını gösterirdi.

Kitaplarla, dergilerle ve yayın dünyasıyla yoğun biçimde ilgilenmesine rağmen kendisi pek yazmazdı. Kitap okumaya adeta tutkun olan Cevat, konuşmayı, meseleyi etraflıca tartışmayı ve düşünceleri derinleştirmeyi daha çok severdi. Yazmakta zorlandığını açık yüreklilikle söyler, buna rağmen yazmayı ve yazmak isteyenleri teşvik ederdi. Dertli bir insanla karşılaştığında heyecanlanır, fikirlerini peş peşe sıralardı. İnsanların meseleleriyle ilgilenmeyi, onlara dokunmayı severdi. Zihninde, mutlaka okuyun diyeceği kitaplar taşır; okuduğunuz bir eseri kendisiyle paylaştığınızda o kitap hakkında mutlaka bir değerlendirme yapardı.

Ülkemizde ve dünyada olup bitenleri yakından takip eder, gelişmeler üzerine düşünmekten ve tartışmaktan zevk alırdı. Her görüşmemizde geleceğe ilişkin bir öngörüsüyle karşılaşırdık. Pınar Yayınları vasıtasıyla Türkiye'deki düşünce ve kültür hayatına önemli katkılar sundu. Edward W. Said, Roger Garaudy, Wael Hallaq ve Taha Abdurrahman gibi düşünürlerin eserlerinin okurla buluşmasına katkı sağlayarak farklı düşünce ufuklarının açılmasına hizmet etti. Cevat'ın yayıncılığı, yalnızca kitap yayımlamak değil, düşüncenin önünü açmak ve okuyucuyu yeni arayışlarla buluşturmaktı.

YARIM KALAN ENTELEKTÜEL İKLİM

16 Ekim 2023 Pazartesi günü, uzun zamandır uğramadığım Cağaloğlu'ndaki Üretmen Han'ın yanındaki Defne Han'da bulunan Pınar Yayınları'na giderek Cevat'ı ziyaret ettim. Dostluğumuz eski olduğu kadar entelektüel bir derinliğe sahipti. Ben Mücadele Birliği içinde bulunmuş olsam da düşünce dünyamın temelinde, Kabataş Erkek Lisesi yıllarından itibaren Sezai Karakoç ve Diriliş geleneğine duyduğum yakınlık vardı. Son yıllarda Karakoç'u daha sık ziyaret ediyor, ondan istifade etmeye çalışıyordum.

O gün Cevat'la çay içip geçmişten bugüne uzanan uzun bir sohbet yaptık. Üniversite yıllarındaki devrimci düşüncelerimizin doğuşunu ve

Cevat Özkaya, Cağaloğlundaki Pınar Kitabevine uğrayan dostları ve okurlarıyla yakından ilgilenirdi.

arkadaşlarımızın bu fikirlere yönelttiği itirazını hatırladık. İlk yayımladıkları kitabın *İslâm Devrimi* olmasını da gülerek andık. 1979 İran İslâm Devrimi'nin bu tercih üzerindeki etkisini hâlâ düşünürüm.

Sohbetimizin asıl ağırlığını ise ülkemizin içine girdiği yozlaşma, çölleşme ve çürüme süreci oluşturuyordu. Bu tıkanıklığı aşmak adına yürüttüğümüz bir müzakerede, en temel ihtiyacımızın "entelektüel ve yaratıcı bir iklim oluşturmak" olduğunu söyledim. Cevat heyecanlandı. Böyle bir iklimin ancak bizim kuşağımızdan insanların öncülüğünde gelişebileceğini belirttiğimde gözleri parladı ve o tanıdık sıcaklığıyla şöyle dedi: "Reis, böyle bir çalışma başlatıyorsan beni hemen listeye yaz!" Bu söz, onun düşünce ve ortak mücadeleye duyduğu bağlılığı anlatmaya yeter. Ne yazık ki hayalini kurduğumuz, üzerine çokça konuşup tartıştığımız o entelektüel ve yaratıcı iklimi henüz tam anlamıyla oluşturamadık. Hayat, yeni düşünce insanlarını ve devrimci önderlerini beklemeye devam ediyor.

DOSTLUĞUN GÜNDELİK HALİ

8 Aralık 2023 Cumartesi günü Cevat'ın daveti üzerine, sevgili komşum Mustafa Kutlu abi ve arkadaşımız Mehmet Beyhan ile AKV'nin Fatih'teki merkezinde buluştuk. Cep telefonu kullanmayan ve ayaklarından biraz rahatsız olan sevgili komşum Mustafa Kutlu abiyle uzun bir süredir Hoca Ahmet Yesevi Camii çay

Pınar Yayınları yayın kurulu toplantısından. Cevat Özkaya, Mehmet Semih Özdemir (13 Şubat 2025)

ocağında çay içip sohbet ediyor, eski arkadaşlarımızı anıyorduk. Hatta isimleri gündeme gelince bazılarını doğrudan cep telefonuyla arayıp Mustafa abi ile görüştürüyordum. O da çok memnun oluyordu. Daha önce Cevat'ın adını andığımız bir sohbet sırasında Mustafa abi, onun Mücadele Birliği'nden ayrıldıktan sonra yanına geldiğini ve üzgün bir sesle, "Benim gibi bir adamı bile attılar Mustafa abi" dediğini anlatmıştı. Bunun üzerine Cevat'ı arayıp ikisini telefonda görüştürmüştüm. Görüşmeden ikisi de memnun kalmıştı.

Kahvaltıda Mustafa abi, "Ben yayın dünyasında yıllarca çalıştım ancak birçok kimseyi tanımıyormuşum, Temel abi herkesi tanıyor, kimi sorsam biliyor. Ben de ona takıldım, onun rehberliğinde böyle geziyorum. Sağ olsun Temel abi, Başakşehir'e taşındım ve onunla arkadaş oldum, onun sayesinde dünyayı tanıyorum," dedi. Cevat da "İyi yapıyorsun Mustafa abi, Temel zor adamdır ancak düşüncesi ve ufku geniştir, çok iyi bir arkadaş bulmuşsun," dedi. Ardından beni işaretleyerek "Biz eylem peşinde koşarken o düşünce üretirdi ve bunları sürekli tartışırdı. Hep ileri şeyler söylerdi. Aslında bugün de öyle yapıyor." diye ekledi. Cevat'ın bu sözleri, dostlarını destekleyen, onların güçlü yanlarını dile getiren inceliğinin bir örneğiydi.

Sohbetimize, üniversite yıllarımızdan tanıdığımız ve Mücadele Birliğinden abimiz olan Burhanettin Can abi katıldı. İTÜ'deki öğrencilik günlerimizi konuşurken devrimci İslâm düşüncesinin gelişimi gündeme geldi. Burhanettin abi, "Devrimci İslâm Birliği'ni ilk Temel kullanmıştır, bunu hep söyledik. O hep bizden öte düşünceler ileri sürerdi. Biz inkılap derdik, o devrim derdi. O kelimeyi solcular kullanırdı diye biz itiraz ederdik." dedi.

Vakıftan ayrılırken Cevat yanıma yaklaştı ve Mustafa Kutlu abiye arkadaşlık etmemden duyduğu memnuniyeti dile getirdi. Ve sıcak bir ses tonuyla "Mustafa abi çok iyi bir insandır, kendi grubundakilerin en kalitelilerindendir, sen çok iyi yapıyorsun, böyle güzel bir insana arkadaşlık ediyor, yoldaşlık yapıp gezdiriyorsun, sana bravo!" dedi. Bu küçük hatıra bile Cevat'ın insanları birbirine yaklaştıran, dostlukları önemseyen ve başkalarının iyiliğini içtenlikle takdir eden kişiliğini anlatmaya yeter.

FİKİR, VEFA VE SEZAİ KARAKOÇ

27 Kasım 2024 Çarşamba gününde AKV'nin dostluk buluşmasında yine bir araya geldik. İdris Turan İlter, Metin Alpaslan, Burhanettin Can, Şemsettin Özdemir ve Veli Şirin gibi ortak dostlarımızla eski günleri andık, İTÜ yıllarını konuştuk ve güncel politik gelişmeleri tartıştık. Cevat ile sohbet sırasında Sezai Karakoç ve Diriliş geleneği de gündeme geldi.

Ortak dostumuz Muharrem Balcı abi telefonla aramış ve bana "Senin bana hediye ettiğin *Sezai Karakoç ve Dirilişe Şahitliğim* adlı kitabını okuyorum, çok güzel!" demişti. "Bugüne kadar yazılan bütün çalışmalar parça parça, olayın bir boyutu ele alınmış, filin bir tarafı tutulmuş gibiydi. Sen bunu aşmış ve sistematik bir bütünlük içinde on dinamik ortaya koymuşsun. Bence olağanüstü bir iş yapmışsın, bravo!" diye sözlerini bağlamıştı. Daha sonra sosyal medya ve kendi gruplarında da şöyle bir mesaj paylaşmıştı: "Son aylarda okuduğum en iyi kitap. Web sayfama Sezai Karakoç hakkında yazılanları topluyor paylaşıyorum. Ancak bu kitap üstat hakkında ne söylenecekse hepsini söylemiş. Hararetle tavsiye ediyorum. Teşekkürler Temel kardeşim."

Bu sohbet esnasında bu değerlendirmeleri gündeme geldi. Cevat, "Muharrem abi zor bir adamdır ve pek beğenmez, seni beğenmiş!" dedi. Ardından, "Sen iyi bir şey yaptın, üstat Sezai Karakoç'a yakın durdun." diye ekledi. Sezai Karakoç'un bana sıcak yaklaşımını ve Diriliş düşüncesini nasıl yorumladığımı anlatınca Cevat, onun beni neden sevdiğine ilişkin kendi değerlendirmesini paylaştı: "Sezai Karakoç seni

niye seviyor biliyor musun? Düşünce adamları kendi fikirleri düzeylerine yakın buldukları insanları daha çok sever, onlarla ilgilenirler. Bir de sen fikrini açıkça söyleyen ve eleştirisini samimice yapan bir insansın. Üstat da bunu görüyor ve kendinin, fikirlerinin gerçekte nasıl göründüğünü önemseyen ve bunu öğrenmek isteyen düşünürler bu düzeydeki insanlara özel ilgi gösterirler. İşte Reis, üstat seni tam da bu yüzden sever ve kendine yakın bulur."

Cevat'ın sözleri benim için kıymetliydi. Çünkü o, yalnızca dostluk eden değil, dostunun düşünce dünyasını dikkatle izleyen ve gerektiğinde ona ayna tutan bir insandı.

25 Şubat 2025 Salı günü Trakya Üniversitesi'nde yaptığım "Sezai Karakoç: Bir Ustanın Doğuşu" adlı konuşma vesilesiyle gönderdiği mesajı da unutamıyorum: "Reis kolay gelsin. Hayırlı sonuçları olsun inşallah." Kısa, sıcak ve içten bu mesaj, yılların dostluğunun sade bir ifadesiydi.

SON GÜNLER VE VEDA

Cevat son zamanlarda biraz rahatsızdı ve tedavi görüyordu. Bu dönemde daha çok telefonla görüşüyor, halini hatırını soruyorduk. 26 Kasım 2025 Çarşamba günü vakfın aylık dostluk buluşmasında tekrar bir araya geldik. Çay içip sohbet ettik, çiğ köfte yedik. Yemek sonrası Cevat Özkaya, Asım Öz ile yayın dünyasına ilişkin hatıralarını paylaştığı bir söyleşi yaptı. Cemil Meriç ve Bosna Dayanışma Grubu üzerine anlattıkları dikkat çekiciydi.

Cemil Meriç hakkında konuşurken onun şöyle konuştuğunu anlattı: "Kör oldum, bana en çok lazım olanı kaybettim. Çok okumuştum. Yine de hayatımda önemli bir olay yaşadım. Bir gün Konya'ya giderken yanımda bir genç vardı (Mücadele Birliği Başkanı Necmettin Erişen idi). Onun "Sen bizden değilsin," deyip sarsması ile kendimle yüzleşip İslâm'a yaklaştım ve ondan sonraki ilk eserim olan *Bu Ülke* kitabını yazdım." Cevat, Cemil Meriç'in sağ ve solda en çok okunan bir yazar olduğunu, sol tarafta iken "ya Batılılaşacağız ya batacağız" dediğini ve sonrasında bu görüşünden caydığını anlattı. Daha sonra bu durum kendisine hatırlatılınca Cemil Meriç'in "İyi ki bu fikrimden dönmüşüm." dediğini ilave etti.

Bu söyleşi esnasında Cemil Meriç'in tren seyahatinde karşılaştığı söz konusu bu gencin kim olduğu ve bu anlatımın nerede geçtiği gündeme gelmiş ve Cevat da bunu bilmiyorum, demişti. Bunun üzerine ben de ertesi gün daha önce okuduğum söz konusu bu anlatımı kitaptan bulup ona gönderdim: "Sa. Cevat kardeş. Nasılsın? İyi misin? Hayırlı cumalar diliyorum. Selam ve dua ile. Cemil Meriç'in söz konusu yazısı şöyle idi: 'Konya yolculuklarımda (1966-67) ilk defa başkası ile temas ettim. Başkası, yani kendi insanım. Kaderin karşıma çıkardığı genç üniversiteli 'Sen bizden değilsin,' dedi. Sen bizden değilsin. Evet, ben onlardan değilim. Ama onlar kimdi? Uçurumun kenarında uyanıyordum. Demek boşuna çile çekmiş, boşuna yorulmuştum. Bu hüküm hakikatin ta kendisiydi." (*Bu Ülke*, s. 53). Cevat da cevaben şöyle bir mesaj gönderdi: "Eyvallah teşekkür ediyorum. Selam ve muhabbetle."

Hastalığı zamanla ağırlaştı ve hastaneye yatmak zorunda kaldı. Onu rahatsız etmemek için artık doğrudan aramıyor, oğlu Taha Osman'ı arıyor ve ondan haber alıyorduk. En son aradığımda oğlunun, biraz iyi olduğunu, şakalaştığını ve televizyon izlediğini söylemesi bizi sevindirmişti. Ancak akabinde hastalığı hızla ilerledi ve yoğun bakıma alındı.

Son ziyaretimde o yoğun bakımdaydı. Oğlu Taha Osman, kardeşi Ekrem ve eniştesi Abdullah Yıldız ile hüzün içinde bekledik. Ardından o acı haber geldi: Cevat Özkaya kardeşimiz Rahmeti Rahman'a kavuşmuştu.

Güle güle Cevat'ım, güzel arkadaşım, mübarek yoldaşım.

Senden geriye yalnızca hatıralar değil; dostluk, vefa, fikir, mücadele ve nezaketle örülmüş bir hayat kaldı. Biz senin mücadelenin, iyi bir Müslüman oluşunun ve insanlara duyduğun samimi sevginin şahidiyiz. Birlikte kurduğumuz hayallerin, gerçekleştirmeye çalıştığımız düşüncelerin ve yarım kalan çabaların sorumluluğu da bizimle yaşamaya devam edecek

Yolun açık olsun güzel insan, seni seviyoruz. Bahtın açık, mekânın cennet olsun. Peygamberimiz'e komşu olasın.

BİZİ DİNLEYEN BİRİ

YILDIZ RAMAZANOĞLU

Umran dergisinin ilk çıkış yılı Nisan 1991. 1990'da Ankara'dan İstanbul'a taşındık. Tarikatlar, vakıflar, oluşmuş sağlam gruplar, ilişkiler vardı, hiç kimseyi tanımıyordum. Fakat sabırla ve zamanla gönlüme göre çok güzel insanlarla tanışacağımı hissediyordum.

Cevat Özkaya, Cağaloğlu Defne Han (2019)

Eczanemi devretmiştim ve yenisini açmayı düşünmüyordum. Eşim Burhan Kavuncu Fatih'te işçilerin ve ezilenlerin haklarını savunan bir İslâmî dergi olan *Yeryüzü*'nü çıkarırken, ben de Kadıköy Bahariye Caddesi'nde nöroloji ve pediatri doktoru olan ağabeyimin yanında çalışmaya ve beyin tomografisi çekmeye başladım. Ankara'da beş yıl Kavaklıdere Güven Sokak'ta icra ettiğim eczacılık mesleğine ara vermek istemiştim şehir değişikliği yaparken.

1992'de Akdeniz Caddesi'nde eczanemi tekrar açarken öğrendim ki, çok yakınımızda, İskenderpaşa Mahallesi Horhor Caddesi'ndeydi *Umran* dergisi. Hemen uğrayıp hiç kimseyle tanışmaya çalışmadan birkaç sayı alıp okuduğumu ve çok beğendiğimi hatırlıyorum. Şemsettin Özdemir, Cevat Özkaya, Abdullah Yıldız isimlerini duydum ilkin. Sonraları daha birçok kıymetli kardeşimizin gerek dergide gerekse de kurulan Araştırma ve Kültür Vakfı'nda emek verdiklerine şahit oldum. Cevat Bey'le tanışmamız da uzun sürmedi. Hatırlayamadığım kadar birçok panelde, toplantıda sohbet etmek nasip oldu. Hatta Cevat ağabeyin davetiyle *Umran*'da yazmaya ve özellikle de araştırmaya dayalı çalışmalarımı bu mecrada yayınlamaya başladım.

En son karşılaşmalarımızdan biri Yücel Çakmaklı'yı anmak üzere düzenlenen bir panelde oldu. Çakmaklı'nın filmlerindeki kadın profillerini anlatan bir konuşma yapmıştım. Panelden sonra Cevat ağabeyimiz yanıma gelip "Yıldız konuşmanı çok beğendim, metni yazınca bize yolla!" demişti. Elbette hemen harekete geçip yazmış ve yollamıştım. Sonra *Millî Sinema Sempozyum Kitabı* içinde de yer alan bir çalışma.

90'lı yıllar Avrupa ve Amerika'dan gelen kadın araştırmacı, akademisyen, kadın örgütleri temsilcileri, gazeteci ve yazarların araştırma nesnesi olmuştuk, onlarcası gelip gidiyor ve onlara bir şeyler anlatıyoruz saatlerce. Konu başörtüsü gibi arkaik bir uygulamanın bizi özgürleştirdiğini iddia etmemizin sebepleri mealen. "Okumuş kadınlar arasında bu başörtüsü tutkusu nereden çıktı, laik eğitim sistemi neden işe yaramadı?" Bunu çözmek için sadece buraya değil, Pakistan'dan İran'a, Lübnan'dan Mısır'a ve Filistin'e her yerde çalışma yapıyorlardı. Arkadaşlarımla istişare ettim ve kendimizi birinci elden analiz ettiğimiz bir kitap yazmamız gerektiği hakkında ikna olanlarla editörlüğünü yaptığım bir kitap hazırladık. Birlikte son yüz yılımızı, kadının değişimini ve düşüncelerini ele alan nesneleşmediğimiz bir ilk çalışmaydı. Kitap oluştuğunda feminist birikimden de

yararlandığımız ve İslâm dünyasına dair de sert özeleştiri yaptığımız ortaya çıktı. Bu kitabı götürmek için kendimize yakın gördüğümüz kişi neden Cevat Özkaya oldu acaba? Çünkü o anlayan, dinleyen, suçlamadan tartışan, kadınlar hakkında ön yargılı telakkilerden uzak, yeni yaklaşımlara ve ufuklara açık bir yayıncıydı. Bizi anlar, empati yapar ve destekler diye düşünmüştük. Düşündüğümüz gibi de oldu. *Osmanlıdan Cumhuriyete Kadının Tarihi Dönüşümü* isimli ortak kitabımız, Pınar Yayınları'ndan 2000 yılında çıktı. Kitap birçok üniversite kütüphanesine girdi ve birçok tez için referans oldu. Elbette Avrupa ve Ortadoğu'da Müslüman kadın deneyimlerini ele aldığım ilk kitabım *Bir Dünyanın Kadınları*'nı 1998'de yayımlayan Ekin Yayınları'nı ve kıymetli yayıncım Hamza Türkmen'i de hayırla anmak isterim.

Daha sonra ilk romanım *İkna Odası* (2003) da yine Cevat Özkaya'nın beğenisi üzerine Pınar Yayınları'ndan çıktı. Cevat Özkaya farklı insanlarla bir araya gelince de herkesi dikkatle dinleme asaletine sahipti. Gerçekten de anlamaya, ortak insani bir zemin bulmaya çalışırdı ki ülkenin geleceği de Müslüman olmanın adaleti de bunu gerektiriyor. Konuşmaya başladığı zaman da sıkılmadan uzun süre dinleyebileceğimiz bir kişi idi. Bilgisiyle, tevazuuyla "yanılıyorsam düzeltebilirsiniz" sakinliği, enaniyetten uzak hâli bir mümin olarak son derece huzur vericiydi. Herkesin ötekini küçümsediği hatta tekfir ettiği bir dönemde rahatça beyin fırtınası yapılabilecek önümüzü açacak kişilerden.

Aslında yayımladığı kitaplarla da öncülük etmiş yayıncılarımızdan Cevat ağabey, Roger Garaudy, Edward Said, Frantz Fanon gibi kıymetli antiemperyalist yazarlarla ve düşünürlerle bizi buluşturan ilklere imza attı. Gazeteci İbrahim Tığlı Afrika'ya dair Türkiye'deki ilk çeviri eserlerden birine de yayıncı olarak imza atışını hatırlatmış ki büyük bir ileri görüşlülük: Vincent Monteil'in *Afrika'da İslâm* kitabı, 1992.

Şimdi fikrî inkişafı dumura uğramış ve Türkiye bazı mütefekkirlerin ileri sürdüğü gibi gerçekten entelektüel bir çöle dönüşmüşse, bunu sadece kendi dar, kapalı ve kıt alanında neşet eden fikirleri cemaatlerine dikte eden, insanların akletme yeteneklerine geçit vermeyen zihniyetlerin başat hâle gelmesiyle açıklamak mümkün. Bu da geniş bir araştırma konusu elbette.

Sonra Kur'ân günlerimizi anmak isterim. *Umran* dergisinin de içinde bulunduğu Araştırma ve Kültür Vakfı binası alt katı seminerlere ayrılmıştı. Fatma Kutluoğlu Hocamızdan tefsir dersleri alıyorduk. Canım Hocam İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümü'ndeki eğitimini 28 Şubat sürecinde yarıda bırakmak zorunda kalmış Suudi Arabistan'da İslâmî ilimler ve Arapça okumuştu. Sonra bizleri eğitirken çıkan hakla Tarih Bölümü'nü de bitirmişti. Bir konu belirleyip o konuda Kur'ân'da geçen ayetleri anlamaya çalışıyorduk. Hocamızın birçok grubu vardı fakat ben bizim sınıfı tarihe not düşmek isterim: Asiye Dilipak, Sibel Eraslan, Gülden Sönmez, Tuba Nur Aksay, Demet Tezcan, Şeyma Dövücü, Şeyma Üstün. Hocamız bize sayımız az da olsa özel vaktini tahsis etmişti. Karşılaşmalarımızda Cevat ağabeyin bundan ne kadar hoşnut olduğunu hatırlıyorum. Kur'ân'la temasımız oldukça, oraya buraya savrulmamız zorlaşırdı çünkü. Vakar, ağırbaşlılık ve ciddiyetle birlikte hiç çekinmeden diyalog da kurulabilecek bir kişi olmanın bir kimyası varsa, bu Cevat ağabeyimizde mevcuttu.

Cevat Özkaya 2003'te kurduğumuz Doğu Konferansı inisiyatifinin de katılımcılarındandı. Hatta çağırıcılarındandı yanılmıyorsam. Mısır, İran, Lübnan, Ermenistan, Suriye gibi bölge ülkelerine ziyaretler gerçekleştiriyor ve Irak'taki saldırıların başka ülkelerde tekrarlanmaması için birlikte ne yapabiliriz diye, gittiğimiz ülkelerin her kanattan ve meşrepten sivil toplum örgütleri, sanatçıları, yazarları, akademisyenleri, siyasetçileri ve gazetecileriyle beyin fırtınaları yapıyorduk. Bu yolculuklarda da nasıl sabırlı, yapıcı, nazik ve dirayetli bir yol arkadaşı olduğu herkesin malumudur. Hepimiz ihtilaflı noktaları değil ittifak edilen noktaları çoğaltmaya çalışıyorduk hızla üzerimize doğru gelen emperyalist işgallere ve kıyımlara karşı. Böyle kıymetli insanların kaybı zalimce ırkçılığa, ayrımcılığa, mezhepçiliğe koşan insanların önünü açıyor diye üzülmemek ne mümkün.

Göz gözü görmez olduğunda, sözüne özüne, İslâm'ı sinesinde tertemiz taşıyışına, gelecek nesiller için titizlenişine, hakkaniyetine güvendiğiniz insanları düşünüp nefes almaya çalışırsınız. Nedense bu güzel insanların çoğu toplu taşımaya biner, mütevazı evlerde oturur, enerjilerini temiz nesiller yetiştirmeye harcarlar. Biz bu nadide insanlardan birini kaybettik. Mekânı cennet olsun.

CEVAT ÖZKAYA'NIN DOPDOLU ÖMRÜ

CİHAN AKTAŞ

İsmini daha Cağaloğlu'na ayak basmadan duymuştum. Pınar Yayınları yayımladığı kitaplarla dikkat çekiyordu. 80'lerin başlarında, Beyazsaray'daki kitabevine gitmiştik eşimle. Cevat Özkaya'yı ilk orada gördüm sanırım. Pınar, kaliteli kitaplar yayımlıyordu. Müslümanların içinde bulunduğu çıkmazları tanımlama ve aşma yönünde zihin açıcı, ufuk sunan eserlerdi bunlar. Hafızamızda kalıcı yer edinen ilk İran kitapları, ilk Filistin kitapları Pınar'dan çıktı. Ayetullah Mutahhari'nin *İslâm Devrimi* geliyor aklıma hemen. Edward Said'in *Filistin'in Sorunu*'yla *Haberlerin Ağında İslâm*'ı Alev Alatlı tarafından tercüme edilmişti. Elbette Edward Said'in *Oryantalizm*'i, Frantz Fanon'un *Cezayir Bağımsızlık Savaşının Anatomisi*, Toshihiko Izutsu'nun *Kur'ân'da Dinî ve Ahlaki Kavramlar*'ı gibi onlarca eser de... Vefatının ardından onun yayıncılığına dair söylenenler Pınar'ın Türkiye'deki entelektüel iklime neler kazandırdığı üzerine bir fikir veriyor.

Pınar Yayınları'na ait eserleri 80'lerden itibaren İslâmî kesimden okuma düşkünü her ailenin kitaplığında görebilirdiniz. İsmet Özel'in çok bilinen bir fotoğrafının arka fonundaki kitaplar arasında Seyyid Sabık, Edward W. Said, Mevdudi gibi isimlerin Pınar Yayınları tarafından basılan eserlerinin yer alması hiç şaşırtıcı değildir. Bu çalışmaların seçim ve yayınında da Cevat Özkaya ile dostlarının birikim ve öngörülerinin etkisi büyük.

Zaman akıp giderken çeşitli karşılaşmalarla daha yakından tanıdıkça, seçkin bir Müslüman olduğunu düşünmüşümdür. 80'ler Cağaloğlu'sunda gittiğiniz mekânlarda nadiren bir başörtülü yazar görürdünüz. Ben sadece Mine Alpay Gün'le tanışırdım, bir kere de İnci Beşoğlu'yla karşılaşmıştık *Millî Gazete* ofisinde. Başörtülü yazara yönelik bir muaşeret esasından yoksundu Cağaloğlu. Her şey doğaçlama gelişiyor, muameleler olgunlaştırıyor, öğretiyordu. Cevat Özkaya medeni bir Müslümandı. Düşünce çilesine ve hayat mücadelesine saygı gösterirdi.

Farklı dünya görüşünü benimseyen kesimlerle de iletişim içinde sürdürüyordu faaliyetlerini. Pınar Yayınları kitap kapaklarıyla olsun, edisyonlarıyla olsun, kaliteli çıkardı çoğunlukla.

2001'den itibaren kitaplarım Pınar Yayınları tarafından yayımlanmaya başladı. Dolayısıyla Cevat Özkaya'yla daha sık karşılaşıyordum. *Bacıdan Bayana-Başörtülü Kadınların Kamusal Alan Tecrübesi* isimli kitabım, ertesi yıl TCK 302. maddeye aykırı bulunarak toplatılmıştı. Yayınevinin süreci çok iyi yönettiğini söyleyebilirim. Neticede kitap beraat etti. Bu tecrübe bana kurumsallaşmayı başarmış bir yayıneviyle çalışmanın değerini gösterdi. Gün geldi, edebî eserlere ağırlık verdiğim için ilk romanımın ardından Pınar'dan da ayrıldım ama yayıneviyle ve *Umran* dergisiyle bağım hep sürdü. 2008'den bu yana kitaplarımın ilk okuru ve editörü olan Asım Öz, Pınar Yayınları'nda çalışmaya başladığı için de zaman zaman Cevat ağabeyle karşılaşırdık. Yayınevinin merkezinde olduğu kültürel ağın gelişiminde entelektüel görüş açısının payı büyük. Açılım Kitap'la sosyoloji ve felsefe bağlamında pek çok nitelikli eseri okuma şansına sahip oldu Türkiye. *Umran* dergisi tarafgirlikten

Cevat Özkaya, Esenler'in bir köyden ilçeye dönüşüm sürecini, bölge sakinlerinin görüşleriyle zenginleştirerek yazdığım Rüzgârla İyi Geçinmek-Esenler'in Kuruluşu ve Sokaklar Unutmuyor- Esenler'in Hafızası adlı eserlerin tanıtım toplantısına katıldı. (25 Şubat 2025)

uzak, kuşatıcı olmaya dikkat gösteren bir dille sesleniyor okuruna. Pınar çevresi, önce Genç Öncüler ismiyle başlayıp Kısa'dan Hisse Film Yarışması'yla yola devam eden sinema tutkunu gençlere de senelerdir destek oluyor.

Kartal'da yaşamaya başladıktan sonra Fatih'e nadiren gider olduğum için, Cevat abiyi de ancak bazı programlarda görüyordum. Çok sonra onun da Kartal'da, hatta benim ikamet ettiğim mahallede yaşadığını öğrendim. Ne yazık ki ailesiyle ancak taziye vesilesiyle tanışabildim. Bir insanı, yetiştirdiği çocuklarla da tanırsınız. Kızı Şule olsun, kız kardeşi Meryem hanım olsun, daha ilk karşılaşmamızda Cevat Özkaya'nın vakarı ve tevazuunu fark ettim onlarda.

Toplu taşıma kullanırdı Cevat abi. Marmaray'da bazen rastlaşırdık. Bir defasında, bulunduğum kültürel içerikli bir etkinlikte bir siyasetçi, aranızda metroya binen var mı ki, diye sormuştu, âdeta bunun imkânsız olduğu inancını yansıtan bir ses tonuyla. Bir yazar, bir siyasetçi olmak, metroya, tramvaya, Marmaray'a, otobüse binmeyi gerektirir oysa. Toplu taşıma öğretir ve kaynaştırır. Kâşanelerde yaşarken bir de şahsi arabanızdan inmezseniz, halktan kopar, halka yabancılaşır, halkın bir parçası olmaktan mahrum kalırsınız. Cevat Özkaya şehirli bir Müslümandı. Yaşadığımız şehre neler kattığımız, o şehri ne kadar tanıdığımız sorularını hatırlatırdı insanlara. Gençlik gruplarını Suriçi'nde gezdirerek onların mekânların tarihî ve kültürel ifadeleriyle bağ kurmalarına gayret ederdi.

Benim de bir yazımın yer aldığı, *İstanbul'un Kültürel Yüzü: Cağaloğlu, Sultanahmet, Beyazıt* kitabının editörüydü. Emek verdiği pek çok eser gibi bu eserde de zengin kültürü ve bir yayıncı olarak titizliği fark ediliyor.

Teşrifattan hoşlanmadığı gibi konuşurken de sade bir dil kullanırdı. Kadirşinas bir insandı. Esenler Belediyesi Şehir Düşünce Merkezi çatısı altında çıkan kitaplarımın tanıtım toplantısına, kitaplar üzerinde büyük emeği olan Asım Öz bir sebeple katılamamış ama Cevat abi gelme lütfunda bulunmuştu.

Başörtüsü mücadelesi, Doğu Konferansı, mültecilerle dayanışma... Ötekileştirme konusundaki duyarlığında Müslüman ferasetinin yanı sıra etkileyici bir aile hikâyesinin de payı olduğunu öğrendim, taziye için evine gittiğim -aynı zamanda Pınar Yayınları'nın kurumsallaşmasında büyük emeği bulunan Abdullah Yıldız'ın da eşi olan- kız kardeşi Meryem hanımdan: "Kafkas kökenliyiz, dedem bile Türkiye'de doğduğu hâlde, ilkokulda arkadaşlarım, 'Sizi istemiyoruz, geçin gidin!' derlerdi. Bizim yüzümüzden ekonomi bozulmuş, pahalılık artmış... Şimdilerde Suriyelilere yüklenen suçlamalar o zamanlarda bize yöneltilirdi. Babam, bu tür suçlamalar karşısında sükûnetimizi korumayı öğütlerdi bize.

Ömrünü kitabiyata adayan Cevat Özkaya'nın editörlüğünde, İstanbul'a ruhunu veren mekânlara hak ettikleri anlamı kazandıran yazarların katkılarıyla vücut bulan İstanbul'un Kültürel Yüzü isimli eser vesilesiyle düzenlenen tanıtım toplantısından bir kesit. (20 Ocak 2021)

'Bir kişi öyle konuşmuştur, siz güzel konuşun!' derdi. Kapıya gelen dilenciye kibar konuşmalıydık. Dedem de böyle bir insandı. Köyde kız istenecekse babamı çağırırlardı. İnsanların arasını düzeltirdi."

Çiftçi babaları okuma yazmayı askerde öğrenmiştir. Annelerinden de babalarından da sürekli şu şekilde öğütler alır ailenin 7 çocuğu: "İnsanlara iyi davranın. İnsanlar arasında ayrım yapmayın. Hiç kimseyi küçük görmeyin, hiç kimsenin de sizi küçük görmesine izin vermeyin. Asla kul hakkı yemeyin."

Cevat abi sivil bir şahsiyetti, sivil toplum faaliyetleri içinde de yer aldı, Bir dönem MAZLUMDER'de İstanbul şube başkanlığıyla genel başkanlık sorumluluğunu üstlendi. 1970'lerden beri arkadaşı olan Şemsettin Özdemir, Berlin Duvarı'nın yıkıldığı günlerde Berlin'e gidip o duvarın yıkılışına şahit olduğunu belirtiyor. Bosna Dayanışma Grubu'nun oluşumunda da yer aldı, bu grupla önemli çalışmalar yaptı. Bununla birlikte her şeyden önce bir düşünce adamıydı. "Kendi hayatının şiirini yazan" toplumsal ve kültürel aktörlerden biriydi. Birkaç kuşağa ağabeylik etti Cevat Özkaya, ancak bir hiyerarşi ortaya koymazdı. "Onun şiirinde ben iktidar savaşı vermez, yaratılmışlar düzleminde görmek fiilini şerh edercesine 'yüz yüze' ilişki kurar, iktidarının sınırlarını dize dize genişletmeye çalışan 'ben-merkez'e değil -'Beni hafifçe unutun.'- bir'likte oluşa dikkat çeker." der ya Emine Kılınç Cahit Zarifoğlu için... *Barbar Bakışı: Cahit Zarifoğlu Şiirinde Görme Biçimleri* (2025, s. 9) kitabında. Benzer bir cümleyi Cevat Özkaya'nın kültürel seferberliği için de kurabiliriz.

Kendi isminin bulunduğu kitaplar değilse de dergiler çıkardı Cevat Özkaya ve *Umran* dergisinde onlarca yazısı yayımlandı. Bu metinler muhtemelen kitaplaştırılacaktır. Elbette tecrübe ve birikimlerini kamuyla paylaşması kültürümüz açısından büyük bir zenginlik olurdu. Asım Öz kendisiyle bir nehir söyleşi gerçekleştiriyordu, ümit ederim bitmemiş olsa bile okuyucusuna ulaşır. Cevat Özkaya'nın 1970'lerde *Pınar* dergisinde yayımlanan yazılarına ve dergi sunuşlarına baktığımızda ondaki yazarlık kumaşını fark etmemek imkânsız. Sanırım 1980'lerden sonra hem sekreterliğini üstlendiği Cemil Meriç'in üslup kaygısına şahitliği hem de Batı'dan çevirtip hazırlattığı kitaplar onun yazarlık ve kitap yayını konularına bakışını değiştirdi. İmdat Demir, vefatının ardından kendi web sitesinde yayımladığı yazıda, Cevat Özkaya'nın yazma konusundaki ihtiyatlı tutumunu yıllarca Cemil Meriç'in evinde, düşünürün yazıları konusunda sergilediği titizliği gözlemlemiş olmasına bağlıyor. Özkaya, Meriç'in bir sayfalık metni tekrar tekrar yeniden yazdırdığına tanıklık etmenin verdiği izlenimle, "böylesi titizliğin gençlerde yazma cesaretini kırabileceğini" de söylediğini vurguluyor Demir.

Hastalığının son safhalarında Samsun'a gitmişti, aradım. Kitaplardan konuştuk. Nihayet *Umran* dergisi için, Walter D. Mignolo'nun İnsan Yayınları'ndan çıkan kitabı bağlamında "Dekolonyalite Zamanı" başlıklı bir yazıya çalışıyordum. Söz ettiğimde heyecanlandı. "Döndüğümde sen ve Asım, toplanıp bir konuşalım bu konuda." dedi. Ne yazık ki kısmet olmadı.

Her ölüm erkenmiş gibi gelir, konu topluma faydalı, bencillikten uzak, zor zamanlarda güvenebileceğiniz insanlar söz konusu olduğunda. Rahmetli Cevat Özkaya'nın hayatı ve faaliyetleri, derin hayal kırıklıklarıyla birlikte arayışa düşen günümüz gençleri kadar gelecek kuşaklara da ilham verecektir.

BİR YILDIZ SÖNDÜ: NAMUSLU BİR FİKİR ADAMININ ARDINDAN

DİLAVER DEMİRAĞ

Bazı insanlar partizan doğarlar. (Bu arada partizanlığı bir partinin fanatiği anlamında değil direnişçi anlamında kullanıyorum.) Pınar Yayınları'nın ve *Umran* dergisinin genel yayın yönetmeni Cevat Özkaya da böyle biriydi (Bundan böyle ben ondan Cevat abi diye söz edeceğim.)

Cevat abiyi, Ahmet Kot vasıtası ile *Umran* dergisi üzerinden tanıdım. Zamanla bu adamın benim gönlümdeki yeri de büyüdü çünkü tam anlamı ile koca yürekli bir ulu çınardı. O dönemde İslâmcılıkla ilgili fikirlerim de Cevat abi üzerinden olumlu bir yer edindi.

Benim tanıdığım Cevat abi sadece bir entelektüel değildi bir dava adamıydı. Tam da bu nedenle siyasi destek verdiği AK Parti'nin akçalı işlerine hiç bulaşmadı. Siyasi İslâm davasına ömrünü adadığından eleştirel mesafesini bütünü ile kaybetmese de İslâm davası adına bir şeyler yapma çabasında olduğunu düşündüğü iktidara desteğini son nefesine kadar bırakmadı.

Doğrusu aramızdan ayrılışını geç haber aldım ve cenazesinin kalkacağı günde kesinlikle erteleyemeyeceğim önemli bir mazeretim olduğundan son yolculuğuna eşlik edemedim. Elbette duanın önemli olduğunu bildiğimden ve onun -ben de dâhil- hayatına dokunan insanlardan dua dayanışması beklediğinden içimden yaptığım duaları tekrar edeyim:

AKV'de bayramlaşma... Dilaver Demirağ, Aslan Demirağ ve Cevat Özkay. (22 Nisan 2023)

Dilerim mekânı güzellikler içinde olur, Rabbim onu yarlığar ve rahmeti ile muamele eder. Ve dilerim benim gibi hayatına dokunanlar vesile olur da Rabbim taksiratını affedip cennetine buyur eder.

Bu dua faslından sonra ben de bıraktığı izleri paylaşarak bu güzel insana dair düşüncelerimi -arkasından onu hayırla ananlardan olarak- aktarmak istiyorum. Bu, bir veda yazısı benim için ve üzüntüm büyük çünkü erken yaşta kaybettik ve ülkemin onun gibi şeref, haysiyet sahibi entelektüellere ihtiyacı var. Fikirlerimiz uyuşmasa da onun savunduğu fikirlere ihtiyaç var bu ülkede; bu fikirleri de böyle duruş sahibi insanların savunması gerek. Bu bakımdan fikir farkı ona

duyduğum saygı ve sevgide en ufak bir azalmaya yol açmadı. Zaten fikri değil yüreği önemser bulduğumdan beridir de fikir farkı değil, kişilik kalıbı çok önemli benim için.

Cevat abinin Mücadele Birliği denen bir İslâmcı yapı ile ilişkili olduğunu çok sonraları öğrendim. Benim gördüğüm, onun Kur'ân merkezli bir Müslüman olmasıydı. Fakat bildiğimce Sünni akaide karşı olan yeni Mutezilîlik olarak andığım aklı merkeze alan, Kur'ân'ı derinlemesine inceleyerek Sünni geleneğe olumsuz bakan ve benim yakınlık duyduğum ekolden değildi. Tersine geleneği reddetmeyen bir Müslümandı ama gelenekçi de değildi. Dahası sufiliğe de sıcak bakan Anadolu tasavvuf geleneğine de ilgi duyan birisiydi. Ancak bu tür konuları kendisi ile derinlemesine konuşmadığımdan bu tespitlerimde yanılma payı bırakıyorum.

Cevat abi, net antikapitalist bir duruşa sahipti. Bir kişinin helal yoldan belli bir zenginlik seviyesinde olmasına karşı değildi ama bunu kapitalizmden net ayırt ediyordu ve benden yeni zenginlik/yeni yoksulluk üzerinde çalışmamı istemişti. Bunu vasiyet addettiğimden ilk fırsatta yazacağım. AK Parti'nin akçalı işlerine de Müslümanların para denen fahişenin oyuncağı olup rezilleşmesine de net olumsuz duygularla yaklaşan ve uzak duran biriydi. Tüm bunlardan dolayı onun AK Parti'ye olan desteğini bir türlü anlamlandıramadım. Hem yaşayış biçimiyle hem İslâmî duruşu ile AK Parti ile asla bağdaşmayacak birisi idi. Bu anlamda AK Parti'ye karşı değildi, kimi olumlu bulduğu yerlerde destekliyordu da fakat asla militanı da olmadı. Kendince belli bir mesafeyi korudu. Parti ile ilişkisi benim bildiğimce çok yakın olmasa da Erdoğan'ı seven ve destekleyen biri olarak, dahası onunla görüşebilen birisi olarak ne kendisi ne yakınları için hiçbir ricacılık ilişkisi olmadı. Dürüst yaşadı, dürüst öldü.

Cevat abi sömürgecilik karşıtı düşüncenin en önemli eserlerinden Edward Said'i ilk basan bir yayıncı oldu ama onun ilkleri bununla bitmedi en son benim çokça beslendiğim oylumlu düşünce adamı Lewis Mumford'un iki eserini de -bizim okur böyle kitapları çok az okusa da- hiç tereddüt etmeden bastı. Yaşasaydı ve bu menfur hastalığa yakalanmasaydı kim bilir kimleri Türkiye'nin düşünce dünyasına kazandırırdı tahmin etmek zor benim için. Sömürgecilik karşıtı düşünce ve antikapitalizm Cevat abiyle ortak düşündüğüm noktaydı, tam da bu yüzden Filistin'in işgali ile iklim değişimindeki ortak noktaya temas eden Andreas Malm'ın kitabını önerdim ama hasta olduğu için konuyla tam ilgilenemedi. Benden zenginlik üzerine yazmamı istediği gibi iklim değişimi üzerine de -ekoloji ile ilgili başka konularda olduğu gibi- yazmamı istemişti sağlığında. Ama ben artık suyu çıkmış bu konuda tekrar yazmaktansa İsrail ile bu mesele arasındaki bağa dikkat çeken bir kitap yazmak istemiştim. Kitap olarak elimdeki çalışmalar bitince yazacağım elbette ama bu konuyu makale olarak da yazarak bu konudaki borcumu ödemek istiyorum.

Cevat abinin hoş tarafı kendisi ile birçok farklı meseleyi hiç çekinmeden fikren başka duruşlara sahip olsanız da konuşabilmekti. Onun gibi özgürlükçü Müslüman pek kalmadı günümüzde. Ülkede birbirine âdeta düşman kutuplar oluşmuşken benimle onun arasındaki bu entelektüel bağ bu duvarların aslında hiç de gerçek olmadığının kanıtıydı. Kişisel dostluğumuzun temel taşı entelektüel dostluktu. Beni hep yüreklendirdi, destekledi, bu anlamda onunla bu sohbetleri ve bu dostluğu sürdürebilmek gerçekten güzeldi. Çok özleyeceğim onunla olan sohbetlerimizi de onun o yüreklendiriciliğini de.

İslâmcı düşünceye olan bağlılığını hiç bırakmadı ama bağnaz da olmadı. Böyle olduğu için *Umran* dergisinde serbestçe yazdım, hem de anarşist kimliğimi hiç gizlemeden! İslâmcılığa eleştirilerim bile asla geri çevrilmedi. AK Parti'yi en sert dille eleştirdim ama bir tek gün, bir tek yazım ne geri döndü ne sansür teklifi oldu. Anarşist eksende yazdığım yazılara hatta camia için çok aykırı düşecek yazılarımı bile tereddütsüz bastı. "Demokrasi" kavramına pek yüz vermese de köküne kadar demokrat bir Müslümandı. Bunu da hep şöyle açıklardı: "Kendi fikirlerinden eminsen ötekine de açık olursun!" Sol camia ile de görüşebiliyordu, teması vardı. AK Parti sonrası Birikim dergisi gibi özgürlükçü sosyalist çevreler bile düne kadar birlikte fikir alışverişi içinde olduğu o cenahtan insanların rahatlıkla yazılarının yer bulabildiği çevre bile İslâmcılarla diyaloğu sürdürmeyi bıraktı. Bununla birlikte o çevreden birileri

Türkiye Kitap ve Kültür Fuarı, Bayram Karaçor, Ali Kemal Temizer, Cevat Özkaya, Bayram Babacan, Asım Öz (30 Mart 2023)

yazdığı zaman da onların yazısını dergiye koyacak kadar da demokrat tavrını kesintisiz devam ettirdi *Birikim*. Ama bildiğimce Cevat abi ile diyalogları zayıflamıştı. Cevat abi bu ilişkiyi koparan taraf olmazdı ama dediğim gibi fikirlerinden taviz vermeyen biriydi.

Hani sahte liberaller gibi kâinatın tüm seslerine açık olan ama tek bir İslâmcıya radyoda program yaptırmayan Sorosçu açıklar gibi değil de gerçek anlamda kâinatın tüm seslerine açık bir adamdı. Herkes hatta bir çocuk bile onunla insani temasta olabilirdi. Kısacası insani olarak kocaman bir yüreğe sahip olsa da fikrî namusuna asla halel getirmedi. Son nefesine dek özgürlükçü ama sonuna kadar İslâmcı kalabildi.

Tüm bunlar benim nezdimde onu müstesna bir yere koydu zaten. Birikim çevresinde sözüne itibar edilen namuslu sıfatı ile anılan az sayıda İslâmcı entelektüelden biriydi.

Hani Yeni Türkü'nün bir şarkısındaki gibi *parlak yıldızlar* gibiydi Cevat abi! Bu nedenle yokluğu ile kendimi yetim gibi hissediyorum.

Ümit Aktaş gibi öz abimle bir tuttuğum az sayıda insandan biri oldu. Fikirlerimiz, hele de AK Parti'ye çok uzak kaldığım dönemlerde AK Parti'li olup da dostluğumu devam ettirdiğim az sayıda insandan biriydi Cevat abi. Onunla hem kişisel hem de entelektüel dostluk kurduğum için kendimi şanslı hissediyorum. Burada ona dair yazdıklarım onunla ilgili çok daha fazla şey bilenler için ilginç değil ama ben bendeki Cevat Özkaya'ya dair yazdım. Onun tüm yaşamında olan biri değilim; kesiştiğim noktadaki Cevat Özkaya'nın bendeki derin ve anlamlı yankıları bunlar.

Yolun açık olsun canım abim! Bulunduğun yerde sonsuz huzur bulursun umarım. Tek tesellim dürüp düşmek diye anılan bakıma muhtaç kalmadan -ki en büyük dileği idi- son nefesini vermiş olman!

Sana verdiğim tüm sözlerim baki canım abim: Yazacağım!

İNSANA İYİ GELEN BİR İNSAN

MEHMET BEYHAN

Cevat Özkaya'nın ismini, daha ilk gençlik yıllarımda, kardeşi olmaktan her zaman onur duyduğum ağabeyim Ramazan Beyhan'dan duyardım zaman zaman. Abim, kendisinden söz ederken "samimi, ilkeli bir dava ve bilinç adamı" derdi. O yıllarda zihnimde, abimin anlattıkları üzerinden şekillenen bir Cevat Özkaya portresi oluşmuştu.

Yıllar sonra AKV'nin Fatih'teki mekânında kendisiyle tanıştığımda, abimin anlattıklarıyla karşımdaki insan arasında bir yakınlık hissettim. Şemsettin Özdemir abimizin beni, "Ramazan Beyhan'ın kardeşidir." diye takdim etmesi üzerine Cevat abi, "Öyle mi?" dedikten sonra yakınlık gösterdi. Bazı insanlar, daha ilk tanışmada kendilerini belli etmek için özel bir çaba göstermelerine gerek duymaz. Fakat insan, onların hâl ve tavırlarında kendiliğinden bir sıcaklık bulur.

Cevat abiyle ilk karşılaşmamda hissettiğim de buydu. Hâlinde, tavrında ve insana yaklaşımında yapmacıklıktan uzak, tabii bir samimiyet vardı. Yanında kendinizi rahat hissetmenizi sağlayan, mesafeleri sessizce ortadan kaldıran bir doğallığa sahipti. Abimin onun hakkında anlattıklarıyla gördüklerimin örtüşmesi zihnimdeki portreyi daha anlamlı kılmıştı. Zamanla anlayacaktım ki onun insana iyi gelen tarafı yalnızca samimiyeti değil, bunun insana kendisini değerli hissettiren bir anlayışla birleşmesiydi.

Cevat abiyle bazen AKV'de bazen Pınar Yayınları'nın Cağaloğlu'ndaki kitabevinde, bazen de aynı binanın üst katındaki ofisinde görüşürdük. Mekân değişirdi ama sohbetlerin insanda bıraktığı sıcaklık hiç değişmezdi. Yanından ayrılırken kendinizi iyi hisseder, onunla geçirdiğiniz zamanın sizde bıraktığı izleri düşünürdünüz.

Cevat abi, dünyadaki gelişmeleri yakından takip ederdi. Hatta bununla yetinmez; olayların arka planını, tarihî ve siyasi bağlamını anlamaya çalışır, bunlar üzerine derinlikli fikirler geliştirirdi. Onunla sohbet etmek, bazen bildiğinizi düşündüğünüz bir meseleye başka bir pencereden bakmak bazen de henüz üzerinde düşünmediğiniz bir soruyla karşılaşmak demekti. Konuşmalarının kıymeti, yalnızca sahip olduğu bilgiden değil, bu bilgiyi anlamlandırma ve yeni düşüncelere kapı aralama biçiminden geliyordu.

Sanırım Cevat abinin sohbetlerini kalıcı kılan özelliklerden biri de buydu: Başka bir ifadeyle insana hazır cevaplar sunmaktan çok, düşünme alanı açardı. Bir meseleye nasıl yaklaşacağınızı sizin yerinize belirlemez, onu farklı yönleriyle

Mehmet Beyhan, Mustafa Kutlu, Dr. Ceylani Şeyhani ve Cevat Özkaya (Kasım 2025, AKV)

değerlendirebilmeniz için zihninizde yeni kapılar aralardı. Sohbet bitse de düşünce yolculuğunuz sürerdi.

Bazen telefon açar, kendine has o samimi üslubuyla, "Mehmetçiğim, yazını okudum, tebrik ederim!" derdi. Birkaç cümlelik bu telefon görüşmesi insanı hem yüreklendirir hem de daha iyisini yapmak için teşvik ederdi. Yazılarınızın okunmuş, emeğinizin fark edilmiş ve düşüncelerinizin önemsenmiş olduğunu hissetmek insana ayrı bir güç verir. Üstelik Cevat abinin takdiri, yalnızca gösterdiğiniz çabayı ödüllendirmekle kalmaz; sizi daha çok araştırmaya, derin düşünmeye ve daha nitelikli yazmaya da yöneltirdi.

Sanırım insanın olgunluğu, yalnızca kendi birikimiyle değil, başkasının ortaya koyduğu güzelliği ne kadar içtenlikle takdir edebildiğiyle de ölçülür. Cevat abi, takdir edebilen, kendini aşmış bir insandı. Zira gördüğü bir güzelliği içtenlikle takdir edebilmek, insanın kendi benliğini aşan bir ruh olgunluğuna eriştiğini gösterir.

Cevat abi, Mustafa Kutlu'ya yakınlığımı bilirdi. Bir gün beni aradı: "Mehmetçiğim, Mustafa abiyle ne zaman görüşürsen haber ver, ben de gelmek istiyorum!" dedi. Mustafa abiye söyledim "Biz vakfa gidelim." dedi. Durumu Cevat abiye ilettim. O da bizi kahvaltıya davet etti ve uygun bir tarih belirledik, Mustafa abiyle AKV'ye gittik.

Karşımda iki yayıncı, iki samimi, iki muhabbet adamı, iki doğal ve güzel insan vardı. Kahvaltı esnasında ortak dostlarından, eski hatıralardan, edebiyattan, sanattan, düşünceden, kitaplardan ve kültür hayatından uzun uzun söz ettiler. Konular birbirini izliyor, hatıralar yeni hatıraları çağırıyordu. Üç saat süren sohbet bana üç dakika gibi gelmişti. Zamanın nasıl geçtiğini fark etmemiştim bile...

Mustafa abiyi evine bıraktığımda bana, "Mehmetçiğim, çok iyi bir iş yaptın. Cevat'ı severim." dedi. Bu sözleri duymak beni ayrıca mutlu etmişti. Aradan yaklaşık bir saat geçmişti ki Cevat abi aradı. Kendine has samimi üslubuyla, "Mehmet çok teşekkür ederim, Mustafa abiyi özlemiştim." dedi. İki güzel insanın buluşmasına vesile olmak ve aralarındaki muhabbete tanıklık etmek benim için ayrı bir mutluluktu.

Cevat Özkaya'nın dünyasında bilgi bir malzeme değil, sorumluluk yükleyen bir emanetti. Bu bakımdan yayıncılığı sadece metin üretmek amacıyla değil, anlamın izini sürmek için yapardı. Pınar Yayınları'ndan çıkardığı kitaplara baktığımızda, ilkeyi bilinçle, fikri ahlakla, entelektüel çabayı vicdanla buluşturma çabasını görürüz. Onun dünyasında düşünce, hayattan kopuk bir lüks değil, hayata yön veren bir istikametti.

Cevat Özkaya, pek çok güzel hasleti şahsında toplamış müstesna bir insandı. Kendine has bir üslubu vardı. Çoğu zaman cümlelerine o aşina olduğumuz "Bana sorarsanız" ifadesiyle başlar, konuyu derinleştirirken de "Abi o başka hikâye" diye devam ederdi. Yaşantısıyla bir ahlak, bir ilke ve sarsılmaz bir duruş adamı olduğuna her zaman şahitlik ettik.

Gençlerle kurduğu ilişki son derece bilgeceydi. Onlarla diyaloglarında üstten bakan bir öğretici gibi değil, önlerinde yol açan bir "abi" gibi konuşurdu. Buna birçok kez yakından şahit oldum. Gençleri düşünmeye ve iyiliğe teşvik ederken asla hiyerarşi kurmaz, tam yanlarında, omuz omuza dururdu.

Eylül 2024'tü. İstanbul'dan ayrılmaya hazırlanıyordum. Amerika'ya gidecek, dış politikaya ilişkin çalışmalarımı Chicago'da sürdürecektim. AKV'nin bahçesinde Cevat abiyle oturuyorduk. Çardağın üzerinden sarkan Karadeniz üzümleri, yazdan kalan bir ikram gibiydi. İstanbul'un tarihî dokusu içinde, ayrılığın hüznünü taşıyan bir sohbetti. Bir ara Cevat abi kendine has sıcak üslubuyla, "Hayırlısıyla Amerika'ya gideceksin Mehmetçiğim..." dedi. Ardından, bugün bile zihnimde canlılığını koruyan şu tavsiyede bulundu: "Amerikan toplumunda dip dalganın nereye gittiğini anlamaya çalış."

Bu cümle, benim için yalnızca Amerika'ya giderken verilmiş bir tavsiye değildi. Görünen gelişmelerin gerisindeki toplumsal hareketleri, biriken beklentileri ve değişen güç dengelerini anlamaya yönelik bir düşünme biçimini ifade ediyordu. Çünkü siyasi olaylar çoğu zaman yüzeyde görünenlerden ibaret değildir. Asıl belirleyici olan, bazen henüz görünür hâle gelmemiş fakat derinden ilerleyen değişimlerdir. Dalgayı herkes görebilir; onu oluşturan dip akıntısını fark etmek ise daha dikkatli bir bakış ister.

Cevat abinin bu tavsiyesi, zamanla benim için daha geniş bir anlam kazandı. Yalnızca Amerikan toplumunu değil, bütün dünyayı ve ülkemizin içinde bulunduğu bölgeyi anlamaya çalışırken de aynı soruyu sormak gerektiğini düşündüm: Görünen olayların gerisinde hangi dinamikler işliyor? Hangi ihtiyaçlar, hangi kaygılar ve hangi gelecek arayışları devletleri yeni adımlar atmaya yöneltiyor?

Cevat abinin o gün söylediğini bugün hatırladığımda, yalnızca bir dostun yol gösterici tavsiyesini değil, düşünmeye verilen değeri de hatırlıyorum. Bana hazır bir cevap vermemiş, bakmam gereken yönü göstermişti. Belki de iyi bir düşünce insanının yaptığı tam olarak budur: Sizin yerinize düşünmek değil, daha dikkatli ve derinlikli düşünebilmeniz için zihninizde yeni bir kapı açmaktır.

Toparlarsak: Cevat abiyi hatırladığımda zihnimde yalnızca bir yayıncı, bir düşünce ve dava adamı canlanmıyor; insana iyi gelmenin mümkün olduğunu hâliyle gösteren bir dost beliriyor. Bazı insanlar hayattan ayrılır fakat insana iyi gelen hâlleri, dokundukları gönüllerde yaşamayı sürdürür. Rabbim Cevat abimize rahmetiyle muamele etsin, bizlere de onun insana iyi gelen hâlinden, düşüncesinden ve iyiliğinden pay alabilmeyi nasip etsin.

CEVAT ÖZKAYA VE BİR FİKRÎ UFKUN İNŞASI

SELÇUK TÜRKYILMAZ

Cevat Özkaya, Asım Öz, Selçuk Türkyılmaz ve Yasin Aktay, Edward W. Said'in vefatının 20. yılı anısına düzenlenen panelde. (15 Aralık 2023)

Cevat Özkaya ağabey ile ilk defa 1992'nin sonlarına doğru tanıştım. Ekim ya da kasım ayıydı. Yugoslavya'dan ayrılıp bağımsız bir devlet haline gelen Bosna-Hersek'te Sırplar, Müslüman Boşnaklara karşı harekete geçmiş, çok büyük bir soykırıma başlamışlardı. Türkiye'de tüm toplum kesimlerinde bir hassasiyet oluşmuştu. Çok geniş tabanlı hassasiyete rağmen Bosna-Hersek Müslümanları hakkında yeterince malumat yoktu. O zamana kadar sadece Aliya İzzetbegoviç'in *Doğu Batı Arasında İslâm* (1987) adlı kitabı üzerinden Bosna hakkında güncel bilgilerimiz vardı. İzmir'de öğrenci hareketlerinin içinde yer almış biri olarak Maraşlı bir arkadaşımla Bosna'ya gitmeye karar verdik. Amacımız Bosna'da olup bitenleri Türkiye'ye duyurmaktı. Tam iki ay süren bir yolculuktan sonra Türkiye'ye döndük. O zaman İstanbul'da yayımlanan *İmza* dergisinde yazılarım çıkıyordu. Bu dergide Bosna hakkında da yazdım. Bu vesile ile 1992'nin Ekim-Kasım aylarında bir panele konuşmacı olarak davet edildim. Bu panele Cevat Özkaya ağabey de katılacaktı. Cevat ağabey ile ilk defa orada karşılaştım ve tanıştım.

Aslında 1992'deki bu panelden önce Pınar Yayınları'ndan çıkan kitaplar dolayısıyla onun hakkında bilgim vardı. Panelden sonraki yıllarda da yayıncılık faaliyetlerini uzaktan takip ettim. Pınar Yayınları'ndan çıkan epeyce kitabı alıp okumaya devam ettim. Aradan geçen uzun bir zamandan sonra tekrar bir panel vesilesiyle yine İstanbul'da karşılaştık ve bu sefer aramızda kalıcı bir dostluk ve ağabey kardeş ilişkisi oluştu. Ne yazık ki bu dönem çok kısa sürdü ve yeniden tanışmamızdan üç yıl sonra Cevat ağabey Hakkın rahmetine kavuştu. Çok değerli bir dostumuzu ve ağabeyimizi kaybetmekten dolayı elbette çok üzgünüz fakat Cevat Özkaya gibi yaşadığı döneme damgasını vurmuş insanları o dönemin şartları içinde değerlendirmeyi bir görev olarak kabul etmek gerekiyor.

Şimdi üzerinden kırk yılı aşkın bir zaman geçti fakat İslâmcılık tarihinde 1980'leri ve 1990'ları birbirini tamamlayan iki ayrı dönem şeklinde tanımlayabiliriz. 1980'den önce yaklaşık yirmi yıllık bir zamanda İslâmcılık düşüncesi kendi kimliğini bulma sürecini yaşamıştır. Bu dönemde İslâmcı düşünce içinde varlık kazanmış kişi ve gruplar daha çok Türkiye sınırları içinde bir gündeme sahipti. Aslında İkinci Meşrutiyet dönemiyle karşılaştırıldığında tabiri caizse bu yirmi yıllık dönemde daha çok millî sınırlar içerisinde kalınmıştır. Dinî gruplar kendi kabuğu içinde hareket etmişlerdir. İslâmcı gruplarla dinî gruplar arasında belirgin bir ayrışmadan söz edilse de bu durum yayıncılık faaliyetlerine oldukça sınırlı bir düzeyde yansımıştır. Bu dönemlerin telif eserleri gündeme gelen konular

bakımından millî sınırların dışına çıkılmadığının göstergesidir. O zaman "dinî kitaplar" gibi bir kategorinin karşılığı vardı. Dinî yayınlar ve dinî kitaplar başlıkları tanımlayıcı bir çerçeveye işaret ediyordu. Bu kategorinin dışına ancak edebiyat camiası çıkabiliyordu. Böylelikle yeni kuşakların okuyabileceği kitaplar da ancak bu çerçeve içinde düşünülebilirdi.

Seksenli yıllarla ilgili çok önemli bir ayrıntıyı daha burada kayda geçirmek istiyorum. İmam hatip liselerinin üniversitelere ciddi sayılarda öğrenci göndermeye başlaması bu yıllara tekabül eder. Önceki dönemlerde üniversite öğrencileri arasında dindar veya ideolojik olarak din ile bağı olan gençler bulunsa da Anadolu kökenli gençler imam hatip lisesi mezunu olarak üniversitelerin farklı bölümlerinde ilk defa 1980'li yıllarda görünürlük kazanmaya başladı. 1980'li yılların İslâmcı dinamizmini aynı anda birçok faktörün bir araya gelmesiyle izah edebiliriz. Bu faktörlerden herhangi biri eksik kalsaydı İslâmcılık, bir akıma dönüşemezdi. Döneme kimliğini kazandıran en önemli faktörlerden biri de yayıncılık faaliyetleriydi. Burada adlarını tek tek sıralamaya lüzum görmüyorum fakat Pınar Yayınları gibi İslâmcılık akımı ile özdeşleşen yayınevleri ve dergiler üzerinde ne kadar durulsa azdır. Dönemin yayınevleri çoğunlukla kişisel çabalarla varlık kazanmıştır. Böylelikle İslâmcılık çok güçlü bir akım hâline geldi. Bu akımı mutlaka eserler üzerinden takip etmek ve genel özelliklerini ortaya çıkarmak gerekir.

Üniversite öğrenciliğim İzmir'de 1985'te başladı. Ben de imam hatip lisesi mezunuydum. Üniversitenin ilk yılından itibaren Cemil Meriç'i tanıdım ve bu, fikrî maceramın en önemli hadiselerinden biridir. İlk yılda yayınevlerini tam manasıyla keşfettiğimi söyleyemem. Cemil Meriç'ten Ali Şeriati'yi, ondan da Fanon'u öğrendim desem herhâlde yanlış olmaz. *Yeryüzünün Lanetlileri* ve *Cezayir Bağımsızlık Savaşının Anatomisi* çok farklı kitaplardı. Fakat Cemil Meriç, Edward Said diye birinden de bahsediyordu. Meriç, *Oryantalizm* adlı bir kitabın Fransızcadan tercüme edilmesine âdeta köpürüyordu. Ama kitabın öneminin de altını çiziyordu. Bu yazarların kitaplarıyla kısa zamanda okuma sürecimizde belirli bir çizgi oluştu. Aslında farkında olmadan dinî kitaplar ve yayınlar kategorisinin dışına çıkıyorduk. Yeni kuşaklar için adlarını verdiğim yazarlar ve kitapları, benzerleriyle birlikte yeni bir düşünme biçiminin işaret taşlarıydı. Bir bakıma okunacak kitapları el yordamıyla buluyorduk fakat bu kitapları kişisel çabalarla gelişen yayınevlerine borçluyduk. Hem bireysel olarak hem de dönem arkadaşları olarak aslında okuduğumuz kitaplarla büyük bir değişimi yaşıyorduk fakat aynı zamanda ayrışıyorduk. Yıllar sonra Cevat ağabeyden *Oryantalizm* kitabının macerasını dinlediğimde onun da yayımlanacak kitapları el yordamıyla bulduğunu fark ettim. Onların da önünde yürünecek hazır bir güzergâh yoktu. Onlar da bu yeni dönemde kimlik kazanıyordu. Eğer onlar da sınırların dışına çıkmayı göze almasaydı İslâmcılık bir akım hâline gelemezdi.

1980'lerin ikinci yarısında üniversitelerde okuyan öğrencilerin bir kısmı belirlenmiş kitaplarla yetinirken benim de dâhil olduğum çevreler düzensiz bir okuma sürecine dâhil oldu. Kişisel olarak bu düzensizliğin ve bir anlamda tesadüflere bağlı okuma sürecinin bize ne kazandıracağı hakkında tatmin edici bir cevabım yoktu. Fakat yine de benimsediğimiz yolda yürümekte kararlı olduğumuzu söyleyebilirim. Aslında kitaplarını okuduğumuz yayınevlerinin aynı zorluklarla boğuştuğunu yıllar sonra öğrendim. Bu dönemin bilinmezliklerle dolu olduğunu hissedebiliyorduk ve bu durum okuma azmini kamçılıyordu fakat İslâmcılık akımının tarihi seyrinde büyük bir değişimi temsil ettiğimizi tam manasıyla kavradığımızı zannetmiyorum. Çünkü dinî yayınlar ve dinî kitaplar kategorileri adım adım genişliyor ve genişledikçe de kategori değerini yitiriyordu. Yıllar sonra Cevat ağabeye Pınar'dan çıkan Paul Harrison'ın *3. Dünyanın Batılılaştırılması* adlı kitabının okuma serüvenimdeki değerini söylediğimde çok sevindi. Hatta bu kitabın fark edilmediğinden duyduğu üzüntüyü de ifade etti. O dönemde oldukça sahici bir değişim yaşadığımızı düşünmüşümdür. Cevat ağabey, Said'in kitabını ikinci defa tercüme ettirdi. Aslında bu, yaptığı işe ne kadar inandığının ve kararlı olduğunun bir göstergesiydi. Yıllar içerisinde Said'in kitabı neredeyse bütün dünyada okundu. Bugün hâlâ dünyanın farklı bölgelerinde en çok konuşulan yazarlardan birini çok erken bir dönemde tanımamız fikir hayatımız açısından kayda değer bir kazanımdır. Cevat Özkaya, aynı yıllarda Roger Garaudy'nin kitaplarını da Türkçeye kazandırdı.

Dinî kitaplar ve dinî yayınlar kategorilerinin genişlemesi ve alışılmış kalıpların dışına çıkmasıyla birlikte İslâmcı gençliğin ilgi sahası da genişledi. Bu genişlemenin üzerinde durulmayan sonuçlarından biri muhafazakâr dindar diyebileceğimiz kategorinin de zamanla kuşatıcı olmaktan çıkmasıdır. Dinî gruplar arasındaki ayrışmada, okunan kitapların etkisi büyüktü. Yeni bir akım oluşmuştu fakat bu yenilik aslında kendi içinde birbirinden farklı ve o ölçüde de uzak grupların meydana çıkmasına yol açtı. Bunun çok değerli bir kazanım olduğu yıllar sonra anlaşıldı.

İslâmcı hareketler ve İslâmcılık düşüncesi 1992'de yeni bir yol ayrımına geldi. Yıllar içerisinde okunan kitaplar ve ilgilenilen konular değişmiş ve yeni ufuklara yelken açılmıştı fakat Bosna savaşında sınırlar yine kendini dayattı. Cevat ağabey bu dönemin başından itibaren yine çok önemli roller üstlendi. İfade etmeye çalıştığım gibi dinî çevrelerde büyük bir ayrışma veya uzaklaşma belirgin bir şekilde ortadaydı. 1990'ların başında ayrışma keskinleşti, gruplar ve cemaatler genç kuşaklar üzerinde çok daha belirleyici olmaya başladı. Aynı dönemde sivil toplum kuruluşlarıyla tanışmaya başladığımızı kayda geçirmemiz gerekir. Bu kuruluşlardan bir kısmı Bosna Dayanışma Grubu gibi sorumluluk alanlarının genişlemesinin sonucunda ortaya çıkmıştır. Yardımlaşma kuruluşları da aynı dönemde ortaya çıktı. İslâmcı çevreler hem fikrî olarak hem de fiilî olarak güçlü bir şekilde yüzünü dışarıya dönmeye başladı. Böylelikle bir taraftan dışarıya açılırken diğer yandan da 1950'li yıllardan itibaren belirli bir çizgide gelişen İslâmcı akımlar bir dönemi kapatmış oldu. Bu, aslında kendi içinde çöküş değil, tam aksine büyük bir değişim demekti.

Cevat Özkaya hem 1980'lerde yayıncılık faaliyetleriyle hem de 90'larda İslâmcıların sınırların dışına çıktığı dönemlerde kelimenin tam manasıyla öncü kişiliklerden biriydi. Her iki dönemde mevcut sınırların ve kalıpların dışına çıkma arzusunu görebiliriz. Dinî kitaplar ve dinî yayınlar kategorisinin kapsamının genişlemesi değişimin göstergesiydi. Eskilerin deyimi ile bu, aslında belirli bir alanda içtihat kapısının açık tutulduğunun canlı bir örneği idi. Aynı şekilde siyasi sınırların dışına çıkılmasını da fikrî bir hamle olarak değerlendirmek hiç de yanlış olmaz. Son dönemde yeniden tanıştığımızda yeni bir çıkışa daha ihtiyacımız olduğu üzerinde duruyordu. Unutulup gitmesine gönlüm rıza göstermediği için kayda geçirmek istiyorum. "Yeni bir Ali Şeriati'ye ihtiyacımız var!" dediğinde şaşırdım. Çünkü benzer bir ifadeyi çok kısa bir zaman önce birkaç arkadaşımla kendi aramızda kullanmıştık. Cevat ağabey elbette yeni bir aydın tipine ihtiyaçtan bahsediyordu. Zaten yeni bir arayış içerisindeydi ve bu, son dönemde Türkiye'ye tanıttığı yazarlardan da anlaşılmaktadır. Taha Abdurrahman ve Wael Hallaq gibi Türkiye'de nispeten yeni tanınan önemli mütefekkirlerin kitaplarını yayımlamış ve bu yazarlarla şahsi dostluklar kurmuştu. Alev Alatlı gibi Türk fikir hayatında kalıcı izler bırakmış bir yazarla da şahsi dostlukları biliniyordu. Bunlar yaptığı işin değerini bilmenin sonucudur. Son dönemde Türk dünyasına yönelik bir ilgisine de şahit oldum. Bu geniş dünyada yayımlanan romanlara yönelik ilgilisi daha fazlaydı. Bu da benim için oldukça dikkat çekiciydi.

Cevat Özkaya ile Selçuk Türkyılmaz Alev Alatlı Sempozyumu'nda. (İstanbul Sultanahmet. (2 Şubat 2025)

Kazan Türklerinden Fatih Kerimî, 1912'de Türkiye'de bulunduğu esnada Ahmet Mithat Efendi'nin cenaze merasimine katılır. Fatih Kerimî, Ahmet Mithat Efendi'yi İstanbul'daki öğrencilik döneminden tanımaktadır. Cenaze merasimine katılan insanların sayıca çok az olmasından büyük bir üzüntüye kapılır ve "Türkler neyi kaybettiğini bilmiyor!" der. Aradan bir asırdan fazla bir zaman geçtikten sonra Cevat ağabeyin cenaze namazındaki kalabalığı görünce Fatih Kerimî'nin üzüntüsünü yaşamamak bir nebze de olsa tesellimiz oldu. Büyük bir dava insanını kaybettik.

Allah rahmet eylesin, mekânı cennet olsun! Ailesinin, dostlarının ve ümmetin başı sağ olsun!

CEVAT ABİNİN ARDINDAN...

KÜRŞAD ATALAR

Benim Pınar Yayınları'yla tanışıklığım gençliğimin ilk dönemlerine rastlar. 1981 yılında, henüz lise birinci sınıf öğrencisi iken, hemen herkes gibi ben de Seyyid Kutub'un *Yoldaki İşaretler*'i ve Mevdudi'nin *Kur'ân'a Göre Dört Terim*'i vb. kitapları okuyarak İslâmcılık serüvenime başladım. O dönemde camiamıza ait yayınevlerinden yeni çıkan her kitabı okuma gibi bir hevesimiz vardı. Zaten o yıllarda çok fazla da kitap yayınlanmıyordu! Ankara Ulus'ta Hacı Bayram Veli Camii civarındaki kitapçılarda dolaşır, yeni çıkan kitapları sorar, sohbet imkânı olan birkaç mekânda yapılan güncel tartışmalara dâhil olurduk. Pınar Yayınları'nın cami civarındaki ara sokakta bulunan küçük ve şirin mekânında yapılan sohbetler ise çok hararetliydi. Özellikle Ankara Pınar'ın önemli isimlerinden Mehmet Kaya ve Ramazan Ersoy o dönemde sıklıkla kitapçıya uğrar, başka çevrelerden de zaman zaman ziyarete gelen misafirlerle yoğun fikrî tartışmalar yapılırdı.

Ben de zaman zaman Pınar'a uğradığım için o tartışmalara şahit olur, bunlardan istifade ederdim. O günlerden birinde Mehmet Kaya, belki de teşvik olsun diye, bana Toshihiko Izutsu'nun yeni çıkan *Kur'ân'da Dini ve Ahlaki Kavramlar* kitabını hediye etmişti. Sayfaları bugün çok yıpranmış olsa da o kitabı hâlâ saklarım. Çünkü bendenize hediye edilen ilk kitap odur! İşte o yıllardan beri Pınar Yayınları'nın Ankara çevresiyle olan irtibatım hiç kesilmedi. Daha sonra yayınevinin şubesinde sorumluluk üstlenen isimlerle (örneğin, Musa Çağlar, Metin Mahitapoğlu vb.) veya camiadan olan diğer bazı kişilerle ilişkilerim hep devam etti. Cevat abiyi ise daha sonra tanıdım. İsmini sık duyuyordum, fakat ilk yıllarda İstanbul çevresiyle irtibatım yoktu. Bu, 1987 yılından itibaren, yani yazı hayatına başladıktan sonra tedricen oldu. Önceleri *Girişim* ve *İktibas* dergilerinde tercümelerimle makalelerim yayımlanıyordu. Ardından da kitap çevirilerim ve telif eserler geldi. Çevirmenliğe yine Pınar Yayınları'ndan çıkan Seyyid Abdüllatif'e ait *Kur'ân'ın Zihnî İnşası* kitabıyla başladım. Ardından hepsi de Pınar Yayınları'ndan çıkan (Çağlar Yayınları'nın bastığı H. A. R. Gibb'e ait *İslâm'da Modern Eğilimler* adlı kitap hariç) on eserle devam etti. Ardından telif eserler geldi. İlk iki telif kitabımı daha önce Anlam Yayınları basmıştı. 2012 yılından itibaren ise "Bütün Eserleri" başlığı altında (bu iki kitabın da yayın iznini alarak) dizi şeklinde Pınar Yayınları yayımlamaya başladı. Cevat abinin bu konudaki âlicenaplığına müteşekkir olduğumu burada bir kez daha ifade etmek istiyorum. Yayımlamayı düşündüğüm ve taslak metinlerini gönderdiğim hiçbir kitabımı geri çevirmedi. Bana karşı bu konuda çok özendirici davrandı. Kendisini bir kez daha hayırla yâd ediyorum.

Cevat abi, çabuk ve sıcak ilişki kurabilen biriydi. Şahsen tanıdıktan sonra yüz yüze veya telefonla görüşmelerimiz hep sürdü. İstanbul'a her gittiğimde kendisini ziyaret ederdim. Ne zaman "Abi sizinle görüşmek istiyorum!" desem, (önemli bir mazereti yoksa) talebimi geri çevirmezdi. Yine bu ziyaretlerimden birinde, kendisine "Abi, bu

Teoman Duralı Uluslararası Felsefe-Bilim Sempozyumu. Celâl Fedai, Asım Öz, Cevat Özkaya, Kürşad Atalar, Beyza Atalar (7 Aralık 2022)

İstanbul'u tanımak ne kadar zor; nereyi görsen, illa ki bir yapı, kitabe, bina vs. eksik kalıyor." diye serzenişte bulunduğumda, "İstanbul'u ve tarihini, ancak önemli yaşanmışlıkların olduğu yerleri gezer, vuku bulan olayları bilirsen tanırsın!" demişti ve örnek olarak AKV'nin hemen yan sokağındaki Suphi Paşa Konağı'nın tarihçesini anlatmıştı. Bu binanın önünden kaç kez geçmişimdir, bilmiyorum. Meğerse burası bir zamanlar Jön Türkler'in gizli karargâhı imiş. Burada toplanırlar, bildirileri vs. burada hazırlarlar imiş! Tabii bu tür yaşanmışlıkları bilince, gezip görmenin tadı bir başka oluyor! Cevat abi, özellikle de İstanbul'un bu şekilde gezilmesi gerektiğini hep söylerdi (bu izahtan sonra binanın önünde bir fotoğraf çektirmeyi de ihmal etmedim tabii ki!) Aslında ben "gezmek nasıl olur?" meselesinin farkına bir Brüksel ziyaretimde varmıştım. Orada birçok yeri yaşanmışlıklarıyla anlatan mihmandar nihayet tarihi vasfı olan büyük meydandaki bir kafeyi gösterip "İşte Marx *Komünist Manifesto*'yu burada yazdı. İsterseniz 150 Euro ödeyerek onun oturduğu masada fotoğraf çektirebilirsiniz!" demişti. Tabii kafiledeki hiç kimse cesaret edip de o masada oturmayı isteyememişti! Daha sonra bir başka ziyaretimde Cevat abi, "Müsait bir vakitte İstanbul'u sana gezdirebilirim." diye teklifte bulundu. Ama bir şartı vardı: En az on gün veya iki hafta ayırmam gerekiyordu. Tabii ben o zamanı hiç bulamadım! Benim yapmayı istediğim fakat bir türlü yapamadığım işlerden biri de Cevat abi ile yapmayı düşündüğümüz bu gezidir.

Cevat abiyle çok hatıralarım var ve tabiatıyla bu kısa yazıda hepsini anlatamıyorum. Ama birinden bahsedebilirim: Malumunuz, bendeniz "düşüncenin okullaşması" meselesini çok önemsiyorum. İlk kez 2000 yılında (*İktibas* dergisinde) kamuoyunun gündemine taşıdığım mevzuyu, 2008 yılından beridir çeşitli platformlarda yoğun biçimde işlemeye çalışıyorum. Bu amaçla birçok konferans verdim, tebliğler sundum, video çekimleri yaptım ve bir de özel olarak manifesto mahiyetli bir kitap (*Düşüncenin Okullaşması*) yazdım.[1] Bu eserin yazım süre-

1 Talat Özhan, konuyla ilgili olarak benimle kapsamlı bir söyleşi yaptı ve *Gelecek İçin Manifesto* adlı bu kitap da

Beyza Atalar, Kürşad Atalar, Şemseddin Özdemir, Cevat Özkaya (9 Ağustos 2025 Cumartesi, AKV)

ci ise şöyle gelişti: Benim zaten öteden beri bir gözlemim vardı; çağdaş dönemde Müslümanların gösterdiği birçok çabadan istenen sonuç alınamıyordu. Özellikle de örgütlü yapılar olarak İslâmî hareketler bir tıkanmışlık hâli yaşıyordu. 2005-2006 yıllarından itibaren bu sorunun nasıl çözüleceğine dair bir arayış içerisine girdim ve nihayet bende bir kanaat oluştu. Birkaç yıl, bu kanaatimi gözden geçirmekle geçti. 2011 yılında, Türkiye'de fikriyatın gelişmesine önemli katkıları olan isimlere düşüncelerimi açmaya karar verdim. Bu amaçla birçok kişiyle görüşmeler yaptım. Bunların içinde Atasoy Müftüoğlu, Abdurrahman Arslan ve Cevat Özkaya ile gerçekleştirdiğim görüşmelerin benim için özel bir önemi vardı. Cevat abi ile olan görüşmede yanımızda Şemsettin Özdemir abi de vardı. Çünkü kendilerinin fikrî konulardaki liyakatlerine şahittim. Her biriyle de yaklaşık üç saat süren özel görüşmeler yaptım ve çözüm önerimi kendilerine sundum.

İlmî yetkinlik konusunda genel olarak Müslümanların zaafları bulunduğu hususunda her üçü de benimle hem fikir idiler. Ama Atasoy abi, çözüm için "okullaşma"dan önce "fikrin özgürleşmesi" gerektiğine vurgu yapıyordu. Abdurrahman abi "âlimin ilminin şehidin kanından daha değerli olduğu" konusunda benimle aynı görüşteydi. Cevat abi de fikriyatın gelişmesi yönünde hâlâ yayın faaliyeti bağlamında yapılması gerekenler olduğunu düşünüyordu. Okullaşma için önerdiğim projenin ise çok maliyetli olacağını ve bunun gerçekleşebilmesi için ciddi bir hami bulunması gerektiğini söyledi. Cevat abi bu konuda haklıydı. Benim de böyle bir imkânım yoktu. Bu üç görüşmeden sonra diğer bazı değerlendirmeleri de dikkate alarak kitabımı yayımlamaya karar verdim. Tabii ki Pınar Yayınları'ndan! Kitapta önerdiğim çözüm, kamuoyunda belirli bir makes buldu, çeşitli platformlarda değerlendirme yazıları yayınlandı ama özellikle de "düşünce"den önce "örgütlenme"yi gerekli gören aktivist gruplar öneriye ya karşı çıktılar ya da kayıtsız kalmayı tercih ettiler. Geçen zaman içerisinde, konuyu gündemde tutmak için çabalarımı sürdürdüm. Bir ara *İktibas* dergisinden Tarık Özkan konuyu gündemleştirmek için bir öneri getirdi ve bir çalıştay yapılmasını teklif etti. 2008 yılının Ekim ayında *İktibas*'ın Ankara'daki bürosunda gerçekleşen çalıştayda konu enine boyuna tartışıldı. Cevat Özkaya, Atasoy Müftüoğlu, Hayri Kırbaşoğlu, Ümit Aktaş, Murat Kirişçi, Mehmet Durmuş, Hüseyin Alan gibi camiamızda tanı-

Pınar Yayınları'ndan 2015'te çıktı.

nan isimlerin katıldığı çalıştay oldukça verimli geçti ve *İktibas* bu çalıştayın özetini bir sonraki sayıda yayımladı.[2] Cevat abi, bu çalıştayda da konuya genel olarak olumlu bakan bir konuşma yaptı. Önerime hem kitabımı yayımlayarak hem de çalıştaya bizzat katılarak destek veren merhum Cevat abiye minnettarlığımı bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Cevat abi ile yayın dünyasının problemleri konusunda da zaman zaman konuşurduk. Malum, Türkiye'de sol yayıncılık öteden beri hem içerik hem de teknik açıdan genel olarak daha iyidir. "İslâmî yayıncılık" diye adlandırılan kesim ise bu konuda henüz yeni sayılır. O yüzden gerek telif gerekse tercüme eserler konusunda sıkıntıları çoktur. Yayıncılık konusunda belirli bir standardı tutturmasına rağmen Pınar Yayınları dahi bunun istisnası değildir. Mesela yıllar önce Ankara AKV'nin düzenlediği bir piknikte Cevat abinin bu konudaki serzenişlerini unutamıyorum. Özellikle de tercüme eserlerde yaşadıkları sıkıntıları dile getiren Cevat abi, orada süresinde teslim etmeyen, yaptığı tercümeyi el yazısı ile gönderen, imla kurallarına dahi dikkat etmeyen vs. mütercimlerden şikâyetçi olmuştu. Bu arada beni de mahcup etmişti. Şöyle ki: Konuşmasının sonunda "Tercüme dediğin, Kürşad'ın yaptığı gibi olur. Gönderdiği metni noktasına virgülüne dokunmadan baskıya gönderebilirsiniz." demişti de ben kendisine teşekkür etmek yerine "estağfirullah" demeyi tercih etmiştim. Malum bir dönem ben de *İktibas* dergisi ve Anlam Yayınları vesilesiyle yayıncılık dünyasının içinde bulunmuştum. O yüzden hem genel olarak yayıncılığın hem de özel olarak "İslâmî yayıncılık" olarak adlandırılan yayın faaliyetinin sıkıntılarından haberdarım ve Cevat abinin bu konudaki serzenişlerinin haklı olduğunu düşünüyorum. Malum, son zamanlarda yayın dünyası (özellikle de dinî yayıncılık) büyük sıkıntılar yaşıyor. Cevat abi, içine girilen bu krizden nasıl çıkılabileceğine dair yeni arayışlar içerisindeydi. Arzuladığı şey, özetle, profesyonelleşmek idi. Mesela, artık Batı'da olduğu gibi, yazar bazlı çalışmak gerektiğini düşünüyordu. Bunlar arasında teknik kalitenin yükseltilmesi de vardı. Ben ise "düşüncenin okullaşması" bağlamında "klasikler"in önemine vurgu yapıyor ve belirli bir düzen içerisinde bu eserlerin yeniden ve temiz bir tercüme ile yayınlanmasının önemine dikkat çekiyordum. Bana bir gün "Bu konuda bana bir liste hazırla!" dedi, ben de epeyce uzun bir liste hazırladım. Ama tabii bu tür yayıncılığın ciddi bir maliyeti var. İstediğiniz standartta klasikleri yayınlamak için bazen devlet desteği bile yeterli olmuyor. Türkiye İş Bankası Kültür veya Kültür Bakanlığı'nın yayınlarına bakılabilir. Çünkü burada teknik kalitenin yanında mütercim tercihinin de önemi var (mesela bir sosyoloğun eserini bir ilahiyatçıya tercüme ettirmemek gerekir!). Batı'dan veya Müslüman kültüründen birçok klasik eser çeşitli yayınevlerinden yayımlanıyor ve bu iyi bir şey. Ama bunun profesyonelce yapıldığını hâlâ göremiyoruz. Cevat abiyle son zamanlarda yaptığımız görüşmelerde Türkiye'deki yayıncılığın artık bu standartları yakalaması gerektiğini sürekli vurguladığını hatırlıyorum ve ben de onun bu görüşüne katılıyorum.

Ama tabii bir de takdir var. İnsan hayatta birçok şeyi yapmak istiyor ama bunların ancak belirli bir kısmını yapabiliyor. Cevat abi işini iyi yapan biriydi. O yüzden Pınar Yayınları, camiamızda çıtayı yüksek tutan yayınevleri listesinin hep başlarında yer aldı. Cevat abi, daha fazlasını da yapardı. Ama ömrü vefa etmedi. Ben kendisine Rabbimizden rahmet ve mağfiret diliyorum. Camiamızın cefakâr, dürüst, birikimli insanlarından biriydi. Kendisiyle sert bir tartışma yaptığımızı hiç hatırlamıyorum. Elbette anlaşamadığımız hususlar oluyordu. Ama benimle veya bir başkasıyla yaptığı tartışmalarda hiçbir zaman savunma mekanizması geliştirip kendi pozisyonunu haklı çıkarmaya çalıştığını hatırlamıyorum. Karşısındakini dikkatle dinleyen biriydi Cevat abi. Hemen her kesimden insanla görüşebildiği için de ufuk genişliğine sahipti. Evet, camiamız önemli bir ismini kaybetti. Hepimizin başı sağ olsun.

2 Bu çalıştayda yapılan konuşmaların tam metnini, *dusunceninokullasmasi.com* sitesinde bulabilirsiniz.

GÖÇTÜ KERVAN KALDIK DAĞLAR BAŞINDA

AYTAÇ ÖREN

"İşte gidiyorum çeşmi siyahım
Önümüzde dağlar sıralansa da
Sermayem derdimdir servetim ahım
Karardıkça bahtım karalansa da"

Âşık Mahzuni Şerif

Söz düştü yeryüzüne sessiz sessiz, dağıldı; onlara, yüzlere, binlere ayrı ayrı. Dil oldu, kalem dile değdi ve söz bir de yazıya düştü. Yazı bir kalıp oldu, içine söz doldu, taştı, insanı sarstı. Tarih sözün dar bir kaydı olarak kaldı. İnsan yolculuğuna, sözü saklaya saklaya devam etti.

Söz, rüzgârın uğultusunda insanın kulaklarına eğildi. Yağmur oldu saçlarından yüzüne süzüldü. Kar oldu göze beyaz bir perde çekti. Yer ve gök oldu. Semaya karanlık oldu. Sonra karanlıkta ışık ve yıldız yıldız parlar oldu.

Pınar Yayınları, Hamza Eymen Özkaya, Aytaç Ören ve Cevat Özkaya (26 Haziran 2026)

Ama insan döndü, yüzünü ekşitti, ölçtü ve biçti. Bir karar verdi ve sözü kafese koydu. Kim ki o kafesin kilidini kırmaya çalıştı, işte o bizden oldu. Kim ki sözün peşine düştü o da bizden oldu. Kim ki yazıdan sözü kurtarmaya çalıştı o da bizden oldu. Kim ki sözün hikâyesine kulak kabarttı o da. Söz dostlarından oldu. Bize katıldı, biz oldu.

İşte Cevat Özkaya hep o sözün peşinde yeryüzü halifelerinden oldu. O, görünen görünmeyen, duyulan duyulmayan, dokunulan dokunulmayan sözün dostlarından oldu. Bildi, doğmanın Hazreti Âdem'le başladığını ve kıyamete uzandığını. Bildi, ölmenin bir göz açma ve kapatma olduğunu. O, bilenlerdendi.

Bir mekân, bir zaman gerektir insana. Olsun bu yer İstanbul, olsun tarih de İstanbul. Ama İstanbul bu. Biri gelir biri gider. Kimini içine alır kimini de hep dışında tutar. Yürek ortaklığı zordur. Ama Cevat ağabey bu zoru bu şehirde yakaladı.

İstanbul bir insana ne ifade eder? Atalarının bıraktıkları izlere şuursuzca sarılıp bırakmayanlara değildir bu soru. Herkesin sürüklendiği yere akmayan biri cevaplamalı. Öyle ki şehrin sözle beraberliğini ifade etsin. İstanbul, sözün kardeşidir desin o babayiğit ve sözü yüklensin. Hem söz hem de söz.

Konsun şehrin tam kalbine. Cağaloğlu ve Babıali. Şehrin hafızasına girsin. Havasını solusun. Kitaplar gelsin, sayfalar açılsın. Dergiler dökül-

AKV merkezi, Cevat Özkaya, Aytaç Ören ve Aşkın Özcan (15 Mayıs 2026)

sün konuşmalara. Beyaz Saray'a girsin insanlar. Tartışsınlar karanlığa karşı kelimelerin arkasındaki o söz gücüyle...

İşte bu sokaklarda, bu kitapevlerinde gezen biriydi Cevat ağabey. Şehrin hafızasına kulağını dayadı ve sözden duyduklarını sohbetlere adadı. Ve İstanbul içine, derinliklerine aldı onu. Babıali'de yayıncı olmayı sırtladı. İstanbul, yaşanılanın ötesine geçti. Şimdi konuş dedi.

Söz, şehrin üzerinde eser. Düşüncelere değer, onları alır sürükler ve şehrin tenha sokaklarına, gecekondu mahallelerine, gece gündüz bakışlarında sahiciliği arayanlara dokunur. İnsanı, insan olmayı isteyeni, boğazdan sur içine taşır. Binlerce yıllarını şimdiye bir çiçek gibi açar, kokusuyla şehri yaşayanları mest eder. Doğu ve Batı birleşir. Pınar'dan akar kelimeler kitaplara, şehrin susuz insanlarına. Şimdi oku dedi.

İstanbul umrana açılır, mirası ağırdır, geleni arayışa iter, arayanı ve yılmayanı boş çevirmez. Fikirler, tarih kokan binalar gibi her an bir köşeden önünüze düşüverir. Katman katman medeniyetlerin sızıntıları arasında yolunu sürdüren umrana yönelir. Umran, medeniyetin alt yapısı ve özüdür. Ah Cevat ağabey. Sizin gibi *Umran*'a can suyu taşıyan insanların gölgesi düşer İstanbul sokaklarına. O gölgeler sokak sokak dolaşır. Hazırdır içini dökmeye. Şimdi gör dedi.

Söz türkülere de düştü. Türkülerde söz köz oldu, yürekleri dağladı. Kim ki türkülere açtı gönlü şehrin derinliklerine karıştı. İstanbul, bin millet, bin türkü. Türküler de umrandan akar. Can veren, can alır. İşte Cevat ağabey, o da bir türkü severdi. O yüzden İstanbul'a binalar, yollar ve kalabalıklar üzerinden bakmadı. Geçti bunları. Türküler üzerinden sözü okudu. Şimdi dinle dedi.

Edebiyat ve sanat zevki derindir bazı insanların. Onlar, taşın hafızasına girer, seslerin ardındaki hikâyenin peşine düşer ve insanların yüzlerinde biriken zamanı görür. Bir çeşmede geçmişin zarafetini, eski bir sokakta kaybolan hayatların bıraktıklarını, bir insanın suskunluğunda anlatılmamış sözleri görür, duyar ve hisseder. İşte sözün sahibi olacak insanlar bunlardır, değil mi Cevat ağabey? Şimdi iyi düşün dedi.

Söz, dolaştı ve size geldi Cevat ağabey. Siz bir Cuma dostuydunuz, Cuma'nın can dostlarından. Birisi konuşmaya başladığında onun bıyık altından hafif gülümsemesini görürdünüz. Ama istifini bozmaz sonuna kadar dinlerdi. Mizah mizah dökülürdü sözleri "söz"e sarılı. Anlattıklarını "hikâye" başlığında toplardı. "Bu da bir başka hikâye!" ...

"Bağladım canımı zülfün teline
Sen beni bıraktın elin diline
Güldün Mahzuni'nin garip haline
Mervan'ın elinden parelense de"

Âşık Mahzuni Şerif

...

İnanıyoruz ki şu söz ona da nasip oldu: "Sonra gelecekler arasında beni doğrulukla ve hayırla (güzel bir şekilde) anılanlardan eyle"...

ONU GEÇ BULDUM ERKEN KAYBETTİM

MEHMET FATİH BİRGÜL

Bazı yüksek ruhlar vardır ki, doğuştan gelen Allah vergisi bir yetiyle, içinde yaşadığımız gölgeler âleminde tatmin bulamazlar. Onlar için hayat, bu dünyayı ve içindekileri aşan bir sonsuzluk arayışıdır. Bu gibi insanların yaşamlarını üzerine inşa ettikleri temel hakikat, insanın bu dünyaya geliş sebebinin gıdalanmak ve üremekten ibaret olmadığıdır. Onlar, Allah'tan bir ruh taşıyan insanoğlunun varlığının anlamının, hak, hakikat ve adalet gibi yüksek ve ilahi değerlerin hayata geçirilmesi için çabalamak olduğunu kavramışlardır.

Dünyadan sürekli ve biraz daha maddi rahat ve konfor dilenmekle ömürlerini tüketen zavallılar, bizzat dünya tarafından yönlendirilir ve biçimlendirilirler. Onlar, hiç görmedikleri ve kim olduğunu bilmedikleri şoförlerin kullandığı kamyonlara bindirilmiş paketler gibi olmalarına rağmen, götürüldükleri yere kendilerinin gitmek istediğini zannetmektedirler. Bu nedenle, onlar sadece yaşarlar ve ölürler. Buna mukabil, yüksek ruhlu idealist insanların hayatı, tıpkı bir heykeltraşın, önündeki mermer bloğu keski ve murç ile yontması gibi, tarih içine kazınır ve ebediyet kazanır. Zira zayıf iradeli kitleleri zahmetsizce sürükleyen akıntılar, hayatın anlamını dünya ve madde üstünde arayan yüksek ruhları sarsamaz.

Benim ve ben gibi nicelerin ağabeyi Cevat Özkaya, şüphesiz o yüksek ruhlardan biriydi. Hiçbir paranın, makamın, mansıbın ya da dünyevî menfaatin satın alamayacağı bir karaktere sahip olduğunu, en büyük dava uğruna harcadığı ömrüyle kanıtladı. O, öncelikle, son birkaç asırdır sürekli zulme uğrayan Ümmete karşı mistik bir bağ ile merbuttu. İşte bu derin bağ sayesinde, Türkiye'nin üstlenmesi gereken tarihî misyonu ciddiyetle idrak etmişti. Bütün ömrünü, imanı, ahlakı, kalbi ve aklı iğdiş edilen milletin ve ümmetin ıslahı için çalışmakla harcadı.

Aslen Samsun Çarşambalı Çerkes kökenli bir aileden gelmekteydi. Bir seferinde, her zaman neşe veren gülüşüyle şöyle söylemişti: "Bizim sülale Çerkes'tir ama konuştuğumuz zaman bana sen asimile olmuşsun derlerdi." Bu latifenin ardındaki hakikati, bizzat Osman Yüksel Serdengeçti merhumdan dinlediği ve naklettiği şu hadise ifşa etmektedir: (1944 milliyetçilik olayları sırasında Ankara'da üniversite öğrencisi) Osman Yüksel tutuklanır. Ünlü Ankara valisi Nevzat Tandoğan, bu gencin yüzüne şöyle haykırır: "Ulan eşşek Anadolulu! Bu memlekete İslâm lazım olursa onu da ancak biz getiririz, komünizm lazım olursa onu da ancak biz getiririz. Sizin yalnız iki vazifeniz vardır: Ekip biçecek, çalışacaksınız ve biz çağırdığımızda asker olarak ölmek için geleceksiniz!"

Bu meşhur anekdotu her anlattığında, "Ulan eşşek Anadolulu!" hakaretinden nasıl alındığı ve mustarip olduğu, gözlerinden ve titreyen sesinden açıkça anlaşılırdı. Çünkü o da Anadolu'nun yiğit evlatlarından biriydi. Anadolu'ya ve

AKV'de bayramlaşma, Ramazan Bayramının ikinci günü. Cevat Özkaya ile Mehmet Fatih Birgül. (22 Nisan 2023)

Anadolu insanına karşı sevgisi ve merhameti, hassas kalplerin kolayca sezebildiği mistik bir mahiyete sahipti.

Mensubu olduğu millete duyduğu şefkat ve merhamet, gençliğinden başlayarak onu hareke-te geçirmiş ve daha başından itibaren bir dava adamı olarak yetiştirmeye başlamıştı. Üniver-site yıllarında, Mücadele Birliği hareketiyle tanışmış ve yetmişli yıllarda büyük bir samimi-yetle davası uğruna çalışmıştı. Fakat bir müddet sonra şahsi kaprislerin, enaniyet gölgelerinin farkına vardığı için, diğer pek çok genç arkadaşı gibi, kendi yolunu çizmeye yöneldi.

Cevat ağabey, kendisini ilim ve irfan davasına adamıştı. Zira Anadolu insanının ezilmişliğinin ve horlanmışlığının ancak köklü bir kültür ham-lesiyle telafi edilebileceğine inanmıştı. Geniş gönlü ve asla kaybetmediği nikbinliğiyle, herke-si ama özellikle gençleri kendisine meclup eder-di. Son derece zeki ve teşkilatçıydı. En önemli vasıflarından biri, vakarla birleşmiş bir tevazu ve herkese açılmış kollarıydı. Kimseyi silip atmaz, herkeste müspet olan sıfatları görmeye odaklanırdı. Bedbin mizacımdan kaynaklanmak üzere, müşteki olduğum karanlıklara ve ka-ranlık simalara dair söylenmeye başladığımda, beni susturur ve karanlığa sövmek yerine bir meşale yakmaya çalışmanın daha iyi olacağını hatırlatırdı.

Cevat ağabeyde herkesin rahatlıkla görebileceği ilk vasıf, her türlü riyakârlıktan ve sahtelikten irkilmesi hatta tiksinmesiydi. Samimiyet ve dürüstlük, onun hem aradığı hem de uyguladığı temel ilkeydi. Türkiye'deki Müslüman zümrele-rin en büyük problemlerinden birinin, cemaat, tarikat ve cemiyetlere sirayet etmiş ahlaki zaaf-lar olduğunu daha işin başında kavramıştı. Tek başına ümmet olacak insanlar yetiştirmesi gere-ken birçok dinî yapının, maalesef sadece maddi saltanatlarını sürdürecek ameleler üretmek azminde olduğunu çok erkenden anlamıştı. Bir gün kendisiyle Ziyaüddin Serdar'ın *Cenneti Arayan Adam* adlı otobiyografisi hakkında konuşurken, yazarın yaşadığı hayal kırıklıkları-na atıfta bulunarak "Ne kadar aramış ve ıstırap çekmiş!" demiştim. Bana hemen "Evet, aynen hepimiz gibi..." diye cevap vermişti.

Vazife yaptığım Uludağ İlahiyat Fakültesi'nde, "Türkiye'de İslamcı Düşünce" adlı seçmeli bir ders vermekteydim. Son yıllarda, rahatsızlığından önce, öğrencilerimizle otobüse doluşur ve İstanbul'da İslâmcılık gezisine çıkardık. Bizim için ne büyük saadet idi ki, mihmandarımız ve rehberimiz Cevat ağabey olurdu. Asım Öz kardeşimin de tümüne katıldığı bu geziler, hepimizin ufkunu açar ve her seferinde yeni bilgiler öğrenirdik. Eminönü'nden başladığımız bu gezilerde, Cevat ağabeyin yakın tarihimize ilişkin konuşmaları, tıpkı Fırat nehri gibi önümüzden akardı.

Türkiyede İslâmcı Düşünce sohbeti öncesinde tarihî yarımada gezisi. MTTB önü. Cevat ağabey Fırat nehri gibi. (9 Mayıs 2024)

Nurettin Topçu'nun İzmir'den öğrencisi olduğu için ismine aşina bulunduğum Aclan Sayılgan'la ilgili olarak, Sirkeci garının önünde etrafına toplandığımız sırada anlattığı trajik hikâyeyi hatırlıyorum: Önceleri bir Marksist olan Aclan Sayılgan, siyasi polisin takibatı altında aranmakta ve kaçak olarak saklanmaktadır. Polis, evli olan Sayılgan'ın evini gözlemektedir. Nihayet bir gün, belirli bir gün ve saatte, eşiyle gizlice buluşacağını haber alırlar. Sivil polisler buluşma yerinde kamufle olarak beklemeye başlarlar. O sırada Aclan Sayılgan gelir. Polislerden biri, komisere, hemen gidip yakalamayı teklif ettiğinde, mesleğinde uzmanlaşmış komiser "Hayır!" der, "Karısının gelmesini bekleyeceğiz ve o geldiğinde tutuklayacağız. Böylece kendisini karısının ele verdiğini zannedecek ve insanlara güveni tamamen kırılacak." Bir müddet sonra karısı geldiğinde ortaya çıkarlar ve Aclan Sayılgan'ı tutuklamak için ona doğru hamle ederler. Bu sahne içinde Sayılgan, gerçekten de kendisini eşinin ele verdiğini zanneder ve ona dönerek "Fahişe!" diye bağırır. En yakınındaki insana dahi güveni kalmayan Sayılgan, artık polise çalışmaya başlayan bir muhbire dönüşür.

Zihnimde yaşayan ve her zaman hatırlayacağım diğer bir hatıra, yine bir gezi sırasında Cevat ağabeyin valilik önünde ve ilginç ayrıntılarıyla anlattığı Babıali baskınıdır. Hadisenin kahramanlarını, birbirleriyle münasebetlerini, gayelerini ve yakın tarihimizi kaplayan bir sürü faciadan biri olan bu vakanın sonuçlarını o kadar canlı ve etkili biçimde anlatmaktaydı ki, dinleyenlerin hiçbirinin unutabileceğini zannetmiyorum.

Şimdi, Yüce Rabbimizin rahmetine emanet ettiğimiz Cevat Özkaya'ya sıklıkla "Ağabey, seni çok geç tanıdım ne yazık ki, keşke gençliğimde seni bulabilseydim!" diye hayıflandığımda, kendine has bir mimikle kaşlarını çatarak "Asla geç değildir!" derdi. Heyhat! Onu yitirmiş olmanın verdiği hasretle, şimdi diyorum ki, onu çok geç buldum ama çok erken kaybettim.

BABIALİ'DEN KİTAPÇILAR SOKAĞI'NA BİR DOSTLUĞUN HİKÂYESİ

AYŞE OLGUN

Cevat Özkaya, 11-12 Mayıs 2018 tarihleri arasında Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı'nda gerçekleştirilen İstanbul Kültür Çalıştayı'nın yayıncılık kültürü odaklı komisyonunun başkanlığını üstlendi.

Gazeteciliğe başladığım 1997'den itibaren daha farklı bir merak ve heyecanla yayınevlerine uğruyor, yayıncıların kitap önerilerini not ediyor, yazarlarla tanışıyor, sohbetlerine katılıyor, pek çok haber ve röportaj hazırlıyordum. 2012'de *Yeni Şafak* gazetesinin çıkardığı kitap ekinin yayın yönetmeni olunca bu işi sistematik bir çerçevede yapmaya karar verdim. Çünkü yayın dünyasına daha farklı bir gözle bakmaya başlamıştım. Artık yayıncılık benim için yalnızca kitaplardan ibaret olmaktan çıkmış, insanları, mekânları ve yaşanmışlıklarıyla keşfedilmeyi bekleyen bir hafıza mekânına dönüşmüştü.

Cevat Özkaya ile yüz yüze tanışmamız da gazetecilik yaptığım bu yıllarda, çalıştığım kurumda oldu. Hiç unutmuyorum: Televizyonda bir programa katılmak üzere bir sabah gelmişti. O gün kantinde başlayan güzel sohbetimiz zamanla başka buluşmalara vesile oldu. Kimi zaman telefonda kimi zaman yüz yüze devam eden bu görüşmelerimizde ondan daima yeni şeyler öğreniyordum. Yayıncılık dünyasında tanıyıp sevdiğim, birikimine saygı duyduğum bir isim olmasının ötesinde, zamanla benim için kıymetli bir ağabeye dönüştü. Babıali, kitapçılık ve yayıncılık üzerine yürüttüğüm çalışmalar sohbetlerimizin ortak zeminini oluşturdu. Kitaplar üzerinden başlayan tanışıklığımız, ortak meseleler etrafında derinleşen bir dostluğa dönüştü.

Bu dostluğun önemli duraklarından biri hiç şüphesiz 2018 yılında gerçekleştirilen İstanbul Kültür Çalıştayı'ydı. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından düzenlenen, İstanbul İl Kültür Müdürlüğü'nün ev sahipliğini yaptığı çalıştayın İstanbul ve Yayıncılık Komisyonu'nda görev almıştım. Komisyon başkanlığını Cevat Özkaya yürütüyordu. Yayıncılığın sorunlarının ele alındığı çalıştayda, Babıali'de bir "Kitapçılar Sokağı" kurulması fikri öne çıktı. Özkaya'nın önemle üzerinde durduğu bu fikir, birkaç kitapçı dükkânının açılmasından çok daha geniş bir anlam taşıyordu. Onun hayalinde insanları kitap etrafında buluşturan, sanat ve kültür faaliyetleriyle yaşayan bir mekân vardı. Amaç, Babıali'nin geçmişini yâd etmekle yetinmeyip bu köklü yayıncılık geleneğinin gelecekte nasıl yaşatılabileceğini düşünmekti.

Çalıştayın ardından Cevat Özkaya, Babıali'de Kitapçılar Sokağı fikrini hayata geçirmek için büyük çaba harcarken amacı o ruhu yeniden canlandırmaktı. Bunun için büyük gayret gösterse de karşılaştığı bürokratik engeller ve 2019'daki İstanbul Büyükşehir Belediyesi seçimlerinin ardından yaşananlar sebebiyle proje rafa kalktı. Verdiği emek bir süre gündemden düştü. Ta ki Fatih Belediye Başkanı Ergün Turan bu meseleye yeniden el atıncaya kadar... Ancak şu anki mevcut proje önemli olmasına karşın Özkaya'nın hayal ettiğinin çok gerisinde.

Yollarımız Cevat Özkaya'nın hazırladığı *İstanbul'un Kültürel Yüzü* adlı kitap vesilesiyle bir kez daha kesişti. Babıali üzerine yaptığım çalışmalardan hareketle eser için benim de bir yazı kaleme almamı istedi. Yıllardır yayınevleri ve yayıncılarla gerçekleştirdiğim söyleşiler aracılığıyla izini sürdüğüm bu dünyanın hatıralarını yazıya dökmek benim için anlamlı bir fırsattı. Özkaya'nın vefatından kısa süre önce yaptığımız bir sohbette, böyle bir kitap hazırlamaktan duyduğu memnuniyeti dile getirmiş, gördüğü ilgiden mutlu olduğunu söylemişti. Bugün o konuşmayı

hatırladığımda, Babıali'nin onun için taşıdığı anlamı daha iyi anlıyorum. Benim için ise çalışmalarımı geliştirirken o dünyanın tecrübelerinden ve insanlarından yararlanmak, meslek hayatımın kıymetli kazanımlarından biri oldu. Bu kazanımların başında da Cevat Özkaya gibi bir isimle tanışmak geliyordu.

Onu sohbetlerimizde yakından tanıdıkça, düşünce dünyasını farklı kılan özellikleri daha iyi anladım. Meselelere alışılmışın dışında, geniş bir çerçeveden bakıyordu. Eleştirilerini ezberlenmiş kalıplarla dile getirmez, en sıradan görünen olayda bile kendine özgü bir bakış açısı ortaya koyardı. Bir konuyu değerlendirirken yalnızca görünen tarafıyla yetinmez, farklı unsurları hesaba katarak meselenin özüne ulaşmaya çalışırdı. Bunu yaparken insanları ve fikirleri karşı karşıya getirmeden, kimseyi kırıp dökmeden, suçlu aramadan, kişiselleştirmeden, öfkesine yenilmeden konuşmayı başarırdı. Her şeyden önemlisi bir meseleyi adalet duygusunu koruyarak anlamaya ve anlatmaya çalışırdı. Her kesimden, her sınıftan, her yaştan dostları, arkadaşları vardı. Onunla yapılan istişareler ufuk açıcıydı. Ama o bununla övünmez, ilişkilerini sessizlik ve samimiyet içinde sürdürmeye gayret ederdi. Onunla sohbet etmeyi değerli kılan, yalnızca bilgi ve birikimi değil, düşüncelerini ifade ederken gösterdiği erdemli dili, ahlakı ve nezaketiydi.

Yazılarımı bir kitapta toplamam için sık sık teşvik ederdi. Bazen arayıp çalışmalarıma yön verecek fikirlerini söyler bazen de elimi çabuk tutmadığım için tatlı sert bir dille uyarırdı. Bu teşvikler, gazete yazılarında parça parça ele aldığım meseleleri bütünlüklü bir araştırmaya dönüştürmem için önemli bir motivasyondu. Bir yayıncının, gazetecilik çalışmalarını izleyerek bir araştırmacıyı yeni bir alanda çalışmaya yönlendirmesi, yayıncılık kültürünün yalnızca kitaplarla değil, insanlar arasında kurulan ilişkilerle de yaşadığını gösteriyordu.

Fatih Belediyesi tarafından Cağaloğlu'nda açılan Kitapçılar Sokağı'na baktığımda, Cevat Özkaya'nın Babıali'nin hafızasını yaşatma çabasının somut bir karşılığını görüyorum. Hastalığına rağmen projenin son aşamasına kadar yakından ilgilenmesi, bu meseleyi ne kadar önemsediğinin göstergesiydi. Onun için bu, yalnızca bir sokağı yeniden canlandırmak değil, yayıncılık tarihinin önemli bir parçasını bugüne ve geleceğe taşımaktı.

Bu nedenle Kitapçılar Sokağı'nın hikâyesini anlatırken, o fikrin arkasındaki emeği de hatırlamak gerekiyor. Kültürel miras, yalnızca geçmişten kalan binalar ve mekânlarla yaşamıyor; onlara anlam kazandıran, yaşatılmaları için çaba gösteren insanların gayretiyle varlığını sürdürüyor. Gönül ister ki, Cağaloğlu'nda açılan Kitapçılar Sokağı bundan böyle Cevat Özkaya'nın adıyla anılsın. Böylece Babıali'nin hafızasını yaşatmak için onun verdiği emek kalıcı bir karşılık bulsun. Kitapların, yayıncıların ve okurların buluştuğu bu sokak, geçmişi geleceğe aktarmaya çalışan bir insanın hatırasını da yaşatsın.

Cevat Özkaya'yı benim için kıymetli kılan, yalnızca yayıncılık alanındaki birikimi ve kültürel mirasa sahip çıkma çabası değildi. Onunla konuşurken iş dışındaki hayat meselelerini de çekinmeden paylaşabilirdim. Ne zaman Cağaloğlu'na yolum düşse, yayınevine uğrayıp kendisine bir selam verirdim. Bazen iş yerinden birlikte çıkar, Sirkeci'ye kadar yürür, onun bu sokaklarla, tarihî binalarla ilgili anlattığı hatıraları ilgiyle dinlerdim. Bazen anlatılan hikâyeye göre yürüdüğümüz sokakların güzergâhı değişir, hiç bilmediğim bir binanın önüne çıkarır, orada sözlerine devam ederdi. Yayıncılık üzerine fikir alışverişinde bulunmanın yanı sıra hayatın türlü meseleleri üzerine de dertleşirdik. Vefatından çok kısa süre önce yaptığımız görüşmede bana tavsiyesi bir an önce Babıali olmak üzere yaptığım röportajları kitaplaştırmamdı.

Entelektüel birikimine saygı duyduğum, bunun ötesinde gönül rahatlığıyla "ağabey gibi ağabey" diyebildiğim nadir insanlardan biriydi. Samimiyeti, cömertliği ve adalet duygusuyla bende ayrı bir yeri vardı. Fikir ayrılıklarını konuşurken gösterdiği ölçü, insanlara yaklaşımındaki incelik ve meseleleri değerlendirmedeki genişlik, onu benim gözümde özel kılan nitelikleriydi. Hatalarımı ise "İyi ki sen böyle değilsin!" gibi ters bir bakış açısıyla dile getirerek görmemi sağlardı.

İnsan bazı karşılaşmalar için yıllar sonra dönüp "İyi ki tanımışım!" diyor. Cevat Özkaya benim için böyle bir insan oldu, bundan böyle de hep yerini koruyacak. Hem düşünce ahlakıyla bende saygı uyandıran hem de varlığıyla hayatıma değer katan bir büyüğüm olarak yaşamaya devam edecek.

Babıali'den Kitapçılar Sokağı'na uzanan bu hikâyeden geriye ortak çalışmalarımız, sohbetlerimiz ve güzel hatıralarımız kaldı. Bir de onun emek verdiği kültürel mirasın yaşatılması arzusu...

Bundan sonra Cağaloğlu'na her uğrayışımda, Kitapçılar Sokağı'ndan her geçişimde, yayınevinde olup olmadığını merak ederek telefona sarıldığım günleri özlemle hatırlayacağım.